СОДРЖИНА

ДИЛЕМА

- Приходи од договори со купувачите - МСФИ 15...................5

ДАНОК НА ДОДАДЕНА ВРЕДНОСТ

- Регистрација и дерегистрација на ДДВ обврзници и исправки на одбивка........................34

НЕСТОПАНСТВО

- Надоместоци од плата кај буџетските корисници согласно законот за извршување на буџетот за 2025 година............................53

ПРАВО И ЛЕГИСЛАТИВА

- Национална класификација на дејности НКД рев.2.1...68

ТЕКОВНИ ИНФОРМАЦИИ

- Коефициент на МДБ за Ноември 2024 година 131
- Коефициент на МДБ за Декември 2024 година..................132
- Коефициент на пораст на цените за Ноември 2024 133
- Референтна каматна стапка за период од 01.01 до 30.06.2025 година..135
- Рокови за поднесување во Февруари 2025 година 137

ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ..141

Прилог: Регистар за 2024 година за Деловни Информации

СКОПЈЕ, ЈАНУАРИ 2025

1

ДИЛЕМА

дипл.економист: Ромео Костадинов

ПРИХОДИ ОД ДОГОВОРИ СО КУПУВАЧИТЕ - МСФИ 15

Предизвикот во поглед на видот и износот на приходите, веројатноста за нивното настанување и начинот на известувањето за приходите, отсекогаш претставувал носител на стопанските активности и економскиот интерес.

ВОВЕД

За обврзниците, кои се во рамките на финансиското известување според МСФИ, од 01 Јануари 2025 година стапи на сила новиот **МСФИ 15** – ПРИХОДИ ОД ДОГОВОРИ СО КУПУВАЧИТЕ.

Стандардот не го применуваат малите и микро субјекти, за кои на сила е оддел 23 од МСФИ за МСЕ.

Овој единствен стандард, поврзан со приходите, заменува неколку досегашни стандарди и толкувања, кои престануваат да важат и тоа:

- МСС 11 - Договори за изградба;
- МСС 18 - Приходи;
- КТМФИ 13 - Програми за лојалност на купувачите;
- КТМФИ 18 - Пренос на имотот од купувачот и
- ПКТ 31 - Приходи – Разменски (непарични) трансакции, кои вклучуваат услуги на рекламирање.

Новиот МСФИ 15 се ориентира на приходите од договорите со купувачите и на тој начин се стекнува мислење дека стандардот се враќа чекор наназад, земајќи ги во предвид одредбите од МСС 18, кој престанува со примена на 31.12.2024 година.

МСФИ 15 не е контрадикторен во поглед на примената на одредбите од неговиот претходник МСС 18, но суштински генерализира и детализира во поглед на пооделни купопродажни договори и формирањето на приходите.

1. НАЧИН НА ПРВИЧНА ПРИМЕНА НА МСФИ 15

Секоја промена во начинот на примена на критериуми и услови за сметководствено евидентирање и известување, бара соодветно прилагодување на податоците од сметководството. Принципот на континуитет и споредливост исто така предвидува споредување на податоци, кои се донесени во споредлива состојба, добиени со примена на истоветни критериуми и правила.

Трговското друштво треба да го применува МСФИ - 15, со примената на еден од следните два метода од точка В3:

- ***а) Ретроактивно на секој претходно известувачки период во согласност со МСС 8 – Сметководствени политики, промена на сметководствените проценки и грешки или***
- ***б) Ретроактивно со признавање на кумулативниот учинок на почетната примена на стандардот, како усогласување на почетната состојба на задржаната заработувачка (или други компоненти на капиталот според потребата) на оној годишен период, кој опфаќа датум на почетна примена.***

1.1. Ретроспективна примена на сите претходни известувачки периоди (15, В3(а))

Доколку субјектот одлучи да ја применува позицијата од точка а), во тој случај за сите линиски ставки каде што има промени се искажуваат во периодот за 2024 година. Промената се прави за поднесената последна известувачка година, која му претходи на периодот на прва примена на МСФИ 15 (2025 година).

Субјектот доброволно може да ги презентира измените по линиски ставки и за сегашен и за претходни споредливи периоди, но нема обврска да го изврши.

Исто така субјектот кој се определил за точката а) може:

Субјектот може да користи едно или повеќе од следниве практични средства кога го применува овој Стандард ретроспективно во согласност со точка В3(а).

а) За договори кои завршиле, субјектот не мора повторно да ги прикажува договорите кои:

1) започнуваат и завршуваат во истиот годишен известувачки период, или
2) се договори кои завршиле на почетокот на најраниот презентиран период.

б) За договори кои завршиле, кои имаат варијабилен надомест, субјектот може да ја користи цената на трансакцијата на датумот кога бил завршен договорот, наместо да ги проценува износите на варијабилен надомест во споредливи периоди на известување.

в) За договори кои биле изменети пред почетокот на најраниот презентиран период, субјектот не мора ретроспективно повторно да го прикажува договорот за оние измени во договорот кои се во согласност со точките 20-21. Наместо тоа, субјектот треба да го одрази вкупното влијание од сите измени што се случиле пред почетокот на најраниот презентиран период, тогаш кога:

1) ги идентификува исполнетите и неисполнетите обврски за извршување;
2) ја утврдува цената на трансакцијата; и
3) ја распределува цената на трансакцијата на исполнетите и неисполнетите обврски за извршување.

г) За сите периоди на известување кои се презентирани пред датумот на прва примена, субјектот не мора да го обелодени износот на цената на трансакцијата кој е распределен на преостанатите обврски за извршување и објаснување на тоа кога очекува субјектот да го признае тој износ како приход (види точка 120 од МСФИ 15).

За секое од практичните средства од точка Б5, кои ги користи субјектот, субјектот треба да го примени тоа средство доследно на сите договори што се во презентираните периоди на известување. Освен тоа, субјектот треба да ги обелодени сите од следниве информации:

а) практичните средства што биле користени и

б) до степен до кој тоа е разумно можно, квалитативно вреднување на проценетиот ефект од примената на секое од тие практични средства.

1.2. Примена на кумулативно влијание во претходниот известувачки период (2024 година), како корекција на првиот известувачки период од 2025 година (15, В3 (б))

При избор за примена на кумулативно влијание од точката б), субјектот треба во почетното салдо од 2025 година да изврши корекција на задржаната добивка или соодветна позиција од капиталот (класа 9) од 2024 година. Исто така примената се ограничува само на оние договори кои не завршиле на 01.01.2025 година.

Доколку субјектот избере да го примени овој Стандард ретроспективно во согласност со точка В3(б), субјектот треба да го признае кумулативниот ефект од првата примена на овој Стандард како корекција на почетното салдо на задржана добивка (или друг дел од капиталот, како што е соодветно) на годишниот известувачки период кој го вклучува датумот на прва примена. Според овој метод на премин, субјектот може да избере да го примени овој стандард ретроспективно само на оние договори кои не се договори кои завршиле на датумот на прва примена (на пример, 1 јануари 2025 година за субјектот со крај на годината на 31 декември).

Субјектот кој го применува овој Стандард ретроспективно во согласност со точка В3(б), може, исто така, да го користи практичното средство опишано во точка В5(в), или:

а) за сите измени на договорот кои се случиле пред почетокот на најраниот презентиран период; или

б) за сите измени на договорот кои се случиле пред датумот на прва примена.

Доколку субјектот го користи ова практично средство, друштвото треба да го применува тоа практично средство доследно на сите договори и да ги обелодени информациите што се бараат со точка В6.

За периоди на известување кои го вклучуваат датумот на прва примена, субјектот треба да ги направи двете од следните дополнителни обелоденувања доколку овој Стандард се применува ретроспективно во согласност со точка В3(б):

а) износот со кој секоја линиска ставка од финансискиот извештај е засегната во сегашниот известувачки период со примена на овој Стандард во споредба со МСС 11, МСС 18 и поврзаните толкувања кои биле во сила пред промената; и

б) објаснување на причините за значителните промени кои се идентификувани во В8(а).

Субјектот треба да ги примени Појаснувања на МСФИ 15 ретроспективно во согласност со МСС 8. При ретроспективната примена на измените, субјектот треба да ги примени измените како да биле вклучени во МСФИ на датумот на прва примена. Следствено на тоа, субјектот не ги применува тие измени на периоди на известување или на договори на кои не се применуваат барањата од МСФИ 15 во согласност со точки В2-В8. На пример, доколку субјектот го применува МСФИ 15 во согласност со точката В3(б) само на договори кои завршиле на датумот на прва примена, субјектот не мора повторно да ги прикажува договорите, кои завршиле на датумот на прва примена на МСФИ 15, за влијанијата од тие измени.

2. ОСНОВНА ЦЕЛ И НАЧЕЛА НА МСФИ 15

Целта на стандардот е да ги дефинира начелата, кои друштвото треба да ги примени, поради известувањето на корисникот на финансиските извештаи за информациите во врска со видот, износот, временската рамка и веројатноста на приходот и паричните текови, кои произлегуваат од Договорот со купувачот.

Основното начело на МСФИ 15, е друштвото да признае приход во износ кој претставува надомест, кој друштвото очекува да го оствари и прими, во замена за пренос на стока или услуги на купувачите.

За да може да се оствари целта на стандардот и признавањето на приходите, развиен е модел кој се состои од пет чекори, а кои се:

1. Да се утврди Договорот(ите) со купувачот/купувачите;

2. Да се утврди обврската за извршување на Договорот, т.е. обврска која според Договорот треба да ја исполни продавачот;

3. Да се одреди цената на трансакцијата;

4. Цената на трансакцијата да се насочи на договорените обврски за извршување;

5. Да се признаат приходите кога, односно како што, друштвото ги исполнува дефинираните, договорни обврски.

Првите три точки од стандардот се однесуваат на задолжителните елементи на договорите со купувачите и кои се примарни за да може да се исполни условот за склучен договор со купувач.

Последните две точки се предмет на расудување од страна на сметководствено финансискиот сектор и се неопходни за завршување на евиденциско - известувачките активности, од склучените договори.

Друштвото треба да ги применува одредбите на МСФИ 15, само на договорот, ако од другата страна на договорот стои купувач.

Купувачот е страна која со друштвото склучило договор за набавка на стока или услуги, кои се резултат од редовното работење на друштвото, во замена за надомест.

НАПОМЕНА: Стандардот не се применува на договори со купувачи кои се под делокругот на другите стандарди, пример: МСФИ 16 – Лизинг; МСФИ 9 – Финансиски инструменти; МСФИ 10 - Консолодирани финансиски извештаи, МСФИ 11 Заеднички аранжмани; МСС 27 – Неконсолидирани финансиски извештаи и МСС 28 – Инвестиции во придружни субјекти и заеднички потфати па и МСФИ 4 - Договори за осигурување.

3. УТВРДУВАЊЕ НА ДОГОВОРИ СО КУПУВАЧИТЕ И РЕДОСЛЕД НА ПРИМЕНА НА МСФИ

Почетна точка за примена на МСФИ 15, е утврдување на договор со купувачите.

Под договор се подразбира согласност помеѓу две или повеќе страни, со која настануваат остварливи права и извршни обврски.

Договор е аранжман помеѓу две или повеќе страни кој создава спроведливи права и обврски. Спроведливоста на правата и обврските во еден договор е прашање на закон. Договорите можат да бидат писмени, усни или во согласност со други вообичаени деловни пракси. Праксите и процесите за воспоставување договори со купувачите не се исти во сите законодавства, дејности и субјекти. Освен тоа, тие може да се разликуваат и во рамките на еден субјект (на пример, може да зависат од класата на купувачот или од природата на ветените добра или услуги). Субјектот треба да ги земе предвид тие пракси и процеси кога определува дали и кога договор со купувач создава спроведливи права и обврски.

Некои договори со купувачи може да немаат фиксно времетраење и можат да бидат прекинати или изменети од која било од страните во секој момент. Други договори може автоматски да се обновуваат во период кој е наведен во договорот. Субјектот треба да го примени овој Стандард за времетраење на договорот (т.е. периодот на договорот), во кој страните на договорот имаат постојни спроведливи права и обврски.

За целите на примена на Стандард 15, договор не постои доколку секоја страна од договорот има еднострано спроведливо право да раскине договорот кој не бил целосно извршен без притоа да и надомести на другата страна (или страни). Договорот не е целосно извршен, доколку се исполнети следниве два критериума:

а) субјектот **се уште не му ги пренел** ветените добра или услуги на купувачот, и

б) субјектот **се уште не добил** и се уште нема право да добие, каков било надомест, во замена за ветените добра или услуги.

3.1. Редослед на примена на МСФИ кај договори со купувачи

Сепак, ако Договорот со купувачот е делумно во делокругот на МСФИ 15, а делумно во рамките на некој друг стандард, при почетно мерење, потребно е **најнапред** да се применат одредбите на **другите стандарди**, со цел другиот стандард да ги дефинира начините како да се раздвојат и/или прв пат измерат, еден или повеќе делови од Договорите.

После тоа се исклучува и делот од **цената** на трансакцијата, за износот на првото мерење, според другите стандарди.

Доколку во вториот стандард не постојат упатства за начинот на раздвојување и/или прво мерење на еден или повеќе делови од договорот, потребно е во потполност да се примени МСФИ 15.

3.2. Договор со купувачи

Договорот кој припаѓа во рамките на МСФИ 15, мора да има одредени карактеристики, односно се смета дека договорот со купувачот е во рамките на МСФИ 15, доколку се исполнат сите од следните 5 (пет) **услови**:

1. **<u>Договорот</u> (писмено, усмено или во согласност со друга соодветна работна пракса) да е одобрен од договорните страни, кои се обврзуваат да ја извршат својата договорна обврска;**
2. **Да се <u>утврдени правата и обврските</u> на секоја договорна страна, во врска со предметните добра или услугите кои се пренесуваат;**
3. **Да се утврдени условите и роковите за плаќање на добрата или услугите, кои се пренесуваат;**
4. **Договорот да има комерцијална содржина (*се очекува, како резултат од договорот*, да дојде до промена на ризикот, временска рамка или износот на идните парични текови на друштвото);**
5. **Да биде веројатна наплатата на надоместокот на кое друштвото има право, во замена за испорака на предметните добра или услуги на купувачите. При тоа важно е за оценување на веројатноста на наплатата**

на одреден износ на надоместок, да се земе во предвид само способноста и намерата на купувачот да плати износ на надомест по достасување. Понатаму, износот од надоместокот на кој друштвото ќе има право, може да биде понизок од цените, наведени во договорот, во случај надоместокот да е променлив, затоа што друштвото може на купувачот да му понуди попуст на цените. Во тој случај, во такви околности, при анализа на наплатливост се разгледува проценатата цена на трансакцијата, т.е. вкупната цена намалена за попустот.

Наведените критериуми е потребно да се разгледаат при склучувањето на договорот. Доколку договорот со купувачот ги исполнува критериумите при неговото склучување, не е потребно да се изврши повторна проценка на критериумите, освен ако постојат индиции, дека е дојдено до значајни промени во фактитие и околностите.

На пример: ако способноста на купувачот да плати надомест многу се влошува, друштвото повторно врши проценка дали е веројатно дека ќе го наплати надоместокот, на кој ќе има право во замена, за останатата стока или услуга, кој ќе се пренесе на купувачот. Доколку некој договор со купувачот не ги исполнува сите претходно наведени критериуми, друштвото продолжува повторно да го проверува договорот, како би утврдил дали, договорот ги исполнува критериумите во некој подоцнежен период.

ПРИМЕР 1: Разгледување на веројатноста на наплата и утврдување на надоместокот.

Друштвото му продава на купувачот 500 единици од производот А, за надомест во висина од 500.000 денари. Станува збор за прва трансакција со купувачот, а купувачот се среќава со значајни финансиски потешкотии.

Затоа продавачот проценува, дека нема да може во потполност да ја наплати договорената сума од надоместокот.

Меѓутоа, купувачот работи во регионот, кој е од интерес за продавачот, па **продавачот смета,** дека купувачот може да помогне во воспоставување на деловни односи, со новите купувачи во тој регион.

Понатака, продавачот го проценува движењето на економската состојба, ситуација во регионот, низ неколку години. Друштвото одлучува на купувачот да му даде **попуст** од **50%** земјаќи ги во предвид сите фактори, со веројатност дека ќе може да ги наплати надоместите од 250.000 денари.

Станува збор за **променлив надоместок.** Останатите критериуми од МСФИ 15, се исполнети со Договор со купувачот за продажба на 500 единици од производот А, по варијабилен надоместок од 250.000 денари, го признава во согласност со одредбите на стандардот. Понатака, кога договорот со купувачите исполнува критериум на признавање, а друштвото од купувачот прима надомест, применоит надомест ќе се **признае како приход**, само во случај на настанување на еден од следните настани (т.15 МСФИ 15);

а) Друштвото нема преостанати обврски за пренос на стоки или услуги на купувачот и го има примено целиот или суштински целиот надоместок кој купувачот му го има ветено, а кој е неповратен; или

б) Договорот е раскинат, а надоместокот примен од купувачот е неповратен.

Земајќи го во предвид наведеното, надоместокот примен од купувачот е потребно да се признае како обврска, се додека не настане еден од наведените настани под: а) или б) или се додека не дојде до дополнително исполнување на критериумот за третирање на договорот како договор со купувачот (Т.16 МСФИ 15).

4. НЕИСПОЛНУВАЊЕ НА УСЛОВИ ЗА ПОСТОЕЊЕ ДОГОВОР СО КУПУВАЧ

Кога договор со купувачи не ги исполнува критериумите од точка 9 и субјектот добива надомест од купувачот, субјектот треба да го признае добиениот надомест како приход, само откако се случил еден од следниве настани:

а) субјектот нема преостанати обврски за пренос на добра или услуги на купувачот и целиот, или суштински целиот, надомест што бил ветен од купувачот бил добиен од субјектот и тој е неповратен; или

б) договорот бил раскинат и надоместокот што бил добиен од купувачот е неповратен.

Субјектот треба да го признае надоместокот добиен од купувач како облигација, се додека не се случи еден од настаните од точка 15 или се додека не бидат последователно исполнети критериумите од точка 9 (види точка 14). Зависно од фактите и околностите што се однесуваат на договорот, обврската која е призната, претставува обврската на субјектот или да пренесе добра или услуги во иднина, или да го врати добиениот надомест. Во секој случај, обврската треба да се мери според износот на надоместокот што бил добиен од купувачот.

ПРИМЕР 2: Настанување на обврска и приход од склучен договор

ТД "А" склучува купопродажен договор на 01.05.2025 година, со купувачот ТД "Б", за продажба на добра - производ "XXX" во количина од 50.000 паричиња по нето цена од 2.000,00 МКД. Испораката на производот треба да започне на 01.07.2025 година, поради пополнетост на капацитетите во наредните 2 месеци и ветените количини за испорака по претходни договори со други клиенти. За нарачаната количина, се предвидени следните рокови на плаќање:

- 40% од нето износот, на денот на потпишувањето на договорот;
- 30% на 30.06.2025 и
- 30% на 20.07.2025 година, по завршување на испораката на производот.

Купувачот на денот на склучување на договорот, има извршено плаќање во износ од 40.000,00 МКД, согласно договорот.

Признавање на обврските од договорот:

Испораката е извршена:

- 25.000 парчиња на 10.07.2025 и
- 25.000 парчиња на 20.07.2025.

Производствената цена изнесува 1.000 МКД по парче.

Целосната доплата, купувачот ја извршил на 20.07.2025 година.

Согласно утврдената динамика на испорака, кај продавачот ќе настанат обврски по основ на примените уплати, пред испораките на производите на купувачот.

Книжење кај продавачот:

1) 1000 - Трансакциска сметка 40.000.000
22204 - Аванси за добра 33.890.320
2303 - ДДВ 18% - Аванси 6.101.680

- аванс по договор бр.__ на 01.05.2025;

- истоветно на 30.06.2025 година

2) 1000 - Трансакциска сметка 30.000.000
22204 - Аванси за добра 25.423.740
2303 - ДДВ 18% - Аванси 4.576.260

- аванс по договор бр.__ на 30.06.2025;

3) 1200 - Купувачи 59.000.000
7400 - Приходи 50.000.000
2300 - ДДВ 18% 9.000.000

- испорачани производи - 10.07.2025;

4) Побарува
2300 - ДДВ 18% 9.000.000
22204 - ДДВ 18%
- Аванси 9.000.000

- пренос на ДДВ во аванси;

5) 7000 - Цена на чинење 25.000.000
6300 - Готов производ 25.000.000

- по испратница бр.__ од 10.07.2025;

6) 1200 - Купувачи 59.000.000
7400 - Приходи 50.000.000
2300 - ДДВ 18% 9.000.000

- испорачани производи - 20.07.2025;

7) Побарува
2300 - ДДВ 18% 9.000.000
22204 - ДДВ 18%
- Аванси 9.000.000

- пренос на ДДВ во аванси.

8) 7000 - Цена на чинење 25.000.000
6300 - Готов производ 25.000.000

- по испратница бр.__ од 20.07.2025;

Согласно МСФИ 15 (т.15 и 16), склучениот договор за купопродажба создава обврска за испорака на производи, но во суштина создава евиденциска обврска за примениот надомест.

Забележливо од извршените книговодствени промени, приходот настанува за делот на испорачаните производи во моментот на испораката на производите (истоветно е и за услуги), не во моментот на склучувањето на договорот.

Се до денот на првата испорака на производите, не се формира приходот, од причини што побарувањето врз основа на договорот и обврските за испорака се еквивалентни, се до првата испорака (ако не се земат во предвид авансите).

Првото нарушување на еквилибриумот од договорот за купопродажба, се случува пред првата испорака со приемот на авансот, за кој настанува обврска кај продавачот (примателот на авансот).

Согласно наведеното, приходот не настанува, се до моментот на испораката на производите или испораката на услугите, без оглед на временскиот период од склучениот договор, пред првата испорака на стоки/услуги.

Во зависност од фактот и околностите кои се однесуваат на договорот, признаената обврска претставува обврска на друштвото да: или дополнително ја пренесе стоката или услугата или да го врати примениот надоместок.

Во секој случај, обврската се проценува според износот на надоместокот примен од купувачот.

ПРИМЕР 3: Критериумот за веројатноста на наплатата не е исполнет.

Друштвото А се занимава со градежништво, па склучува Договор со купувачот за продажба на зграда за 2 милиони денари.

Купувачот планира во зградата да отвори ресторан.

Ресторанот ќе биде на подрачјето на кое веќе постојат бројни ресторани, каде конкуренцијата е голема, а купувачот нема искуство за водење на ресторани.

Купувачот плаќа неповратен депозит во износ од 100.000 денари, за преостанатите 95% од договорената цена со друштвото, презема обврски за финансирање.

Договор за финасирање е склучен на нерегресна основа, т.е. во случај на неплаќање од страна на купувачот, друштвото има право повторно да ја земе зградата, но нема право да бара дополнителен надоместок од купувачот, дури и ако колатералот не ја покрива целата сума на долгот. Трошокот од изградбата на зградата е 1,2 милиони денари, а купувачот стекнува контрола над имотот, во моментот на потпис на договорот.

Друштвото разгледува, дали се задоволени критериумите, договорот да биде признат, како договор со купувачот.

Не постои веројатност за наплата на очекуваниот надоместок, во замена за давање на сопственост над зградата, односно постои сомнеж во можноста и намерата на купувачот, да го подмири надоместокот, поради следните околности:

- *Друштвото има намера да го врати заемот, врз основа на приходот, заработен во ресторанот;*
- *купувачот нема други извори на приходи или имот, со кој би можел да го врати заемот;*
- *Обврска на купувачот врз основа на договорот од заемот е ограничена, бидејќи заемот не е регресен.*

Со оглед на тоа дека не се исполнети критериумите на признавање од т. 9 од МСФИ 15, договорот **не се смета како договор со купувачот**.

Понатака, друштвото нема примено поголем дел од договорениот надоместок, ниту пак го има раскинато договорот, па поради тоа примените неповратни депозити од 100.000 денари, ги признава како обврска од основниот депозит.

Друштвото продолжува да ги признава иницијалните неповратни депозити, како и сите примени плаќања на главнината на заемот и каматата, како обврска, се додека не се исполнат условите на признавање на договорот, како договор со купувач или се исполнат барањата од т. 15 од МСФИ 15.

Значи, договорот мора да се процени врз основа на континуитет.

Исто така се смета *дека* за потребата за примена на МСФИ 15, договорот не постои, ако секоја договорна страна има еднострано остварливо право да го раскине договорот, кој во целост не е извршен, без разлика дали ќе исплати надоместок на другата страна *(или страните*).

Се смета дека договорот во целост е неизвршен, ако се исполнети двата следни критериуми:

а) ***Друштвото се уште му ја нема пренесено на купувачот ветената стока или услуга и***
б) ***Друштвото се уште не примило и се уште нема право да прими надомест, во замена за ветената стока или услуга.***

5. СПОЈУВАЊЕ И КОМБИНАЦИЈА НА ПОВЕЌЕ ДОГОВОРИ ВО ЕДЕН

Стандардот разгледува дали треба некој договор за сметководствена потреба да се искаже како поединечен или треба да се спои со останатите други договори.

Иако во повеке случаи, Друштвото ке го примени моделот на пооделни договори со купувачите, МСФИ 15 ги одредува условите, **кога повеќе** договори **треба да се спојат** или третираат како единствени договори.

Два или повеќе договори, споени во исто или приближно време со ист купувач *(или поврзани страни на купувачот*), треба да се комбинираат и да се пресмета како еден договор, ако не е исполнет некој од следните критериуми:

а) *Договори кои се договорени во пакет со единствена комерцијална цел.*
б) *Вредноста на надоместот кој треба да се плати во рамките на еден договор, зависи од цената или од извршувањето на вториот договор или*
ц) *Стоката или услугата кои се ветени во рамките на договорот, претставуваат единствена обврска на извршувањето.*

Влијанието од поврзаноста на договорите е несомнено врз резултатите, обврските и правата кои произлегуваат од договорите.

За да се врши рекомбинирање и спојување на договорите мора да постои реална зависност во видот на исполнувањето, односно вредноста од договорите. Импликациите не треба да се на претпоставена основа и за тоа се потребни договорени односи помеѓу страните.

6. ИЗМЕНИ НА ДОГОВОРИТЕ И ПОСТАПКИ ВО ВРСКА СО НАСТАНАТИТЕ ПРОМЕНИ

Стандардот дефинира како да се постапи во случај на дополнителна промена на договорот, **на пример: поради промената на обемот или цената на договорот.**

Измена на договорот настанува кога договорените страни меѓу себе се согласни, меѓутоа, до промена на договорот може да дојде и кога договорните страни не се договорат околу промената на опфатот на работата или цената на договорот, или ако е договорена промена на обемот на договорот, но сеуште нема нова цена.

Во секој случај, потребно е да се разгледа дали доаѓа до промена на новиот договор или измена на постојниот договор.

Измената на договорот се смета како посебен договор, кога се задоволени двата следни услови:

1) **Обемот (опфатот) на договорот се зголемува, бидејќи со измената се додава нова стока или услуга, кои се различни од претходно договорените стоки или услуги и**
2) **Цената на договорот се зголемува за сумата на надоместокот, кој ги одразува самостојните продажни цени, која друштвото ја има за дополнително договорена стока или услуга на друштвото и сите други корекции на таа цена кои ги одразуваат околностите под влијание на тие договори.**

Ако измената не се смета како посебен договор, стоките или услугите кои произлегуваат од промената на договорот, ***потребно е да се евидентираат на еден од следните начини:***

- *Ако преостанатата стока и услуга се разликуваат од оние кои се веќе достапни/пренесени пред измената на договорот, ќе се евидентира како прекин на постојниот договор и склучување на нов договор.*

- *Износот на надоместокот кој се распоредува за преостанати обврски за извршување, претставува збир на:*
    - *надомест кој е ветен на купувачот **(вклучувајќи го и износот кој е веќе примен од купувачот)**, кој е вклучен во процената на цената на трансакцијата и кој не е признат како приход;*
    - *надоместок кој е ветен како дел од измената на договорот*;
- *Ако преостанатите стоки или услуги не се разликуваат и со тоа го сочинуваат делот на една обврска на извршување, која е делумно исполнета на датумот на измената на договорот, измената на договорот ќе се третира како дел на посебен договор. Учинокот на измената на договорот на трансакцијата на цената и на мерење на напредокот, спрема потполно исполнување на обврската на извршување, која ја спроведува друштвото, се признава како усогласување на приходот **(како зголемување или намалување на приходот)** на датумот на измената на договорот **(односно, усогласување на приходот се извршува кумулативно по основ на степенот на извршување)**;*
- *ако преостаната стока или услуга претставуваат спој на претходно наведените можности, друштвото ќе пресмета учинок на измена на неисполнување **(вклучувајќи и делумно исполнување)** на обврските во изменетиот договор.*

ПРИМЕР 4: Разгледување на условите за измена на договорените одредби

Друштвото склучува договор со купувачот и се обврзува да продаде 200 парчиња од производот за вкупен надоместок од 16.000 денари. ***Цената по производ е 80 денари.***

Производите се доставуваат на купувачот во период од 4 месеци, а контролата над средствата се остварува после секоја достава.

Откако на купувачот му се испорачани 150 парчиња од производот, доаѓа до промена на договорот, бидејќи друштвото се обврзува да достави дополнителни 50 парчиња од производот (над договорената количина од првично договорените 200 парчиња).

Услугата за дополнителна испорака, за 50-те парчиња, не била вкучена во првичниот договор.

- Случај А – Услуга за достава на дополнителни производи, по различна поодела продажна цена.

Во момент на промена на договорот, дојдено е и до промена на продажната цена за дополнителна испорака. Претходно договорената поединечна продажна цена на производот останува непроменета, во моментот на составување на промените во договорот, па дополнителните производи се одвоени од производот, чија продажба е договорена со изворниот договор.

Новата цена за дополнителна испорака е утврдена на износ од 75,00 денари.

Во согласност со одредбите на МСФИ 15, испораката на дополнителните производи, претставува нов одвоен договор, па не влијае на сметководствено искажување на изворниот договор.

Друштвото ќе ги продава останатите 50 парчиња (*од изворниот договор*) по цена од 80 денари, додека новата испорака од 50 парчиња, ке се пресметува по цена од 75 денари.

- Слчучај Б –Услуга за достава на дополнителните производи, по цена која не ја одразува нивната поединечна продажна цена

Во моментот на договарање на дополнителната испорака од 50 парчиња од производот, договорена е цена од 60 денари за секоја дополнителна единица од производот.

Меѓутоа, како на купувачот ќе му се надомести лошиот квалитет на испорачаните производи, кој е утврден поради помалите грешки во доставата на првите 50 парчиња од производот од изворниот договор, па друштвото и купувачот се договориле да вклучат попуст од 10 денари по производ, што изнесува вкупно 500 денари *(50 парчиња претходно доставени по изворниот договор x 10 денари*).

Последица од тоа е дека цената за дополнителна испорака се утврдува на сума од 50 денари по производ, односно вкупно 2.500 денари по производ.

Значи, таа цена се состои од договорена цена од 60 денари по дополнителна испорака од производот (*3.000 денари) и намалена за 500 денари.*

Во момент на промена на договорот, друштвото ја признава сумата од 500 денари, како намалување на цената на трансакциите и намалување на приходот, за веќе продадени 50 парчиња од производот.

При утврдување на сметководствениот третман за продажба на дополнителни 50 парчиња од производот е утврдено дека цената од 60 МКД по парче, не може да се смета за поединечна продажна цена на дополнителните производи, па продажбата на дополнителните производи не се смета за посебен договор.

Бидејќи дополнителната испорака се разликува од оние кои се веќе извршени на купувачот, според т.21 од МСФИ 15, измената на договорот се смета како престанок на изворниот договор и почеток на примена на новиот договор.

Според тоа утврден е нов износ од приход, кој ја одразува примената на цената, т.е. комбинација на стара и нова цена, на следниот начин:

- ***(80 денари x 50 парчиња кои се уште не се доставени по оригинален договор) + (60 ден. x 50 парчиња од производот од новата испорака) / 100 производи кои сеуште вкупно мораат да се испорачаат (4.000 + 3.000) = 7.000 денари/ 100 = 70 денари.***

7. УТВРДУВАЊЕ НА ОБВРСКИТЕ ЗА ИЗВРШУВАЊЕ

При составување на договорот, друштвото треба да утврди кое добро или услуга за чија испорака или извршување се обврзале во договорот со купувачот и како обврска на извршување да се идентификува секоја договорена (ветена) испорака на купувачот:

а) ***Добро или услуга (или пакет на добро или услуга) која се разликува, или***

б) ***Серија (повеќе) различни стоки или услуги, кои се еднакви и имаат еднаков распоред на пренос на купувачот. При тоа се смета дека истиот распоред на пренос на купувачот постои, кога се задоволени двата следни услови:***

- секоја поделна различна стока или услуга, во низата кое друштвото се обврзало да ја пренесе на купувачот, го исполнува критериумиот од т. 35 од МСФИ 15, да биде обврската извршена, која ќе се исполнува со текот на времето;
- во согласност со т. 39 – 40 од МСФИ 15 ист метод би се применувал за мерење на напредокот на друштвото, според целосно испитување на обврските за извршување за да секоја различна стока или услуга во серија се пренесат на купувачот.

Вообичаено е дека и стоката и услугата, на чија испорака/извршување друштвото се обврзало, јасно се наведени во договорот со купувачот.

Меѓутоа, исполнувањето на договорните обврски не мора да биде ограничено само на договорената стока/ услуга, туку може да се однесува и на други обврски, кои се подразбираат на вообичена работна пракса, а во момент на склучување на договорот кај купувачот се создава оправдано очекување дека друштвото ќе ја пренесе стоката или услугата на купувачот.

Зависно од видот на договорот, договорената стока или услуга, можат да се вклучат со следни примери:

а) Со продажба на произведената стока (пример, залиха на производителот);

б) Препродажба на стоката кое друштвото ја купило (пример трговска стока во малопродажба);

в) Ги препродаваат правата на стоката или услугата кое друштвото ги има купено (на пример, карта, билет, ваучер), која друштвото ја препродава во својство на налогодавач);

г) Извршување на договорот со договорените активности за купувачот;

д) Давање на услуга која подразбира подготвеност на испорака на стоката или давање на услуга (на пример ажурирања на софтверот, кои не се конкретно дефинирани, кои се извршуваат кога и доколку се потребни) или ставање на стоката или услугата на располагање на купувачот, кога купувачот за тоа ќе одлучи;

ѓ) Давање на услуги, организирање на пренос на стоката или услугата на купувачот за друга страна (на пример, делување во својство на агент (подизведувач) за друга страна);

е) Давање на право на стоката или услугата која ке се испорача во иднина и која купувачот може да ја препродава или да му ја даде на својот купувач;

ж) Изградба, производство или развој на средството во име на купувачот;

з) Доделување на лиценца;

ѕ) Давање можност за купување на дополнителна стока или услуга.

Значи, при склучување на договор со купувачот, друштвото **мора да ја утврди стоката или услугата** на чија испорака се обврзал, врз база на договорени услови, па да ги утврди деловите од договорената трансакција, т.е **дали можат** стоката или услугата **да се сметаат како посебни обврски** на извршување.

Се смета дека стоката и услугата претставуваат посебна обврска на извршување, ако се посебни (*било пооделно или како дел од групата на стоката или услугата*) или ако се дел од серијата на посебни добра и услуги, кои се еднакви и имаат исти обрасци на пренос на купувачот.

Добрата и услугите **се признаваат посебно**, ако се исполнети **двата следни критериуми**:

1) *Купувачот може да има корист од стоката или услугата со самостојно или заедничко користење со останатите ресурси, кои му се директно достапни (стоката или услугата, кои се способни да бидат посебни) и*
2) *Ветувањето на друштвото дека на купувачот ќе му ја пренесат стоката или услугата, може да се идентифицира одвоено од останатите ветувања во рамките на договорот (стоката или услугата кои се посебни во контекстот на договорот).*

Меѓутоа, ако договорената стока или услуга не можат да се сметаат посебно, друштвото треба да ја комбинира таа стока или услуга, со останатите ветени стоки или услуги, во рамките на договорот, се до оној момент кога е можно да се идентификуваат посебно, стоката или услугата.

ПРИМЕР 5: Утврдување на посебност на стоката или услугата

- ***Случја А – Посебни добра и услуги***

Друштвото кое се занимава со развој на софтвер, склучил договор со купувачот.

Се обврзува на купувачот да ја пренесе лиценцата за софтверот, услугата, инсталацијата, неспецифични ажурирања на софтверот и техничка поддршка во рок од две години.

Стоката и услугата се продаваат одвоено.

Услугата на инсталирање, вклучува измена на веб – екранот за секој тип на корисник. Услугите на инсталирање, рутински се даваат на другите друштва, па затоа не влијаат на промената на софтверот.

Друштвото разгледува кое добро и услуга, можат да се сметаат посебно. Во врска со тоа дека софтверот се испорачува пред останатите добра и услуги, може да функционираат без ажурирање и техничка подршка, па друштвото заклучува дека купувачот може да оствари корист од секоја договорена стока и услуга, било со посебно користење на прифатливите добра и услуги во тој момент.

Во врска со тоа дека ветувањето за преносот на секое добро и услуга, може посебно да се идентификува и разликува од останатите добра или услуги од договорот, друштвото ги има утврдено четирите обврски на извршување внатре во договорот и тоа: софтверска лиценца, услуги на инсталирање, ажурирање на софтверот и техничка подршка.

Случај Б – Значајни прилагодувања

Ветуваните добра и услуги се исти како и во случајот А. Меѓутоа, услугите на инсталирање значајно влијаат на промената на софтверот, бидејки доаѓа до зголемување на функционалноста на софтверот, кој овозможува размена на податоците со останатите прилагодувања на софтверските апликации, кои купувачот ги користи.

Бидејќи во овој случај друштвото се користи со лиценца на прилагодена услуга за инсталирање, како **инпут** за производство на комбиниран **аутпут** (***функционален и интегриран софтверски систем***), кој е дефиниран со договорот, ветениот пренос на лиценцата не може да се разгледува одвоено од ветувањето на услугите на инсталирање, па поради тоа тие две услуги не може да се разгледуваат како одвоени прозводи.

Во согласност со тоа, друштвото идентифицирало три обврски на извршување внатре во договорот и тоа: **прилагодена услуга на инсталирање** ***(вклучува и софтверска лиценца)***, **ажурирање на софтверот и техничка поддршка.**

ПРИМЕР 6: Стоката и услугата не се посебни

Градежното друштво влегува во договор со купувачот, за изградба на болница. Друштвото е одговорно за управување со проектот, па на купувачот треба да му се даде рана услуга, **на пример***: услуга на инжинеринг, чистење на локацијата, изградба, вградување на цевки и жици, вградување на опрема, завршни работи и слично.*

Разгледувајќи ги условите на договорот, тие ветувања на добрата и услугите не може да се сметаат посебни обврски, бидејќи преносот на поделните добра и услуги од договорот не може во овој случај да се одвои од останатите обврски од договрот.

Наведното произлегува од фактот дека друштвото дава значајни услуги на интеграција на добрата и услугите ***(се смета за импут)*** во изградба на болница ***(комбиниран аутпут)***, во согласност со договорот со купувачот.

Значи сите добра и услуги од овој договор, мора да се признаат како единствена обврска од извршување.

Во поделни договори, купувачот на добрата или услугите, прима од друго друштво, кое не е договорна страна во договорот склучен помеѓу купувачот и друштвото.

Според тоа друштвото мора да одреди дали постои само обврска за давање на стоката или услугата (***друштвото е принципал***) или има обврска да договори испорака на стоката од страна на другото друштво (***друштвото е агент - посредник***).

Зависно од тоа која е улогата на друштвото, различно е влијанието на сумата на приходот, кое друштвото го признава во финансиските извештаи.

Доколку друштвото е принципал во договорот, ќе го признае приходот кој е еднаков на бруто износот од надоместокот, кое друштвото го очекува да го прими врз основа на договорот, додека во случај доколку друштвото е посредник во договорот, приходот ке го признае во нето-сума на надоместокот, утврден како износ кој друштвото го задржува, после плаќање на надоместокот на третата страна, за извршената испорака на добрата и услугите.

Субјектот треба да признае приход тогаш кога (или откако) субјектот ја исполнува облигацијата за извршување така што му го пренесува ветеното добро или услуга (т.е. средството) на купувачот. Средството е пренесено тогаш кога (или откако) купувачот стекнал контрола врз тоа средство.

За секоја облигација за извршување која е идентификувана во согласност со точките 22-30, субјектот треба да утврди, при составување на договорот, дали таа облигација за извршување се исполнува за време на некој временски период (во согласност со точките 35-37) или во некој момент од времето (во согласност со точка 38). Доколку субјектот не ја исполнува облигацијата за извршување за време на некој временски период, облигацијата за извршување се исполнува во некој момент од времето.

Добрата и услугите се средства, иако тоа може да биде само во еден момент, кога се добиени и се користат (како што е случај со многу услуги). Контролата на средството се однесува на способноста да се насочи употребата на тоа средство и да се стекнат суштински сите преостанати користи од средството. Контролата ја вклучува способноста да се спречат други субјекти да ја насочуваат употребата на тоа средство и да се стекнат со корист од средството.

Користи од средството се потенцијалните парични текови (приливи или заштеди во одливите) кои можат да се остварат директно или директно на повеќе начини, како што се:

а) користење на средството за производство на добра или за давање услуги (вклучувајќи и јавни услуги);

б) користење на средството за зголемување на вредноста на други средства;

в) користење на средството за намирување на обврски или за намалување на трошоци;

г) продажба или размена на средството;

д) ставање на средството како залог со цел обезбедување на заем; и

ѓ) чување на средството.

Кога прави проценка на тоа дали купувачот остварил контрола врз средството, субјектот треба да ги разгледа сите договори за повторен откуп на средството (види точки Бб4-Б7б).

Согласно одредбата од точка Б64 договор за повторен откуп е договор во кој субјектот продава средство и исто така ветува, или има опција (во истиот договор или во друг договор), повторно да го купи тоа средство. Средството кое повторно било купено може да биде средство кое првично му било продадено на купувачот, средство кое суштински е исто како тоа средство, или друго средство, чиј дел е средството кое првично било продадено.

8.1. Обврски кои се исполнуваат низ подолг временски период

Субјектот ја пренесува контролата врз добро или услуга низ времето и, затоа, ја исполнува облигацијата за извршување и го признава приходот низ времето доколку е исполнет еден од следниве критериуми:

а) купувачот истовремено ги прима и ги троши користите кои настануваат од извршувањето на договорот од страна на субјектот, за време на тоа извршување, (како што се услуги за хигиена - чистење);

б) извршувањето на облигацијата од страна на субјектот создава или го зголемува средството (на пример, недовршени производи), кои купувачот ги контролира додека средството се создава или зголемува без оглед дали средството е материјално или нематеријално; или

в) извршувањето на обврските од страна на субјектот не создава средство кое субјектот може да го користи на алтернативен начин и субјектот има спроведливо право на исплата за извршување на облигацијата до определен датум.

Средство кое е создадено како резултат на извршување на обврските од страна на субјектот не може да се користи на алтернативен начин доколку субјектот е или ограничен со договор за тоа лесно да ја промени намената на средството за време на создавањето или подобрувањето на тоа средство, или е практично ограничен од тоа лесно да ја промени намената на средството во неговата завршена состојба. Проценката на тоа дали некое средство може да има алтернативна употреба се прави при составувањето на договорот. По составувањето на договорот, субјектот не мора повеќе да ја ажурира проценката за алтернативната употреба на средството, освен во случај ако страните во договорот одобрат измена на договорот која суштински ја менува облигацијата за извршување.

Субјектот треба да ги раэгледа уловите на договорот, како и сите закони што ое применуваат на договорот, кога прави проценка дали има спроведливо право на исплата на надомест за извршување на обврски, кои биле завршени до определен датум. Правото на надомест за извршување на обврски кои биле завршени до определен датум не мора да подразбира фиксен износ. Меѓутоа, во секој момент додека трае договорот, субјектот мора да има право на износ кој во најмала рака ги покрива трошоците на субјектот за извршување на обврски кои се завршени до тој датум, доколку договорот биде прекинат од купувачот или од друга страна од други причина, освен од неуспех на субјектот да ги исполни своите ветувања.

8.2. Обврски кои се исполнуваат во одреден момент

Доколку облигацијата за извршување не се исполнува низ времето, субјектот ја исполнува облигацијата за извршување во некој момент од времето. За да се утврди моментот во времето кога купувачот стекнал контрола врз ветениот имот и субјектот ја исполнил облигацијата за извршување, субјектот треба да ги земе предвид **барањата за контрола** (од точките 31-34). Освен тоа, субјектот треба да ги земе предвид и **индикаторите** за пренос на контролата кои ги вклучуваат, но не се ограничени само на, следннве:

а) Субјектот има сегашно право на плаќање за средството-доколку купувачот има сегашна облигација да плати за средството, тогаш тоа може да укажува на тоа дека купувачот ја стекнал способноста да управува со употребата и во замена, да ги добие суштински сите преостанати користи од пренесеното средство.

Купувачот е носител на правото на сопственост врз средството-правото на сопственост може да укажува на тоа која страна од договорот ја има способноста да управува со употребата и да ги добие суштински сите преостанати користи од средството или да го ограничи пристапот на други субјектот до тие користи. Затоа, преносот на право на сопственост врз средството може да укажува на тоа дека купувачот стекнал контрола врз средството. Доколку субјектот го задржува правото на сопственост единствено како заштита од неуспех на купувачот да го плати надоместокот, тие права на субјектот не би го исклучиле купувачот од стекнување контрола врз средството.

в) Субјектот го пренел физичкото поседување на средството-кога купувачот физички го поседува средството. Тоа може да значи дека купувачот ја има способноста да управува со употребата и да ги добие суштински сите преостанати користи од средството или да го ограничи пристапот на други субјектот до тие користи. Меѓутоа, физичкото поседување не мора да се преклопува со контрола на средството. На пример, кај аранжмани за повторен откуп и кај некои аранжмани за комисиона продажба, купувачот или продавачот може физички да го поседува средството кое е контролирано од субјектот. Спротивно на тоа, има и аранжмани „фактурирај -и-задржи“ во кои субјектот може физички да го поседува средството кое е контролирано од купувачот.

г) Купувачот има значителни ризици и награди од сопственоста врз средството - пренесувањето на значителните ризици и награда од сопственост врз средството на купувачот може да укажува на тоа дека купувачот се стекнал со способност да управува со употребата на средството и да ги добие суштински сите преостанати користи од средството. Меѓутоа, кога прави проценка на ризиците и наградите од сопственоста врз ветеното средство, субјектот треба да ги исклучи сите ризици кои доведуваат до одвоена облигација за извршување, покрај облигацијата за извршување за пренос на средството. На пример, субјектот можеби му ја пренел контролата врз средството на купувачот, но се уште не исполнил дополнителна облигација за извршување која се однесува на давање услуги за одржување во врска со средството кое било пренесено.

д) Купувачот го прифатил средството-прифаќањето на средството од страна на купувачот може да укажува на тоа дека купувачот се стекнал со способност да управува со употребата на средството и да ги добие суштински сите преостанати користи од средството. За да го процени ефектот од одредбата во договорот за прифаќње на средството од страна на купувачот кога се пренесува контролата врз средството, субјектот треба да ги земе предвид сите околности за стекнување на контрола.

9. МЕРЕЊЕ НА ИСПОЛНУВАЊЕ НА ОБВРСКИТЕ НИЗ ПЕРИОД ВРЕМЕ

За секоја облигација за извршување која се исполнува низ времето, субјектот треба да го признае приходот низ времето, така што ќе го мери напредокот кон целосното исполнува-

ње на таа облигација за извршување. Кога се мери напредокот, целта е да се прикаже степенот на извршување од страна на субјектот, во пренесувањето на контролата врз добра или услуги, кои му се ветени на купувач (т.е. исполнување на облигацијата за извршување на субјектот).

Субјектот треба да примени еден метод за мерење на напредокот за секоја облигација за извршување, која се исполнува низ времето и субјектот треба да го применува тој метод на доследен начин, на слични обврски за извршување и за слични околности. На крајот од секој известувачки период, субјектот повторно треба да го измери својот напредок кон целосното исполнување на облигацијата за извршување, која се исполнува низ времето.

10. МЕТОДИ ЗА МЕРЕЊЕ НА ИСПОЛНУВАЊЕТО НА ОБВРСКИТЕ НИЗ ПЕРИОД НА ВРЕМЕ

Соодветните методи за мерење на напредокот вклучуваат излезни методи и влезни методи. При утврдувањето на соодветниот метод за мерење на напредокот, субјектот треба да ја земе предвид природата на доброто или услугата која субјектот ветил дека ќе му ја пренесе на купувачот.

Кога се применува некој метод за мерење на напредокот, субјектот треба да ги исклучи од мерењето на напредокот за сите добра или услуги за кои субјектот не му ја пренесува контролата на купувачот. Спротивно на тоа, субјектот треба да ги вклучи, во мерењето на напредокот, сите добра или услуги за кои субјектот му ја пренесува контролата на купувачот, кога ја исполнува таа облигација

Како што околностите се менуваат низ времето, субјектот треба да го ажурира своето мерење на напредокот за да ги одрази сите промени во резултатите на облигацијата за извршување. Таквите промени во мерењето на напредокот на субјектот, треба да се евидентираат како промена во сметководствените проценки во согласност со МСС 8 Сметководствени политики, промени во сметководствени проценки и грешки.

10.1. Разумни мерења на напредокот

Субјектот треба да признае приход за облигацијата за извршување, која се исполнува низ времето, само доколку субјектот може разумно да го измери својот напредок кон целосното исполнување на облигацијата за извршување. Субјектот не би бил во можност разумно да го измери својот напредок кон целосно исполнување на облигацијата за извршување, доколку нема сигурни информации, кои се неопходни за примена на соодветен метод за мерење на напредокот.

Во некои околности (на пример, во раните фази на договорот), субјектот можеби нема да биде во можност, разумно да го измери исходот на облигацијата за извршување, но и субјектот очекува да си ги надомести трошоците кои настанале како последица од исполнување на облигацијата за извршување.

Во такви околности, субјектот треба да го признае приходот само до степен на трошоците кои настанале, се до моментот кога субјектот не може разумно да го измери исходот на облигацијата за извршување.

Д Д В

дипл.економист: Ромео Костадинов

РЕГИСТРАЦИЈА И ДЕРЕГИСТРАЦИЈА НА ДДВ ОБВРЗНИЦИ И ИСПРАВКИ НА ОДБИВКИ

ДДВ обврзникот, при регистрација за цели на ДДВ врши одбивка на ДДВ содржан во залихите, но и дерегистираниот субјект е должен да изврши доплата на претходниот ДДВ, содржан во залихите на денот на дерегистрација како и да го плати ДДВ-то од прометот остварен до денот на прием на Решението за дерегистрација.

ВОВЕД

Прагот на регистрација за ДДВ обврзник, од 2 милиони МКД, наметнува обврски за регистрација, но и истоветни обврски кои произлегуваат за дерегистрацијата на ДДВ обврзниците, правни и физички лица.

ДДВ обврзниците кои го надминуваат прагот на регистрација за 2025, во висина од 2.000.000 МКД, имаат обврска да се регистрираат за ДДВ обврзник.

Регистрираните ДДВ обврзници, кои не ги исполнуваат условите за задржување на статусот на регистриран ДДВ обврзник, се предмет на дерегистрирање од страна на УЈП, по поднесено барање од субјектот или по автоматизам.

Со влез или напуштање на режимот "ДДВ обврзник", се наметнуваат обврските на пресметување и плаќање на ДДВ, од промената на околностите и од прометот од разликите во временскиот период на обврзникот, до прием на Решение.

Временските разлики се неизбежни при дерегистрација на даночниот обврзник, од 01.01.2025 до денот на прием на Решението, за прометот со ДДВ и залихите.

1. ДАНОЧЕН ОБВРЗНИК И СТОПАНСКА ДЕЈНОСТ

Данокот на додадена вредност, како општ потрошувачки данок, се пресметува и плаќа во сите фази на производството и трговијата, како и во целокупниот услужен сектор, освен ако поинаку не е пропишано со Законот за ДДВ („Службен весник на РМ" 44/99...199/23).

Предмет на оданочување со данокот на додадена вредност претставува:

1. Прометот на добра и услуги кој се врши со надоместок во земјата од страна на даночниот обврзник во рамките на неговата стопанска дејност и

2. Увозот на добра.

Промет на добра претставува преносот на правото на располагање со движен или недвижен материјален имот.

Промет на услуги претставува секоја дејност, која не се смета за промет на добра.

Даночен обврзник е лице кое трајно или повремено самостојно врши стопанска дејност, независно од целите и резултатите од дејноста.

Под стопанска дејност се подразбира секоја дејност на производителите, трговците и лицата кои извршуваат услуги, која има за цел остварување на приходи, вклучувајќи ги дејностите од областа на рударството, земјоделството и шумарството, како и отстапувањето на материјални и нематеријални добра за нивно користење.

По исклучок како самостојна дејност не се смета дејноста на:

1. Физичките лица, кои поединечно или здружени се вработени во некое претпријатие и по тој основ примаат плата и се обврзани да се повикуваат на упатствата на работодавецот и

2. Подружниците, филијалите или другите поединечни организациони делови на некое претпријатие.

Поимот на вршење на стопанска дејност, од аспект на даночна положба на субјектите, го опфаќа и вршењето на нестопански активности, кои за цел имаат остварување на соодветна противвредност во паричен или непаричен облик.

2. РЕГИСТРАЦИЈА И ДЕРЕГИСТРАЦИЈА ЗА ЦЕЛИ НА ДДВ

2.1. Регистрација за ДДВ

Сите даночни обврзници, чиј **вкупен промет** во изминатата календарска ***2024*** година, надминал износ од 2.000.000 МКД, се обврзани за регистрација за данокот на додадена вредност.

Субјектите, за чиј **вкупен промет** се предвидува на почетокот од вршењето на стопанската дејност, дека ќе го надмине износот или во текот на годината го надмине износот, обврзани се за регистрација за данокот на додадена вредност.

Вкупен промет претставува збир на прометот што го направил обврзникот во текот на календарската година и кој е предмет на оданочување, вклучувајќи го и данокот кој отпаѓа на него, освен прометот ослободен од данок, без право на одбивка на претходниот данок.

Ако даночниот обврзник ја вршел својата дејност само во еден дел од календарската година, фактичкиот вкупен промет се пресметува на ниво на вкупен промет за целата календарска година.

Даночни обврзници - резиденти во земјата кои не се обврзани за регистрација (остварен промет под 2 милиони) не должат данок на додадена вредност за прометот на добра и услуги извршени од нив.

Тие не се овластени одделно да искажуваат данок во фактурите или во други документи и немаат право на одбиток на претходни даноци.

Даночните обврзници ***кои не оствариле промет над 2 милиони***, можат доброволно да се регистрираат за данокот на додадена вредност од почетокот на секоја календарска година.

Даночните обврзници кои го надминале прагот но и доброволците, се обврзани да поднесат пријава за регистрација за данокот на додадена вредност кај надлежниот даночен орган, за да се регистрираат за ДДВ обврзници.

Даночните обврзници (доброволна регистрација), пријавата за регистрација за данокот на додадена вредност, можат да ја поднесат и преку Централниот регистар на Република Македонија.

Даночните обврзници кои го надминале прагот од 2 милиони МКД во претходната година и доброволците, ја поднесуваат пријавата најдоцна до 15 јануари во тековната година.

Ако даночниот обврзник започнал со вршењето на својата дејност во текот на календарската година, пријавата се поднесува во рок од 15 дена од почетокот од вршењето на дејноста.

Ако во текот на годината се надмине износот на остварен вкупен промет од 2.000.000 денари, даночниот обврзник ја поднесува пријавата најдоцна до 15 во месецот, кој следи по месецот кога е остварен прометот.

Надлежниот даночен орган може да одбие да го регистрира даночниот обврзник кој започнува да врши дејност и даночниот обврзник кој доброволно се пријавил за регистрација, доколку:

а) не може да се најде на пријавената адреса и на адресата за вршење на деловни активности;

б) не може да ја докаже реалната намера да врши дејност или

в) кај даночниот обврзник претходно е идентификувано даночно затајување.

Надлежниот даночен орган го врши уписот во регистарот на обврзници на данокот на додадена вредност од почетокот на тековната календарска година и притоа им издава на даночните обврзници решение. Ако даночниот обврзник започнал да ја врши својата дејност во текот на календарската година, регистрацијата се врши со започнувањето на вршењето на дејноста.

Под **започнување на вршење на дејноста** се подразбира, првото вршење на активност на даночниот обврзник, како прва извршена набавка на добра (основни средства, трговска стока и друго), користена услуга (закуп, истражување на пазар и друго) и извршен промет на добра или услуга. Ако во текот на годината даночниот обврзник го надмине износот на остварен вкупен промет од 2.000.000 денари, регистрацијата се врши по истекот на месецот кога е остварен прометот.

Во случаите заради сопственичка, организациска или управувачка поврзаност, надлежниот даночен орган врши упис во регистарот на обврзници на данокот на додадена вредност, веднаш по утврдувањето.

2.2. Дерегистрација

Даночните обврзници доброволно регистрирани или врз основа на остварен промет, остануваат регистрирани најмалку во рок од три календарски години, независно од висината на вкупниот промет.

2.2.1. Дерегистрација ако во III-та година има промет под 2 милиони МКД

Доколку вкупниот промет во третата календарска година не го надминува износот од 2.000.000, даночниот обврзник може по истекот на рокот да поднесе пријава за отповикување на регистрацијата за данок на додадена вредност до надлежниот даночен орган, кој му издава решение за бришење од регистарот на обврзници за данокот на додадена вредност.

Прекинувањето на регистрацијата може да се оствари во покус рок од три календарски години, а со донесување на решение од надлежниот даночен орган.

Надлежниот даночен орган може да изврши прекинување на регистрацијата кога:

а) во претходната календарска година даночниот обврзник поднесува даночни пријави без искажување на данок за извршен промет и без искажување претходен данок за одбивање;

б) во двете претходни календарски години даночниот обврзник поднесува даночни пријави без искажување на данок за извршен промет, со исклучок на случаите кога во истите периоди во даночните пријави искажува само промет ослободен од данок со право на одбивка или претходен данок кој произлегува од промет на инвестициони добра, извршен кон даночниот обврзник или увезени од него;

в) даночниот обврзник не може да се најде на пријавената адреса и на адресата за вршење на деловни активности;

г) даночниот обврзник не поднесува даночна пријава и тоа најмалку два даночни периоди, кај месечните и тримесечните даночни обврзници;

д) кај даночниот обврзник претходно е идентификувано даночно затајување;

ѓ) се врши консолидирање на даночни обврзници заради нивната сопственичка, организациска или управувачка поврзаност.

Пријавата за престанок на регистрацијата за данокот на додадена вредност, даночните обврзници ја поднесуваат најдоцна до 15 јануари во годината од која сакаат да престанат да бидат регистрирани за данокот на додадена вредност.

2.2.2. Дерегистрација по истек на II-ра година по ред нема над 2 милиони, но и нема претходен ДДВ

По барање на даночниот обврзник, надлежниот даночен орган ќе изврши прекинување на регистрацијата, кога во секоја од двете претходни календарски години даночниот обврзник поднесува даночни пријави со вкупен промет, кој не го надминува износот од 2.000.000 МКД и во секоја од двете претходни календарски години во даночните пријави, нема искажано претходен данок за одбивање.

3. ОДБИВКА НА ПРЕТХОДЕН ДДВ

Претходен данок, согласно одредбите од **член 33** од Законот е износот за кој се намалува данокот на додадена вредност, што се должи за извршениот промет за одреден даночен период.

Претходниот данок се однесува на:

1. Данокот на додадена вредност за прометот кој е извршен спрема даночниот обврзник од страна на други даночни обврзници;

2. Данокот на додадена вредност за плаќања, кои даночниот обврзник ги извршил за промет во смисол на претходната точка, кој се уште не е извршен спрема него и

3. Данокот на додадена вредност кој е платен за увозот на добра.

Согласно одредбите од **член 34**, правото на одбивка на претходниот ДДВ, од член 33 на Законот за ДДВ, може да се оствари:

1. Ако даночниот обврзник ги употребува набавените или увезените добра, односно примените услуги за цели на неговата стопанска дејност;

2. Врз основа на фактура која е издадена во согласност со член 53 од Законот, или царинска декларација во која е посебно искажан платениот данок за увозот и ако тие доку-менти се евидентирани во книговодството на даночниот обврзник.

Правото на одбивка на претходниот данок настанува во моментот, во кој се исполнети сите услови според член 33 на законот и според став 1 од член 34 (наведени напред).

4. ИСКЛУЧУВАЊЕ НА ПРАВО НА ОДБИВКА НА ПРЕТХОДЕН ДДВ

Даночниот обврзник нема право на одбивка на претходниот данок за:

1. Набавки или увозот на добра и користењето услуги за цели на прометот:

а) ослободен од данок според член 23 на Законот за ДДВ или

б) во странство, кој би бил ослободен од данок според член 23 од законот, ако би се извршувал во земјата;

2. Набавки, производство и увоз на велосипеди, моторни возила со помалку од четири тркала (категодија L), возила за превоз на патници, кои, покрај седиштето на возачот, имаат најмногу до осум седишта и чија најголема маса не надминува 3500 кг (категорија М1), исклучувајќи ги возилата за комбиниран превоз, летала, пловни објекти, како и резервни делови, гориво и потрошен материјал за нив, нивно изнајмување, одржување и поправка и за други услуги поврзани со нивно користење. Ова **не важи** во случаите, кога даночниот обврзник ги користи превозните средства или другите добра во календарската година, исклучиво **за следниве дејности**:

а) промет со наведените превозни средства и други средства;

б) изнајмување на наведените превозни средства;

в) превоз со наведените превозни средства;

г) обука на возачи со нив и

д) одржување и поправка на наведените превозни средства и други добра;

3. Расходи за репрезентација на претпријатието или на сопственикот (гостење, подароци, одмор, рекреација и разонода);

4. Набавки или увоз на фрижидери, аудио и видео апарати, теписи и уметнички предмети со кои ги опремуваат своите административни простории;

5. Издатоци за превоз на лица;

6. Издатоци за сместување во хотели или слични објекти за исхрана и

7. Данокот на додадена вредност кој го должи издавачот на фактурата според член 55 став 1 или 2 на законот, односно данокот во фактури од страна на нерегистрирани даночни обврзници.

5. ОБВРСКИ ПО ОСНОВ ДЕРЕГИСТРАЦИЈА

Согласно одредбите од член 51-а од Законот, надлежниот даночен орган по пријавата за регистрација за данок на додадена вредност или пријавата за отповикување на регистрацијата за данок на додадена вредност, согласно со членот 51 став (7), (8) и (13) од законот донесува решение **во рок од 15 дена** од денот на поднесувањето на пријавата.

По приемот на Решението за дерегистрација, даночниот обврзник не пресметува ДДВ за излезниот промет и не врши одбивка на претходен ДДВ од влезните документи за прометот извршен од другите субјекти спрема него, од денот на приемот на Решението.

Под оваа точка се опфатени обврските и проблематиката за ДДВ од залихите, а за инвестиционите добра при дерегистрација види точка 10 и точка 10.1 од овој текст.

5.1. Меѓупериод и член 32-а од ПДО

Согласно одредбите од член 32-а, нерегистрираниот ДДВ обврзник не може да учествува во промет кој е со пренесена ДДВ обврска (ПДО).

Наведениот проблем е изразен и за периодот од 01.01.2025 до денот на приемот на Решението за ДДВ обврзник.

Издавањето на фактури по член 32-а за пренесена ДДВ обврска и пополнувањето на ДДВ-ИПДО во склоп на електронската ДДВ-04, дава повратно известување за промет кој треба да се оданочи со ДДВ и не е дозволено пренесување на ДДВ обврска кон нерегистриран ДДВ обврзник.

Проблемот се појавува затоа што ДДВ-04 се поднесува со ИПДО спецификацијата до 25-ти наредниот месец во кој период во системот на УЈП е внесено Решението за дерегистрација.

Неизбежна е корекцијата на ДДВ пријавите за прометот од 01.01.2025 година до денот на приемот на Решението за ДДВ, за делот од ДДВ кој се презентира во ДДВ-ИПДО.

Зголемувањето на ДДВ обврската и корекцијата на ДДВ пријавата се однесува за вршителот на прометот, за прометот од договор за градба или продажба на отпаден материјал, согласно член 32-а од Законот.

5.2. Исправка на добивката на претходниот ДДВ содржан во залихите на ден на прием на Решение за дерегистрација

Согласно одредбите од член 40 став 3 од Законот за ДДВ, ако за целите на оданочување биле решавачки околностите од одредена календарска година, кои можат да се утврдат само привремено во текот на таа календарска година, во тој случај даночниот обврзник е должен да изврши конечна пресметка на даноците во даночната пријава за последниот даночен период од таа календарска година.

Правото на одбивка на претходниот ДДВ извршено при набавката на добрата за кои е одбиен ДДВ и истите се на залиха на денот на дерегистрација, наметнуваат обврска за пресметка на ДДВ и корекција на износот во последната ДДВ пријава на АОП 30, за делот на претходниот ДДВ содржан во залихите.

Прометот на добрата кои се затекнати на залиха од ден на прием на решението, ќе се извршува без ДДВ, поради дерегистрацијата на ДДВ обврзникот. Исправката на претходниот ДДВ се врши со датумот на приемот на Решението за дерегистрација, заради прометот направен до тој датум.

Одбиениот ДДВ за прометот што е направен од 01.01.2025 до датумот на прием на решението за дерегистрација како претходен ДДВ, се корегира само за непродадените залихи со состојба на ден на прием на решението.

5.3. Оданочување на прометот од 01.01.2025 до денот на приемот на решението

Прометот направен од 01.01.2025 година до ден на приемот на решението, даночниот обврзник го должи согласно Законот за ДДВ и истиот е обврзан да го плати спрема буџетот на РСМ.

Прометот го опфаќа прометот направен по фактури и фискални сметки издадени од страна на даночниот обврзник кој е предмет на дерегистрација.

Дерегистрацијата за ДДВ за наведениот промет остварен до ден на приемот на Решението за дерегистрација не го исклучува правото на одбивка кај примателот на прометот, затоа што станува збор за меѓупериод, но даночниот обврзник кој е предмет на дерегистрација задолжително го пресметува и плаќа ДДВ-то за прометот извршен во меѓупериодот.

Пресметувањето на данокот на додадена вредност за меѓупериодот до приемот на решението задолжително се пресметува и искажува согласно начинот на пресметка и пропишаните стапки од 5, 10 и 18%.

Самото искажување на прометот на последно поднесената ДДВ пријава за 2024 година согласно член 40 став 3 од Законот, се врши на поле АОП 30. Иако прометот збирно се искажува тој треба да биде пресметан согласно пропишаните стапки и одредбите од Законот.

УЈП дава олеснителна околност на странките да може да се плати данокот и во 2025 година, по приемот на решението за дерегистрација, без да се врши корекција на последно поднесената пријава за 2024 година.

6. ИСПРАВКА НА ОДБИВКАТА НА ПРЕТХОДЕН ДДВ

Покрај исправка на одбивката, која се врши при дерегистрација, Законот за ДДВ пропишува и исправката на одбивката за инвестициски добра.

Согласно одредбите од член 37 на Законот за ДДВ, исправка на одбивка на претходниот ДДВ (кој бил одбиен при влезни исполнувања), се извршува доколку дојде до промена на околностите, според кои се извршила одбивката на претходниот ДДВ.

Доколку кај одредено инвестиционо средство се променат околностите кои во календарската година на прва употреба, биле одлучувачки за одобрување на претходниот данок и доколку промената настапи во рок од **пет години** од почетокот на употребата на средството, во тој случај се врши порамнување за секоја календарска година на промена преку исправка на одбивката на претходниот данок, кој отпаѓа на трошоците за негова набавка или производство.

За недвижности, рокот изнесува **десет години**. Кај определени инвестициони добра со пократок период на амортизација, се применува пократок период на исправка, според периодот на амортизација, кој е вообичаен за соодветното инвестиционо добро.

Измена на околностите постои и ако даночниот обврзник го оттуѓил или пренаменил за сопствена потрошувачка, се уште наменски подобното инвестиционо средство, пред истекот на соодветниот рок за исправка и доколку оттуѓувањето или сопствената потрошувачка можат поинаку да се оценат за цели на претходниот данок, отколку употребата во првата календарска година.

Исправката се врши така, што ќе се смета дека инвестиционото добро се користело во периодот од оттуѓувањето или самопотрошувачката до истекот на соодветниот рок за исправка и натаму за стопанската дејност на даночниот обврзник, според соодветните променети околности.

7. ИСПРАВКА КАЈ ИНВЕСТИЦИСКИ ДОБРА НАБАВЕНИ ПРЕД 5 ИЛИ 10 ГОДИНИ

Ако инвестициското добро се оттуѓува во текот на пропишаниот период на исправка или се пренамени за лични цели, преотстапи без надомест, односно преземе како ликвидационен остаток, исправката за календарската година на оттуѓување или пренамена и за следните, се врши со самата пресметка на данокот за даночниот период, во кој било извршено оттуѓувањето или пренамената.

Правото на одбивка на претходниот данок, при набавка на основни средства, го определуваат околностите кои постојат во календарската година на првата употреба. Кај инвестициски добра, кои даночниот обврзник ги користи подолго од календарската година на првата употреба, за реализација на промет, се врши исправка на одбивката на претходниот данок, според член 37 од Законот за ДДВ, ***доколку се променат околностите во следните години***.

Исправка на одбивка на претходен данок се врши само кај инвестициски добра кои даночниот обврзник ги набавил или произвел пред 5 години (за подвижни) и 10 години (недвижни) добра (член 61 став 2 од Законот за ДДВ). Притоа, се врши исправка на одбивката на претходниот данок **за** оние **календарски години, во кои се промениле околностите** наспроти календарската година на првата употреба.

При исправка на одбивката на претходниот данок се поаѓа од целокупниот износ на претходниот данок, кој отпаѓа на набавката или на производството на инвестициското добро.

8. ПРОМЕНА НА ОКОЛНОСТИ

Промена на околностите меродавна за одбивката на претходниот данок, постои, кога во календарските години кои следат по годината на првата примена, ќе се појави повисок или понизок претходен данок за одбивање, отколку што било тоа случај во календарската година на првата примена. Оттука, исправката на одбивката на претходниот данок, може да влијае или во полза или на штета на даночниот обврзник.

НАПОМЕНА: **Околностите во поединечните календарски години, се оценуваат одвоено и секоја за себе.**

Ако се променат околностите кај одредено инвестициско добро, кои биле меродавни за остварување на правото на одбивка на претходниот данок во календарската година на првата употреба на доброто, се врши поделба според член 36 од Законот за ДДВ на претходниот данок во таа година, кој настанал при набавката или производството на инвестициското добро. Во тој случај, исправката на претходниот данок според условите од член 37 се врши само за годините кои следат.

Пример: Даночен обврзник купува на 01.01.2020 година деловни простории. Во продажната цена е содржан ДДВ во висина од 1,2 милиони денари. Од 01.04 до 30.09.2020 година, даночниот обврзник ги користи просториите за цели на неговата трговска дејност. После 01.10.2020 година, тој ги користи просториите за цели на неговата новоотворена забарска ординација.

За годината 2020 се врши поделба на претходниот данок според член 36 од Законот за ДДВ. Деловните простории биле користени шест месеци за вршење дејност, која го обезбедува правото на одбивка на претходниот данок и три месеци за дејност, која го исклучува правото на одбивка (член 35 точка 1 од Законот за ДДВ). Следствено на тоа, претходниот данок се дели во согласност со временскиот удел на видовите на намена на просториите за годината 2020 и истиот може да се одбие во висина од 800.000 денари (6/9 од 1,2 милиони денари). Од годината 2021 се врши исправка на претходниот данок според член 37 од Законот за ДДВ. Во годините 2021 до 2029 се врши исправка на секоја 1/10 (80.000 денари) од износот на претходниот данок одбиен во 2020 година. Во годината 2030, периодот на исправка истекува на 31 март. За овој период (2030), се утврдува износ за исправка од 20.000 денари (3/12 од 80.000 денари).

Промена на околностите може да настапи и при продажба или користење на добрата за лични цели. Притоа, продажбата и користењето на добрата за лични цели се оценуваат на начин, како да било користено инвестициското добро до крајот на меродавниот период на исправка и понатаму за цели на стопанската дејност на даночниот обврзник, согласно со даночно – правниот третман на дадениот промет.

Меродавниот период на исправка за инвестициското добро (доколку процесот на исправка е отпочнат кај преотстапувачот) со преносот не се прекинува и истиот важи и понатаму за стекнувачот на имотот, доколку при преземањето се преземаат и основни средства кај кои постоела исправка на одбивка. Наведеното значи дека ако отстапувачот вршел исправка на одбивката, преземачот продолжува со истата, затоа што истиот стапува на местото на отстапувачот. Исто така ако периодот на исправка од 5 т.е. 10 години не е истечен до денот на преземањето, истиот истекува (и продолжува да тече) кај преземачот.

9. ПЕРИОД НА ИСПРАВКА

Периодот, за кој се врши исправка на одбивката на претходниот данок, изнесува начелно **пет** години по почетокот на намената. Кај **недвижностите**, периодот се зголемува на **десет** години. Кај инвестициски добра со пократок период на амортизација, меродавен е соодветниот пократок период на исправка. Прашањето, дали се применува пократок период на исправка, се оценува според периодот на амортизација, кој е вообичаен за соодветното инвестициско добро.

Ако одредено инвестициско добро (на пример градежен објект) се користи во зависност од фазата на изградба и пред завршувањето на изградбата, за секој одделно користен дел од инвестициското добро, се утврдува посебен период на исправка. Поединечните периоди на исправка, започнуваат да течат, откако соодветниот дел од инветициското добро бил првпат употребуван.

Пример: Даночен обврзник гради објект во периодот од 2020 до 2022 година. Приземјето е изградено на 31.03.2020 година и се изнајмува со почеток од 01.04.2020 година. Првиот кат е изграден на 30.09.2021 година и се изнајмува со почеток од 01.11.2021 година.

Бидејќи изградбата на поединечните катови е завршена во различни моменти и бидејќи истите започнале да се користат во различни моменти, за секој кат почнува да тече посебен период на исправка.

Периодот на исправка за приземјето, започнува да тече од 01.04.2021 година и трае до 31.03.2031 година, додека за првиот кат од објектот периодот на исправка започнува да тече на 01.11.2022 година и трае до 31.10.2032 година.

Ако одредено финализирано инвестициско добро, биде користено само делумно или нецелосно, во тој случај за целото инвестициско добро **важи еден единствен период на исправка**, кој започнува со првата примена на инвестициското добро.

Ако одредено инвестициско добро, стане неупотребливо, пред истек на периодот на исправка, овој период завршува во моментот во кој инвестициското добро станало неупотребливо.

10. ПОСТАПКА НА ИСПРАВКА НА ОДБИВКАТА

Исправката на одбивката на претходниот данок се врши во соодветниот аконтативен и даночен период, во кој се промениле околностите, кои биле меродавни за одобрување на правото на одбивка на претходните даноци. Притоа, не се врши измена на утврдениот данок за даночниот период на првата намена. Ако периодот на исправка истекува во рамките на одреден даночен период, за последниот даночен период не се зема целокупниот годишен удел на претходните даноци, туку за основа на исправката се зема само делот кој одговара на соодветните календарски месеци.

Исправката на одбивката на претходниот данок се пријавува во секоја од аконтативните и ДДВ-пријави од периодот на исправка, при што во аконтативните ДДВ - пријави годишниот износ на исправка се утврдува на ниво на соодветниот пресметковен период (месец или тримесечје).

Мали претприемачи (нерегистиррани за ДДВ) во смисол на член 51 од Законот за ДДВ, немаат право на одбивка на претходните даноци. Ако за наведениот даночен обврзник, настане обврската за регистрација во подоцнежна календарска година или ако истиот доброволно се регистрира, тоа нема да претставува промена на околностите во смисла на член 37 од Законот за ДДВ. Претходните даноци кои настанале при набавката или производството на инвестициски добра во периодот во кој даночниот обврзник бил мал претприемач, во смисол на член 51 од Законот за ДДВ, ***не можат*** да се одбијат по пат на исправка на претходниот данок.

10.1. Исправка на одбивка при прекинување на регистрација за ДДВ

Промена на околностите во смисла на член 37 од Законот за ДДВ постои, кога даночниот обврзник, кој бил обврзан за регистрација или се регистрирал доброволно, ќе премине во системот на неоданочување, според член 51 од Законот за ДДВ. Во овој случај се врши исправка на претходните даноци за сите инвестициски добра, за кои се уште не завршил соодветниот период на исправка.

Пример 1: Одреден даночен обврзник е обврзан за регистрација за цели на данокот на додадена вредност, бидејќи неговиот севкупен промет во 2021 година го надминал износот од 2.000.000 денари. На 02.01.2022 година лицето купува машина и врши одбивка на претходниот данок во висина од 60.000 денари. Бидејќи неговиот севкупен промет во 2024 година не изнесува повеќе од 2.000.000 денари, лицето е дерегистрирано од надлежниот даночен орган, со одјава од регистарот на даночни обврзници, за цели на данокот на додадена вредност.

Бидејќи даночниот обврзник е мал претприемач во смисол на член 51 од Законот за ДДВ од 2021 година, постои промена на околностите според член 37 од Законот за ДДВ. Имено, две години од петгодишниот период на исправка се уште не изминале. Даночниот обврзник е должен за 2025 и 2026 година да врати по 1/5 од порано одбиениот претходен данок (1/5 = 12.000 денари).

Доколку правото на одбивка на претходниот данок било исклучено според член 35 од Законот за ДДВ, во календарската година на првата употреба на инвестициското добро и доколку исправката во подоцнежна календарска година доведе до прва одбивка на претходниот данок, за основа на исправката можат да се земат само оние претходни даноци кај кои се исполнети условите од членовите 33 и 34 од Законот за ДДВ. Претходните даноци кај кои не е можна одбивка, бидејќи не постои уредна фактура или уреден царински документ за увозот, не можат да бидат вклучени во исправката. Ако даночниот обврзник не го подредил инвестициското добро, набавката или производството кон полето на негово стопанско делување, исправката на претходните даноци не е можна ни во случаи кога инвестициското добро подоцна ќе биде користено за цели на стопанска дејност.

Пример 2: Даночен обврзник стекнува работна маса на 20.06.2023 година, која неговата ќерка ја користела за лични цели. Од 10.02.2024 година, даночниот обврзник ја користи работната маса исклучиво за цели на неговата стопанска дејност.

Работната маса била набавена за лични цели. Подоцнежната намена за цели на стопанската дејност не му дава право на даночниот обврзник, ниту на дополнителна исправка на одбивката на претходниот данок, ниту на исправката на претходниот данок.

Мали претприемачи (нерегистриран ДДВ обврзник) во смисла на член 51 став 3 од Законот за ДДВ, немаат право на одбивка на претходните даноци. Ако за наведениот даночен обврзник настане обврската за регистрација во подоцнежна календарска година или ако истиот доброволно се регистрира, тоа нема да претставува промена на околностите во смисла на член 37 од Законот за ДДВ. Претходните даноци кои настанале при набавката или производството на инвестициски добра во периодот во кој даночниот обврзник бил мал претприемач во смисла на член 51 став 3 од Законот за ДДВ, не можат да се одбијат по пат на исправка на претходниот данок.

Промена на околностите во смисла на член 37 од Законот за ДДВ постои, кога даночниот обврзник, кој бил обврзан за регистрација или се регистрирал доброволно, ќе премине во системот на неоданочување според член 51 став 3 од Законот за ДДВ. Во овој случај се врши исправка на претходните даноци за сите инвестициски добра, за кои се уште не завршил соодветниот период на исправка.

Пример 3: Исправка на одбивката на претходниот данок за недвижност;

ДДВ обврзник купил на 1 јуни 2022 година, деловни простории по цена од 40.000.000 денари, плус припаѓачкиот ДДВ (7.200.000) или вкупно за 47.200.000 денари.

Од 1 Јуни 2022 до 30 Јуни 2024 година, просторот е користен за вршењето на стопанската дејност која носи право на одбивка на претходниот данок.

Од 1 Јули 2024 година, отпочнува во истите деловни простории (дотогаш користени за вршењето на стопанската дејност) да врши дејност без право на одбивка на претходниот ДДВ.

Исправка на одбивката

Год.	Исправка на одбив-ката на купениот деловен простор	Пода-тоци	Реално право на одбивка	Износ на исправка на од-бивката	Износ на исправка на од-бивката за месе-чен ДДВ обврзник	Износ на исправка на одбив-ката за квартален ДДВ об-врзник
Xx	ДДВ е иско-ристен за одбивка со првата аконтативна пријава из-вршена по набавката	7.200.000	/	/	/	/
Xx	Десетина од вкупниот ДДВ	720.000	/	/	/	/
2022	Број на месеци од иницијал-ната година (2022) на набавка за кои не се губи право на одбивка	6	360.000	/	/	/
2023	Број на го-дини (2023) за кои не се губи право на одбивка	1	720.000	/	/	/
2024	Број на месеци во 2024 во кои не се губи право на одбивка	6	360.000	/	/	/

2024	Број на месеци во 2024 без право на одбивка	6	/	360.000	6 x 60.000	4 x 180.000
2025	Цела година без право на одбивка (2025)	/	/	720.000	12 x 60.000	4 x 180.000
2026	Цела година без право на одбивка (2026)	/	/	720.000	12 x 60.000	4 x 180.000
2027	Цела година без право на одбивка (2027)	/	/	720.000	12 x 60.000	4 x 180.000
2028	Цела година без право на одбивка (2028)	/	/	720.000	12 x 60.000	4 x 180.000
2029	Цела година без право на одбивка (2029)	/	/	720.000	12 x 60.000	4 x 180.000
2030	Цела година без право на одбивка (2030)	/	/	720.000	12 x 60.000	4 x 180.000
2031	Цела година без право на одбивка (2031)	/	/	720.000	12 x 60.000	4 x 180.000
2032	Остаток од последната година на исправката (2032)	6	/	360.000	12 x 60.000	4 x 180.000
		Вкупно:	**1.440.000**	**5.760.000**		

Исправка на одбивката се врши на месечно/квартално, зависно од даночниот период на ДДВ обврзникот, на начин прикажан преку пресметката на вкупната исправка за инвестиционото добро.

НЕСТОПАНСТВО

дипл.економист Јулија Минковска

НАДОМЕСТОЦИ ОД ПЛАТА КАЈ БУЏЕТСКИТЕ КОРИСНИЦИ СОГЛАСНО ЗАКОНОТ ЗА ИЗВРШУВАЊЕ НА БУЏЕТОТ ЗА 2025 ГОДИНА

Условите и начинот за извршувањето на Буџетот на РМ за 2025 година се објавени во „Службен весник на РС Македонија"254/2024, со примена од 01.01.2025 година.

ВОВЕД

Буџетските корисници и единките корисници се должни утврдените средства во Буџетот, да ги користат наменски, рационално, економично и ефикасно.

Буџетските корисници кои во својот состав имаат единки корисници, должни се да го контролираат наменското и законитото користење на средствата, со кои располагаат единките корисници и не смеат да преземаат обврски или да направат расходи над лимитот на одобрените средства со буџетот.

Техниката на наплата на приходите, плаќањето на расходите и управувањето со ликвидноста и долговите, ги пропишува министерот за финансии.

Заради надминувањето на недоречени барања и субјективни толкувања, сите субјекти - корисници на буџетски средства, се должни да се придржуваат на условите, роковите, износите и намената на средствата предвидени со Законот.

Буџетот и употребата на средствата од буџетот за намените и целите кои однапред се определени, се утврдуваат на годишно ниво во рамките на Законот за извршување на буџетот.

Согласно член 6 од Законот за Извршување на Буџетот *(во натамошниот текст ЗИБ*), буџетските корисници од Централната власт, ***можат да ги користат средствата само доколку во рок од 25 дена од денот на донесувањето на Буџетот,*** до трезорот при Министерството за финансии, достават Годишен финансиски план **по квартали**, за користење на средствата по сметки, програми, потпрограми и ставки.

Буџетските корисници од Централната власт, кои во својот состав имаат единки корисници, должни се до секоја единка корисник***, во рок од пет дена*** од денот на донесувањето на Буџетот, да доставаат ***Извадок од годишниот финансиски план*** по сметки, програми, потпрограми и ставки, во кој се содржани средствата, наменети за одделните единки корисници.

1.1. Изработка на финансиски план

Врз основа на извадокот од годишниот финансиски план, единките корисници изготвуваат свој финансиски план по квартали, сметки, програми, потпрограми и ставки, кои имаат обврска да го достават до надлежното министерство, а надлежното министерство консолидираниот финансиски план, го доставува до Министерството за финансии, ***во рок од 25 дена од денот на донесувањето на Буџетот.***

Во текот на годината, буџетските корисници од Централната власт***, можат да достават барање за измена на годишниот финансиски план по квартали***, за користењето на средствата по сметки, програми, потпрограми и ставки, само доколку се работи за расходи, кои не можеле да бидат навремено планирани и за истото потребно е да се достават образложение и ревидиран годишен финансиски план, по квартали.

Врз основа на годишниот финансиски план, во текот на годината, буџетските корисници од Централната власт, изготвуваат предлог на финансиски план за даден квартал, по месеци, по сметки, програми, потпрограми и по ставки, кој го доставуваат до Трезорот при Министерството за финансии, најдоцна ***пет дена*** пред почетокот на кварталот, за кој се однесува планот, заради негово одобрување.

Буџетските корисници на Централната власт, кои во својот состав имаат единки корисници, се должни до Трезорот при Министерството за финансии, ***да доставаат и збирен квартален план по месеци по сметки, програми, потпрограми и ставки за своите единки корисници***.

Во текот на дадениот квартал, буџетските корисници од Централната власт можат да достават ***Барање за измена на кварталниот финансиски план по месеци, по сметки, програми, потпрограми и ставки***, во рамки на износите одобрени за дадениот квартал.

Средствата од Основниот буџет во Раздел ***090.02 – Министерство за финансии – функција на државата, се користат без одобрување на финансиски план.***

Во случај кога Владата на Република Македонија, односно министерот за финансии во рамките на законските овластувања, одобрува средства од раздел ***090.02- Министерство за финансии – Функции на државата на друг буџетски корисник,*** средства се одобруваат како финансиски план ***(право на трошење***), во разделот на буџетскиот корисник.

2. РАСПРЕДЕЛБА НА СРЕДСТВАТА ОД БУЏЕТОТ

2.1. Исплата на плати

Согласно член 8 од ЗИБ, исплатата на плати на буџетските корисници од Централната власт и Единките корисници, ***ја одобрува Министерството за финансии.***

Буџетските корисници од централната власт и единките корисници, ***се задолжени два дена пред исплатата на плати*** до Министерството за финансии, ***да доставаат Барање за одобрување на средства за плати, кон кое ќе ги приложат Образец Ф-1 за бројот на вработените,*** по име и презиме, бруто и нето плата и други податоци, предвидени во образецот во пишана и електронска верзија ***(на ЦД, електронска пошта и друго***), за односниот месец за кој се однесува исплатата.

Во случај на нови вработувања, буџетските корисници од централната власт и единките корисници, се должни да достават известување за обезбедени финансиски средства и да приложат ***Образец М-1.***

2.2. Надоместоци од плата

Согласно члкен 9 од ЗИБ, вработените во буџетските корисници од централната власт имаат право на додаток на плата **во висина до 30%** од износот на основната плата заради специфичност на работите и работните задачи и зголемен обем на работа, доколку во буџетот на буџетскиот корисник се обезбедени средства за оваа намена.

Правото на додаток на плата ќе се остварува почнувајќи со исплатата на платата за месец Март.

Додатокот на плата, **не се исплаќа** на вработените во буџетскиот корисник од централната власт на кои им е утврдено правото на додаток на плата со посебен закон и/или колективен договор, освен додатоците на плата за ноќна работа, работа во смени, работа за време на неделен одмор, работа за време на празници, утврдени со закон и работа подолго од полното работно време.

Вработените во буџетските корисници од централната власт кои работат во органите и структурите за управување со инструментот за претпристапна помош **ИПА, имаат право на додаток на плата во висина од 15% од износот на основната плата**.

Вработените во буџетскиот корисник кој е надлежен за извршување на мерките за директни плаќања во земјоделството и руралниот развој и спроведување на мерките за државна помош во земјоделството, имаат право на додаток на плата **во висина од 15% од износот на основната плата**, **доколку истите не го остваруваат правото на додаток на плата**.

2.3. Надоместоци од плата

Во Законот за извршување на Буџетот на РМ за 2025 година, ***предвидени се следните надоместоци од плата и тоа:***

- **Надоместок на трошоци за одвоен живот (*за избрани и именувани функционери кај буџетските корисници и единките корисници);***
- **Надоместок за закупнина на стан, во случај да не користи службен стан;**
- **Надоместок за селидбени трошоци;**
- **Надоместок во случај на непрекинато боледување подолго од шест месеци;**

- **Надоместок за отпремнина при заминување на работник во пензија;**
- **Надоместок во случај на смрт на вработен или член на семејство.**

Во Законот за извршување на Буџетот за 2024 година, **не е предвидено, да се исплатува:**

- **Дневници за службени патувања во земјата;**
- **Надомест за теренски додаток;**
- **Надомест за регрес за годишен одмор;**
- **Надомест за јубилејни награди;**
- **Надомест за користење на сопствено возило за службени цели.**

2.3.1. Надоместок на одвоен живот

Согласно член 11 од ЗИБ, на избраните и именувани функционери кај буџетските корисници и единките корисници, од денот на нивното именување, заклучно со денот на нивното разрешување, *им следува надоместок на трошоци за одвоен живот од семејството,* ***во висина од 30% од просечната месечна нето плата, исплатена во РСМ во претход-ните три месеца.***

Одвоен живот од семејството се смета кога лицата, кои имаат семејство за издржување, засноваат работен однос во орган на управата, надвор од нивното живеалиште, а во местото каде што е седиштето на органот, во кој имаат засновано работен однос, ***не живеат со нивното семејство***.

Надоместокот за одвоен живот, не им припаѓа на лицата, доколку местото на живеење е оддалечено помалку од 100 километри од местото на работење.

На избраните и именуваните функционери, кај буџетските корисници од централната власт и единките корисници, кои користат надоместок за одвоен живот од семејството, не им следува надоместок за трошоците за превоз, заради посета на потесното семејство.

2.3.2. Надоместок за користење на службен стан

Согласно член 12 од ЗИБ, на лицата на кои им следува правото на користење на службен стан, согласно со закон, доколку истиот не може да им биде обезбеден**, *имаат право на надоместок за закупнина на стан*.**

Владата на Република Македонија со Одлука ќе ја определи висината на надоместокот за закупнина на стан.

Надоместокот на трошоците за одвоен живот и надоместокот за закупнина на стан, меѓусебно се исклучуваат.

Одредби за надоместок за одвоен живот и користење на службен стан, ***се применуваат и на лицата на служба во Армијата на Република Македонија и Министерството за внатрешни работи***, на кои им следуваат овие права согласно со закон.

> ***НАПОМЕНА: За деновите кога вработениот е на службен пат, боледување, годишен одмор и отсуство од работа, по која било друга основа, надоместокот за одвоен живот не се исплатува.***

2.3.3. Надоместок за селидбени трошоци

Согласно член 15 од ЗИБ, ***надоместокот за селидбени трошоци,*** на лица на кои им следува право на користење на службен стан, ***се исплатува во висина на вистинските трошоци за превоз на покуќнината***.

> ***НАПОМЕНА: Надоместокот за селидбени трошоци не следува, доколку на вработениот му се исплатува надоместок за одвоен живот.***

2.3.4. Надоместок за непрекинато боледување

Согласно член 16 од ЗИБ, во случај на непрекинато боледување ***подолго од шест месеци***, на вработениот му се исплатува еднократна парична помош ***во висина од една последна исплатена просечна месечна нето плата во органот, каде што е вработен.***

2.3.5. Отпремнина за заминување на работник во пензија

Согласно член 17 од Законот, во случај на ***заминување на работникот во пензија,*** му се исплатува ***двократен износ*** за отпремнина, пресметан врз основа на ***просечната месечна нето плата по работник во Републиката, објавена до денот на исплатата.***

2.3.6. Надоместок во случај на смрт на работник или член на семејство

Согласно член 18 од ЗИБ, ***во случај на смрт на вработен***, на неговото семејство му припаѓа парична помош ***во висина од двократен износ*** на **просечна месечна нето плата по работник во РС Македонија, објавена до денот на исплатата**.

Во случај на ***смрт на член од потесното семејство*** на вработениот (***родител, брачен другар, деца родени во брак или вон брак, посиноци, посвоени деца и деца земени на издржување***), му припаѓа парична помош ***во висина од*** **една просечна месечна нето плата по работник во Републиката, објавена до денот на исплатата.**

Овие надоместоци се исплатуваат по претходно доставено **БАРАЊЕ** со комплетирана документација во годината на настанување на смртта, односно во годината, која следи по годината на настанување на смртта.

За работниците ***ангажирани со договори за отстапување на работник за привремени вработувања***, средствата за исплата на солидарна помош на вработените ги обезбедува работодавачот, ***а исплатата ја врши Агенцијата за привремени вработувања.***

> **НАПОМЕНА*: Буџетските корисници сите НАВЕДЕНИ НАДОМЕСТОЦИ ОД ПЛАТА, ги исплаќаат од одобрените средства со Буџетот.***

2.3.7. Законски одредби за остварувањето на правото на надоместоците од плата

Правото на остварување на надоместоците од плата поврзани со работа, покрај што е регулирано со Законот за Извршување на Буџетот, кај вработените во Јавниот сектор е регулирано и во повеке законски прописи, **кои пропишуваат различни видови на надоместоци, кои во одделни законски прописи не се спомнати или се укинати.**

Независно што одделни законски решенија предвидуваат повеќе видови надоместоци, сепак треба да се има предвид **содржината на одобрениот буџет на буџетскиот корисник, дали во истиот се планирани и одобрени таков вид на исплати.**

При планирањето и исплатата на надоместоците поврзани со работата, се поставува прашањето дали тие се

предвидени со законската регулатива и дали се планирани при формирање на Буџетот на буџетскиот корисник.

Преглед на надоместоци предвидени во одредни Законски прописи и надоместоци кои не се предвидени во други Законски прописи, независно што се пропишани и предвидени во поголем дел од Законската регулатива:

Вид надоместок	Закон за Извршување на Буџетот за 2025 година	Закон за Работни односи	Закон за Административни службеници	Општ колективен договор за јавен сектор	Гранскиот КД за Органи на државна управа
Одвоен живот	Предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден	Не е предвиден
Користење на службен стан	Предвиден	Не е предвиден	Не е предвиден	Не е предвиден	Не е предвиден
Селидбени трошоци	Предвиден	Не е предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден
Непрекинато боледување подолго од 6 месеци	Предвиден	Не е предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден
Парична по-мош за смрт на вработен	Предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден
Помош за смрт на член на семејство	Предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден
Надомест за користење на сопствено возило за службени цели	Не е предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден	Не е предвиден
Работа на терен	Не е предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден
Отпремнина за пензија	Предвиден	Предвиден	Не е предвиден	Предвиден	Не е предвиден
Јубилејни награди	Не е предвиден	Предвиден	Не е предвиден	Предвиден	Не е предвиден
Надомест за штети од елементарни непогоди	Не е предвиден	Не е предвиден	Не е предвиден	Не е пред-виден	Предвиден
Дневници во земјата и странство	Не е предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден
Регрес за годишен одмор	Не е предвиден	Предвиден	Не е предвиден	Предвиден	Предвиден

3. ВРАБОТУВАЊЕ НА РАБОТНИЦИ НА ОПРЕДЕЛЕНИО И НЕОПРЕДЕЛЕМО ВРЕМЕ И ОТСТАПУВАЊЕ НА РАБОТНИК ЗА ПРИВРЕМЕНИ ВРАБОТУВАЊА

Согласно член 20 од ЗИБ, **буџетските корисници и Единките корисници** на средства од Буџетот на РС Македонија, **Јавните претпријатија, Агенции и Јавно-правните субјекти** основани од централната власт, како и **Трговските друштва** основани од РС Македонија**, освен** независните регулаторни тела со јавни овластувања утврдени со закон, ***можат да вработуваат работници на определено време, на неопределено време и да склучуваат договори за отстапување на работник за привремени вработувања, за вршење на привремени работи,*** **само под услов, ако за тоа се обезбедени финансиски средства во Буџетот на РС Македонија, односно во финансиските планови за тековната фискална година.**

Министерството за финансии ***во рок од 30 дена*** од денот на приемот на барањето за пополнување на работно место, ***писмено ги известува субјектите*** за обезбедените финансиски средства за пополнување на работното место, преку постапка за вработување, унапредување или преземање на вработени, помеѓу институциите од јавниот сектор.

Раководителот на правниот субјект е одговорен за осигурување дека за пополнување на работното место, преку постапка за вработување, има обезбедено финансиски средства за тековната година.

За пополнување на работно место, преку мобилност со постапка за распоредување во рамките на буџетскиот корисник или единка корисник и за пополнување на работно место преку мобилност, со постапка за преземање помеѓу единки корисници, кои се во надлежност на ист буџетски корисник, согласност дава раководителот на буџетскиот корисник, врз основа на обезбедените буџетски средства во масата на плати.

Буџетските корисници, доставуваат барање за добивање на известување **од Министерството за Финансии,** за обезбедени финансиски средства за пополнување на работно место, преку вработување на неопределено време, во рамките на единките корисници, кои се во нивна надлежност по претходно извршена анализа за оправданоста на барањето за вработување и само доколку станува збор за работно место, кое е неопходно за вршење на основната дејност на единката корисник.

При доставување на барање за вработување во единки корисници, јавни претпријатија, агенции и јавно-правни субјекти основани од централната власт, како и трговските друштва основани од РС Македонија, ***раководителот на правниот субјект, доставува Табеларен преглед, кој содржи податоци за***:

- **Број на вработени со состојба 31 декември во последните три години,**
- **Планирани средства во масата на плати,**
- **Исплатени средства од масата на плати до моментот на поднесување на барањето за вработување,**
- **Потребни средства за исплата на плата до крајот на годината за постојните вработени,**
- **Потребни средства за нереализираните вработувања за кои има издадено претходно известување за обезбедени финансиски средства и**
- **Потребни средства за бараниот број на нови вработувања до крајот на годината.**

Раководителот на правниот субјект ***во прилог на барањето доставува и потпишана изјава*** со која потврдува дека во рамките на масата на плати, има обезбедено средства за бараните вработувања.

При доставување на барањето, за пополнување на работно место во јавните претпријатија, агенциите и трговските друштва основани од РС Македонија, раководителот на правниот субјект доставува финансиски и други податоци за бараното вработување, како и потпишана изјава за обезбедени средства за реализација на истото во Финансискиот план на правниот субјект за тековната година, одобрен од надлежните органи согласно со закон.

Собранието на РС Македонија за согласност за обезбедени финансиски средства, постапува согласно со Законот за Собранието на РС Македонија.

Фондовите се должни еднаш годишно и при доставување на барање за вработување да приложат табеларен преглед за последно исплатената плата, кој содржи податоци за бројот на постојните вработени по име и презиме, исплатена плата, додатоци и надоместоци на плата. Фондот за здравствено осигурување е должен еднаш годишно и при доставување на барање за вработување кај единка корисник, која е во негова надлежност,

да приложи табеларен преглед за последно исплатената плата, кој содржи податоци за бројот на постојните вработени по име и презиме, исплатена плата, додатоци и надоместоци на плата

4. ПРАВО НА ДОДАТОК НА ПЛАТА ЗА ПРЕКУВРЕМЕНА РАБОТА

Согласно член 21 од ЗИБ, вработените во буџетските корисници и единките корисници, ***правото на додаток на плата за прекувремена работа,*** првенствено го остваруваат преку ***користење слободни часови, односно денови,*** колку што биле ангажирани за работата надвор од редовното работно време, доколку во буџетот на буџетскиот корисник или единка корисник не се обезбедени средства за исплата на додаток на плата за прекувремена работа, а со користењето на слободни денови за вработените, не се нарушува редовниот работен процес, во извршувањето на работните задачи.

Обезбедените средства за оваа намена подразбираат дека буџетските корисници и единки корисници, не треба да достават барање за исплата на плата, кое ќе биде поголемо од утврденото месечно право за исплата на плата, односно од обезбедените буџетски средства во масата на плати.

5. ПРОГРАМА ЗА КОРИСТЕЊЕ НА СРЕДСТВА

Согласно член 47 од ЗИБ средствата од Буџетот на РС Македонија за наменски и блок – дотации, се пренесуваат на сметките на општините, врз основа на уредби донесени од Владата на РС Македонија во динамика усогласена со Министерството за финансии.

Неискористените средства, општините ги враќаат во Буџетот на РС Македонија, најдоцна до 31 декември/2025 година.

Буџетските корисници кои се обврзани да ***изготват Програми за користење на средства од Буџетот,*** должни се до Владата на Република Македонија да ги достават истите ***во рок од 30 дена,*** од денот на објавувањето на Буџетот во “Службен весник на РМ”.

Владата на Република Македонија е должна да ги донесе програмите ***во рок од 30 дена,*** од денот на доставувањето од страна на Буџетските корисници.

Буџетските корисници до Министерството за финансии ***доставуваат полугодишен и годишен извештај*** за реализација на програмите, најдоцна еден месец по завршување на извештајниот период.

5.1. Поврат на приходи на Буџетот

Согласно член 49 од ЗИБ, поврат на приходи кои му припаѓаат на Буџетот, се врши во случај кога се работи за погрешно, повеќе уплатени, односно наплатени приходи, како и за уплатени приходи, ***по кои не е настанато*** правно дејство, како и во случаи кога е остварено право на поврат на уплатени приходи во согласност со законски и подзаконски акти.

Пренасочувањето на приходите, уплатени во Буџетот се врши единствено кога се работи за погрешно уплатени приходи.

Повратот, односно пренасочувањето на приходите на Буџетот, освен приходите на ***Управата за јавни приходи*** и приходите на царинската управа, ***се врши со решение на министерот за финансии.***

По исклучок, ***за грешки настанати при вршење на платен промет***, **повратот**, односно пренасочувањето со налог го врши Трезорот, по писмено барање од страна на носителот на платниот промет и доказ за направената грешка.

5.2. Поврат на приходи на Управа за јавни приходи

Поврат, односно пренасочување на приходите, за кои е надлежна Управата за јавни приходи, се врши со решение на директорот на Управата за јавни приходи.

По исклучок, за грешки настанати при вршење на платен промет, повратот, односно пренасочувањето со налог го врши Управата за јавни приходи, по писмено барање од страна на носителот на платниот промет и доказ за направената грешка.

5.3. Поврат на приходи на Царинската управа

Поврат, односно пренасочување на приходите, за кои е надлежна Царинската управа, се врши со решение на директорот на Царинската управа.

По исклучок, за грешки настанати при вршење на платен промет, повратот, односно пренасочувањето со налог го врши Царинската управа, по писмено барање од страна на носителот на платниот промет и доказ за направената грешка.

5.4. Поврат на приходи на органи на државна власт

Поврат, односно пренасочување на приходи, кои со својата дејност ги остваруваат органите на државната управа на посебните сметки, се врши со решение на функционерот кој раководи со органот.

По исклучок, за грешки настанати при вршење на платен промет, повратот, односно пренасочувањето со налог го вршат органите на државната управа, по писмено барање од страна на носителот на платниот промет и доказ за направената грешка.

Во постапката за поврат на погрешно, повеќе уплатени, односно наплатени приходи, како и за приходи по кои не е настанато правно дејство, ***не се засметува каматата***, доколку со друг закон не е поинаку уредено.

Начинот на постапување при извршувањето на повратот, односно пренасочувањето од овој член, го пропишува министерот за финансии.

5.5. Рок за завршување на постапката за поврат

Согласно член 50 од ЗИБ, рокот за завршување на постапката за поврат, односно пренасочување на приходите, ***не може да биде подолг од 60 дена*** од денот на приемот на барањето за поврат, односно пренасочување на приходите.

Правото на поврат, односно пренасочување на приходите, ***застаруваат во рок од пет години,*** од денот кога истите се уплатени, доколку со друг закон не е поинаку уредено.

Како ден на дознавање, се смета датумот на донесен акт од надлежен орган, согласно со закон или друг соодветен акт со кој е утврдено правото на поврат, односно со кој може да се оствери правото на поврат.

6. ИЗВРШУВАЊЕ НА БУЏЕТИТЕ НА САМОФИНАНСИРАЧКИ АКТИВНОСТИ ОД ДОНАЦИИ И ЗАЕМИ

Согласно член 55 од ЗИБ, ***приходите*** остварени од самофинансирачки активности, од донации и заеми, буџетските корисници од централната власт, можат да ги користат за намените и во висина на износите, утврдени со Буџетот врз основа на годишен финансиски план по квартали, по сметки, по програми, потпрограми и ставки и истиот е потребно да се достави до министерството за финансии, ***во рок од 25 дена од донесувањето на Буџетот***.

Буџетските корисници од централната власт, кои во својот состав имаат единки корисници се должни до секоја единка корисник, ***во рок од пет дена*** од денот на донесувањето на Буџетот, ***да достават извод од годишниот финансиски план*** по квартали, по сметки, по програми, потпрограми и ставки, во кој се содржани средствата наменети за одделните единки корисници.

Врз основа на изводот, единките корисници ***изготвуваат свој финансиски план по квартали по сметки, по програми, потпрограми и ставки***, кои имаат обврска да го достават до надлежното министерство и до Министерството за финансии, ***во рок од 25 дена*** од денот на донесувањето на Буџетот.

Во текот на годината, буџетските корисници од централната власт, можат да достават барање за измена на годишниот финансиски план по квартали, за користењето на средствата по сметки, по програми, потпрограми и ставки, само доколку се работи за расходи кои не можеле да бидат навремено планирани и за истото е потребно буџетските корисници од централната власт да достават образложение и ревидиран годишен финансиски план по квартали.

Врз основа на годишниот финансиски план, во текот на годината, буџетските корисници од централната власт изготвуваат предлог на финансиски план за даден квартал, по месеци, по сметки, по програми, потпрограми и ставки, кој го доставуваат до Трезорот при Министерството за финансии, најдоцна пет дена пред почетокот на кварталот, за кој се однесува планот, заради негово одобрување.

Буџетските корисници од Централната власт, кои во својот состав имаат единки корисници, се должни до Трезорот

при Министерството за финансии, ***да доставаат и збирен квартален план по месеци, по сметки, по програми, потпрограми и ставки, за своите единки корисници.***

Во текот на дадениот квартал, буџетските корисници од централната власт можат да доставаат барање за измена на квarталниот финансиски план по месеци, по сметки, по програми, потпрограми и ставки, во рамките на износите одобрени за дадениот квартал.

Прераспределбата на утврдените средства на посебните сметки, меѓу расходните ставки, програми и потпрограми во рамките на буџетот на буџетскиот корисник, се врши со претходна согласност на министерот за финансии.

7. ВОДЕЊЕ НА ЕВИДЕНЦИЈА НА ПРЕЗЕМЕНИТЕ ОБВРСКИ НА БУЏЕТСКИТЕ КОРИСНИЦИ

Согласно член 57 од ЗИБ, буџетските корисници водат евиденција и вршат пријавување на преземени повеќегодишни обврски (**ПО 1 Образец**) и преземени обврски за тековната година (**О1 Образец**).

Начинот на постапување при пријавување на преземените повеќегодишни обврски (**ПО-1 Образец**) и преземени обврски за тековната година (**О1-Образец**), како и водење евиденција на обврските, ги пропишува министерот за финансии.

8. ИЗВРШУВАЊЕ НА РАСХОДИ ОД СМЕТКИТЕ НА БУЏЕТСКИТЕ КОРИСНИЦИ, ПО ОСНОВ НА ПРАВОСИЛНА НАПЛАТА

Согласно член 58 од ЗИБ, средствата за исплата по налози за извршување (***решенија за присилна наплата и налози за извршување доставени до Народна банка на Република Македонија***), се извршуваат од ставката ***465 - Исплата по извршени исправи.***

За извршување на налозите за извршување, Министерството за финансии по автоматизам врши пренамена на ставката **465 - Исплата по извршени исправи,** во висина на потребниот износ од другите ставки, каде што има расположливи средства во рамки на буџетот на буџетскиот корисник, освен од ставките за исплата на плати и надоместоци, независно од основот на извршена исправа.

ПРАВО И ЛЕГИСЛАТИВА

дипл.правник: Елена Јандриоска

НАЦИОНАЛНА КЛАСИФИКАЦИЈА НА ДЕЈНОСТИ НКД рев.2.1

Македонското законодавство во поглед на класификацијата на дејностите е во постојан чекор на усогласување со измените кои се вршат во класификацијата на дејностите во примена во ЕУ. Во таа насока се и последните измени усвоени кај националната класификација на дејностите (НКД).

ВОВЕД

Националната класификација на дејностите (НКД) е задолжителен национален стандард што ги дефинира активностите и ги класифицира деловните субјекти и деловите од деловните субјекти, а е наменета за употреба во официјални и други административни бази на податоци, за статистички и аналитички потреби во статистичкиот систем на Република Северна Македонија и на меѓународно ниво.

НКД е национална класификација на сите стопански активности во Република Северна Македонија, која е создадена во 1998 година врз основа на тогашната верзија на класификација NACE. Во статистичкиот систем на Република Северна Македонија е воведен со Одлука на Владата на РСМ, објавена во „Службен весник на РМ“ 20/98 и оттогаш редовно се усогласува со европскиот стандард и континуирано се применува во националниот статистички систем. НКД целосно ја следи структурата на NACE до ниво на класа (четирицифрена нумеричка шифра). Од 1 јануари 2008 година, НКД, рев.2. одговара на класификациската верзија на NACE Rev. 2.

1. РЕВИЗИЈА НА ЕВРОПСКАТА КЛАСИФИКАЦИЈА NACE

Класификацијата на активностите требаше да се приспособи кон развојот и структурните промени на економијата, да се измерат новите појави и да се овозможи меѓународна споредливост на податоците, поради што во 2019 година започна процесот на ревизија на европската класификација NACE Rev. 2.

Грижејќи се за промените што настанаа во економските активности од последната ревизија во 2007 година, на европско ниво беше креирана нова верзија на класификацијата – NACE Rev. 2.1. Класификацијата беше прифатена со Делегираната регулатива на Комисијата (ЕУ) 2023/137 и ќе се применува од 1 јануари 2025 година.

Споредувајќи ја класификацијата NACE Rev. 2.1 со класификација NACE Rev. 2, може да се заклучи дека новата класификациска верзија е подетална, бидејќи на најниско ниво има вкупно 651 класа или 36 класи повеќе, во споредба со NACE Rev. 2.

Класите се групирани во 287 групи (15 групи повеќе), групите во 87 оддели (еден оддел помалку) и одделите на највисоко ниво во 22 сектори (еден сектор повеќе).

2. ПРИМЕНА НА НОВАТА НКД, РЕВ. 2.1. ОД 1 ЈАНУАРИ 2025 ГОДИНА

Во согласност со ревидираната верзија на NACE Rev. 2.1 и националните потреби, Државниот завод за статистика на Република Северна Македонија, изготви нова класификациска верзија – НКД, рев. 2.1.

Таа е донесена од Владата на Република Северна Македонија со Одлуката за донесување на Националната класификација на дејностите, ревизија 2.1. – НКД, рев. 2.1. („Службен весник на Република Северна Македонија", 35/24), која ќе ја замени НКД, рев. 2.

2.1. Главни измени во НКД, рев. 2.1. во однос на НКД, рев. 2

Бидејќи НКД, рев. 2.1. е целосно усогласена со класификацијата на NACE Rev. 2.1, измените на класификацијата НКД, рев. 2.1. во однос на НКД, рев. 2. се идентични до четвртото ниво, односно до ниво на класа.

На најниско ниво има 651 класа, што е за 36 повеќе од претходно.

Групите се класифицирани во 287 групи, 15 повеќе од претходно, има 87 оддели, еден помалку од претходно, а на највисоко ниво има 22 сектори, еден повеќе.

Единствената разлика помеѓу НКД, рев. 2.1. и НКД, рев. 2. е националната поделба на 655 поткласи за потребите на националната економија.

2.2. Промени кај НКД

Се менува досегашниот сектор J/S (Информации и комуникации), кој се дели на два нови сектори: сектор J/S Издаваштво, радиодифузија и дејности за производство и дистрибуција на содржини и сектор К/И Телекомуникации, компјутерско програмирање, консултантски дејности, компјутерска инфраструктура и други информатички дејности.

Реорганизиран е секторот Д/Е Трговија на големо и трговија на мало, поправка на моторни возила и мотоцикли, на следниот начин: укинати се продажните канали и продажбата е организирана според видот на производот.

Се укинува раздвојувањето на трговијата во продавниците и надвор од продавниците (на интернет, на штандови и сл.). Опсегот на трговијата опфаќа само физичка стока, но не и дигитална.

Се укинува одделот 45 Трговија на големо и на мало со моторни возила и мотоцикли и поправка на моторни возила и мотоцикли, односно стануваат дел од трговијата на големо и на мало во одделите 46 и 47, а поправката на моторните возила станува дел од областа Т-Други услужни дејности.

Воведена е дефиниција за посреднички услуги поради зголеменото значење на активностите на посредничките услуги и беа создадени класи, низ речиси сите области во рамките на класификацијата, со кои ќе може статистички да се следат нивните активности во следната деценија.

Воведени се поткласи на национално ниво (5-та цифра) со цел следење и подобрување на националната економија.

3. КАРАКТЕРИСТИКИ НА НКД РЕВ.2.1

3.1. Дејност во НКД Рев.2.1

Под дејност се подразбира комбинација на инпутите во производниот процес како што се природните ресурси, опремата, работната сила, производствените техники, информациските мрежи или посредничките производи, што доведува до создавање на специфични добра или услуги. Така, економската дејност се карактеризира со влезни ресурси (инпути), производствен процес и аутпути (стоки или услуги).

Во праксата, статистичките единици вршат повеќе различни дејности, при што се определува главна, споредна и помошна дејност.

Дејностите на статистичките единици (претпријатие, локална единица и др.) се определуваат на одредено ниво на Класификацијата НКД Рев.2.1, односно единиците се распределуваат според дејностите што ги вршат.

4. ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ГЛАВНА (ПРЕТЕЖНА) ШИФРА НА ДЕЈНОСТ

Главна дејност е дејноста која најмногу придонесува во вкупната **додадена вредност на единицата**. Главната дејност се определува со top-down метод.

Споредна дејност е која било друга дејност каде што аутпутот (стоките и услугите) се испорачуваат на трета страна. **Додадената вредност** на споредната дејност мора да биде помала од главната.

Помошни дејности се сите оние дејности кои исклучиво служат за да овозможат поддршка на главната и на споредната дејност во единицата.

За да се определи главната дејност на единицата, треба да биде познат нивниот дел во додадената вредност, но доколку не може да се обезбеди, распределувањето на дејноста се врши и по **други критериуми**:

1. Прв критериум кој се користи врз основа на аутпут:

- бруто-аутпут на единицата кој може да се одреди за стоки и за услуги,

- вредност на продажбата или приходот (прометот) на таа група производи кои припаѓаат на секоја дејност;

2. Втор критериум кој се користи врз основа на инпут:

- плати и надоместоци кои можат да се приклучат кон различни дејности на единицата,

- број на вработени кои вршат различни дејности и времето на работа на вработените кои можат да се приклучат кон различни дејности на единицата.

5. РАСПОРЕДУВАЊЕ СО НКД Рев.2.1

Со примената на НКД Рев. 2.1 се овозможува прецизно распределување на статистичките единици според нивната економска дејност, без оглед на сопственоста, правната форма или методите на производство.

Единиците кои вршат иста дејност се класифицираат идентично, без разлика дали се трговски друштва, самостојни извршители или државни субјекти.

Производните единици се распределуваат врз основа на нивната главна економска дејност, без оглед на користените технологии или локацијата на извршување на дејноста. Дополнително, Класификацијата не прави разлика меѓу пазарни и непазарни дејности, при што непазарните услуги се обезбедуваат од страна на државните институции или непрофитните организации, особено во секторите на образованието, здравството и социјалните услуги.

Исто така, Класификацијата ги вклучува и домаќинствата кои произведуваат стоки и услуги за сопствени потреби, доколку се од економски карактер.

6. СТРУКТУРА НА НКД РЕВ.2.1

НКД Рев.2.1 е составена од пет хиерархиски нивоа кои се означени на следниот начин:

- сектор - се означува со две букви;
- оддел - се означува со двоцифрена шифра;
- група - се означува со трицифрена шифра;
- класа - се означува со четирицифрена шифра;
- поткласа - се означува со петцифрена шифра.

За разлика од НКД Рев.2 во која најниско ниво беше класа (четирицифрена шифра), во НКД Рев.2.1 најниско ниво е поткласа (петцифрена шифра). Поткласата претставува воведено ниво

за задоволување на националните потреби и со цел податоците да се прикажат на подетално ниво.

Со оглед на тоа што НКД Рев.2.1 е подетална во однос на НКД Рев.2, на ниво на класа има 651 категорија, а на ниво на потکласа 654 категории (НКД Рев.2 на ниво на класа има 615 категории).

Државниот завод за статистика формираше Работна група составена од претставници на релевантни министерства и институции, кои се согласија дека најниското ниво во НКД Рев. 2.1 ќе биде поткласа, овозможувајќи подетално национално расчленување и прецизна категоризација на економските активности.

НКД Рев. 2.1 има 22 сектора, 87 оддели, 287 групи, 651 класа и 654 поткласи.

7. СПОРЕДБЕН ПРИКАЗ ТАБЕЛА

НКД Рев.2		**НКД Рев.2.1**	
01.11	Одгледување на жита (освен ориз), мешунасти растенија и маслодајно семе	01.110	Одгледување жита, освен ориз, мешункасти растенија и маслодајни семиња
01.12	Одгледување на ориз	01.120	Одгледување ориз
01.13	Одгледување на зеленчук, дињи и лубеници, коренест и трупкаст зеленчук	01.130	Одгледување зеленчук, дињи и лубеници, коренест и трупчест зеленчук
01.14	Одгледување на шеќерна трска	01.140	Одгледување шеќерна трска
01.15	Одгледување на тутун	01.150	Одгледување тутун
01.16	Одгледување на растенија за предиво	01.160	Одгледување растенија за производство на растителни влакна
01.19	Одгледување на останати едногодишни насади и посеви	01.190	Одгледување други едногодишни насади и посеви
		01.130	Одгледување зеленчук, дињи и лубеници, коренест и трупчест зеленчук
01.21	Одгледување на грозје	01.210	Одгледување грозје
01.22	Одгледување на тропско и суптропско овошје	01.220	Одгледување тропско и суптропско овошје
01.23	Одгледување на агруми	01.230	Одгледување агруми

01.24	Одгледување на јаболчесто и коскесто овошје	01.240	Одгледување јаболчесто и коскесто овошје
01.25	Одгледување на јагодесто, јаткасто и друго овошје	01.250	Одгледување јагодесто, јатчесто и друго овошје
01.26	Одгледување на маслодајни плодови	01.260	Одгледување маслодајни плодови
01.27	Одгледување на растенија за производство на пијалаци	01.270	Одгледување растенија за производство на пијалаци
01.28	Одгледување на зачински, ароматични и лековити растенија и на растенија за употреба во фармацијата	01.280	Одгледување зачински, ароматични и лековити растенија и растенија за употреба во фармацијата
		01.130	Одгледување зеленчук, дињи и лубеници, коренест и трупчест зеленчук
01.29	Одгледување на останати повеќегодишни посеви	01.290	Одгледување други повеќегодишни посеви
01.30	Одгледување на саден материјал	01.300	Одгледување саден материјал
01.41	Одгледување на молзни крави	01.410	Одгледување молзни крави
01.42	Одгледување на други говеда и биволи	01.420	Одгледување други говеда и биволи
		01.410	Одгледување молзни крави
01.43	Одгледување на коњи и останати сродни животни	01.430	Одгледување коњи и останати сродни животни
01.44	Одгледување на камили и лами	01.440	Одгледување камили и останати сродни животни
01.45	Одгледување на овци и кози	01.450	Одгледување овци и кози
01.46	Одгледување на свињи	01.460	Одгледување свињи
01.47	Одгледување на живина	01.470	Одгледување живина
01.49	Одгледување на други животни	01.480	Одгледување други животни
		01.470	Одгледување живина
01.50	Мешовито фармерство	01.500	Мешовито земјоделство
01.61	Помошни дејности за одгледување на посеви	01.610	Помошни дејности за одгледување посеви
01.62	Помошни дејности за одгледување на животни	01.620	Помошни дејности за одгледување животни

		01.470	Одгледување живина
01.63	Дејности кои се извршуваат после собраните посеви	01.630	Дејности што се извршуваат по прибирање на посевите и доработка на семето за семенски материјал
01.64	Доработка на семе	01.630	Дејности што се извршуваат по прибирање на посевите и доработка на семето за семенски материјал
01.70	Лов, траперство и соодветни услужни дејности	01.700	Лов, траперство и услужни дејности поврзани со нив
02.10	Одгледување на шуми и останати дејности поврзани со шумарството	02.100	Одгледување шуми и други дејности поврзани со шумарството
02.20	Искористување на шумите	02.200	Сечење дрва
02.30	Собирање на шумски плодови и производи, освен дрва	02.300	Собирање шумски плодови и производи, освен дрва
02.40	Помошни услуги во шумарството	02.400	Помошни услуги во шумарството
03.11	Морски риболов	03.110	Морски риболов
		03.300	Помошни дејности во риболовот и аквакултурата
03.12	Риболов во слатководни води	03.120	Слатководен риболов
		03.300	Помошни дејности во риболовот и аквакултурата
03.21	Морска аквакултура	03.210	Морска аквакултура
		03.300	Помошни дејности во риболовот и аквакултурата
03.22	Слатководна аквакултура	03.220	Слатководна аквакултура
		01.480	Одгледување други животни
		03.300	Помошни дејности во риболовот и аквакултурата
05.10	Вадење на камен јаглен	05.100	Вадење камен јаглен
05.20	Вадење на лигнит	05.200	Вадење лигнит
06.10	Вадење на сурова нафта	06.100	Вадење сурова нафта
06.20	Вадење на природен гас	06.200	Вадење природен гас
07.10	Вадење на руди на железо	07.100	Вадење руди на железо

07.21	Вадење на руди на уран и ториум	07.210	Вадење руди на уран и ториум
07.29	Вадење на други руди на обоени метали	07.290	Вадење други руди на обоени метали
08.11	Вадење на декоративен камен и камен за градежништвото, варовник, суров гипс, креда и шкрилци	08.110	Вадење декоративен камен, варовник, гипс, шкрилци и други камења
08.12	Вадење на чакал и песок; глина и каолин	08.120	Вадење чакал, песок, глина и каолин
08.91	Вадење на хемиски минерали и минерални ѓубрива	08.910	Вадење хемиски минерали и минерални ѓубрива
08.92	Вадење на тресет	08.920	Вадење тресет
08.93	Вадење на сол	08.930	Вадење сол
08.99	Останато рударство и вадење на камен, неспомнато на друго место	08.990	Друго рударство и вадење камен, н.д.м.
09.10	Помошни дејности за вадење на сурова нафта и природен гас	09.100	Помошни дејности за вадење сурова нафта и природен гас
09.90	Помошни дејности за останатото вадење на руда	09.900	Помошни дејности за друго рударство и вадење камен
10.11	Преработка и конзервирање на месо	10.110	Преработка и конзервирање месо, освен месо од живина
10.12	Преработка и конзервирање на живинско месо	10.120	Преработка и конзервирање месо од живина
10.13	Производство на животинско и живинско месо	10.130	Производство на месо и производи од месо од живина
10.20	Преработка и конзервирање на риба, мекотели и лушпари	10.200	Преработка и конзервирање риба, ракови и мекотели
10.31	Преработка и конзервирање на компири	10.310	Преработка и конзервирање компири
10.32	Производство на сокови од овошје и зеленчук	10.320	Производство на сокови од овошје и зеленчук

10.39	Друга преработка и конзервирање на овошје и зеленчук	10.390	Друга преработка и конзервирање овошје и зеленчук
10.41	Производство на масла и масти	10.410	Производство на масла и масти
10.42	Производство на маргарин и слични масти за јадење	10.420	Производство на маргарин и слични масти за јадење
10.51	Преработка на млеко и производство на сирења	10.510	Производство на млечни производи
10.52	Производство на сладолед	10.520	Производство на сладолед и други производи од мраз за јадење
10.61	Производство на мелнички производи	10.610	Производство на мелнички производи
10.62	Производство на скроб и производи од скроб	10.620	Производство на скроб и производи од скроб
10.71	Производство на леб; слатки (колачи, торти) во свежа состојба и бисквити (кекси)	10.710	Производство на леб; производство на свежи печива и слатки
10.72	Производство на двопек и бисквити; производство на конзервирани слатки и печива	10.720	Производство на двопек, бисквити, производство на трајни печива и слатки
10.73	Производство на макарони, њоки, кускус и слични тестенини	10.730	Производство на тестенини
10.81	Производство на шеќер	10.810	Производство на шеќер
10.82	Производство на какао, чоколади и кондиторски производи	10.820	Производство на какао, чоколади и кондиторски производи
10.83	Преработка на чај и кафе	10.830	Преработка на чај и кафе
10.84	Производство на зачини и други додатоци	10.840	Производство на зачини и други додатоци
10.85	Производство на готови јадења и оброци	10.850	Производство на готови јадења и оброци
10.86	Производство на хомогенизирани	10.860	Производство на хомогенизирани прехранбени препарати и диететска храна

	прехранбени препарати и диететска храна	10.610	Производство на мелнички производи
		10.620	Производство на скроб и производи од скроб
		10.710	Производство на леб; производство на свежи печива и слатки
		10.720	Производство на двопек, бисквити, производство на трајни печива и слатки
		10.730	Производство на тестенини
10.89	Производство на останати прехранбени производи, неспомнати на друго место	10.890	Производство на други прехранбени производи, н.д.м.
		11.070	Производство на безалкохолни пијалаци и вода во шишиња
10.91	Производство на готова храна за животни на фарма (домашни животни)	10.910	Производство на готова храна за домашни животни
10.92	Производство на готова храна за домашни миленици	10.920	Производство на готова храна за домашни миленици
11.01	Дестилирање, прочистување и мешање на алкохолни пијалаци	11.010	Дестилација, прочистување и мешање алкохолни пијалаци
11.02	Производство на вино од грозје	11.020	Производство на вино од грозје
11.03	Производство на јаболковина и вина од друго овошје	11.030	Производство на јаболковина и други ферментирани овошни пијалаци
11.04	Производство на други недестилирани ферментирани пијалаци	11.040	Производство на други недестилирани ферментирани пијалаци
11.05	Производство на пиво	11.050	Производство на пиво
11.06	Производство на слад	11.060	Производство на слад
11.07	Производство на освежителни пијалаци; производство на минерална вода и друга флаширана вода	11.070	Производство на безалкохолни пијалаци и вода во шишиња

12.00	Производство на тутунски производи	12.000	Производство на тутунски производи
13.10	Подготовка и предење на текстилни влакна	13.100	Подготовка и предење текстилни влакна
13.20	Ткаење на текстил	13.200	Ткаење текстил
		13.960	Производство на друг технички и индустриски текстил
		23.990	Производство на други неметални минерални производи, н.д.м.
13.30	Довршување на текстил	13.300	Довршување текстил
13.91	Производство на плетени и хеклани ткаенини	13.910	Производство на плетени и хеклани ткаенини
13.92	Производство на готови текстилни производи, освен облека	13.920	Производство на текстилни производи за домаќинство и готови производи за домаќинство
		13.960	Производство на друг технички и индустриски текстил
13.93	Производство на теписи и килими (подни прекривки)	13.930	Производство на теписи и килими
13.94	Производство на јажиња, конопи, плетенки и мрежи	13.940	Производство на јажиња, конопи, плетенки и мрежи
13.95	Производство на неткаен текстил и предмети од неткаен текстил, освен облека	13.950	Производство на неткаен текстил и неткаени производи
13.96	Производство на друг технички и индустриски текстил	13.960	Производство на друг технички и индустриски текстил
13.99	Производство на останати текстили, неспомнато на друго место	13.990	Производство на друг текстил, н.д.м.
14.11	Производство на кожна облека	14.240	Производство на кожена облека и производи од крзно
14.12	Производство на работна облека	14.230	Производство на работна облека
14.13		14.210	Производство на горна облека

	Производство на друга горна облека	14.100	Производство на плетена и хеклана облека
14.14	Производство на долна облека	14.220	Производство на долна облека
		14.100	Производство на плетена и хеклана облека
		14.210	Производство на горна облека
14.19	Производство на други предмети и прибори за облека	14.290	Производство на друга облека и додатоци, н.д.м.
		14.100	Производство на плетена и хеклана облека
		14.210	Производство на горна облека
		14.220	Производство на долна облека
14.20	Производство на предмети од крзно	14.240	Производство на кожена облека и производи од крзно
14.31	Производство на плетени и хеклани чорапи	14.100	Производство на плетена и хеклана облека
14.39	Производство на друга плетена и хеклана облека	14.100	Производство на плетена и хеклана облека
15.11	Штавење и доработка на кожа; доработка и боење на крзно	15.110	Штавење, доработка, боење кожа и крзно
15.12	Производство на куфери, рачни торби и слични предмети, седла и сарачки производи	15.120	Производство на патни и рачни торби, седларски и сарачки производи од секаков материјал
15.20	Производство на обувки	15.200	Производство на обувки
16.10	Пилење и стружење на дрво	16.110	Пилење и стружење дрво
		16.120	Обработка и доработка на дрво
16.21	Производство на фурнир и други плочи од дрво	16.210	Производство на фурнир и други плочи од дрво
		16.270	Доработка на производи од дрво
16.22	Производство на паркет	16.220	Производство на составени паркетни плочи
		16.270	Доработка на производи од дрво
16.23	Производство на друга градежна столарија и подови	16.230	Производство на друга градежна столарија и елементи
		16.250	Производство на дрвени врати и прозорци
		16.270	Доработка на производи од дрво

16.24	Производство на дрвена амбалажа	16.240	Производство на дрвена амбалажа
		16.270	Доработка на производи од дрво
16.29	Производство на останати производи од дрво; производство на предмети од плута, слама и плетарски материјал	16.280	Производство на останати производи од дрво и плута, слама и плетачки материјал
		15.200	Производство на обувки
		16.260	Производство на цврсти горива од растителна биомаса
		16.270	Доработка на производи од дрво
17.11	Производство на целулоза (пулпа)	17.110	Производство на целулоза (пулпа)
17.12	Производство на хартија и картон	17.120	Производство на хартија и картон
17.21	Производство на брановидна хартија и картон и на амбалажа од хартија и картон	17.210	Производство на брановидна хартија и картон и амбалажа од хартија и картон
17.22	Производство на предмети за санитарни и тоалетни потреби за домаќинствата	17.220	Производство на предмети за санитарни и тоалетни потреби за домаќинствата
17.23	Производство на канцелариски материјал од хартија	17.230	Производство на канцелариски материјал од хартија
17.24	Производство на ѕидни тапети	17.240	Производство на ѕидни тапети
17.29	Производство на други предмети од хартија и картон	17.250	Производство на други предмети од хартија и картон
18.11	Печатење на весници	18.110	Печатење весници
18.12	Друго печатење	18.120	Друго печатење
		13.300	Довршување текстил
18.13	Услужни дејности во врска со печатењето и објавувањето	18.130	Услуги за подготовка на печатење и објавување
18.14	Книговезни и сродни услуги	18.140	Книговезечки сродни услуги
18.20	Репродукција на снимени медиуми	18.200	Репродукција на снимени медиуми

19.10	Производство на производи од печка за коксирање	19.100	Производство на производи од печка за коксирање
19.20	Производство на рафинирани нафтени производи	19.200	Производство на рафинирани нафтени производи и производи од фосилни горива
20.11	Производство на индустриски гас	20.110	Производство на индустриски гас
		20.140	Производство на други основни органски хемикалии
20.12	Производство на бои и пигменти	20.120	Производство на бои и пигменти
20.13	Производство на други основни неоргански хемикалии	20.130	Производство на други основни неоргански хемикалии
20.14	Производство на други основни органски хемикалии	20.140	Производство на други основни органски хемикалии
		20.510	Производство на течни биогорива
20.15	Производство на вештачки ѓубрива и азотни соединенија	20.150	Производство на вештачки ѓубрива и азотни соединенија
20.16	Производство на пластични маси во примарни облици	20.160	Производство на пластични маси во примарни облици
20.17	Производство на синтетички каучук во примарни облици	20.170	Производство на синтетички каучук во примарни облици
20.20	Производство на пестициди и други агрохемиски производи	20.200	Производство на пестициди, средства за дезинфекција и други агрохемиски производи
20.30	Производство на бои, лакови и слични премази, печатарско мастило и китови	20.300	Производство на бои, лакови и слични премази, печатарско мастило и китови
20.41	Производство на сапуни и детергенти, препарати за чистење и полирање	20.410	Производство на сапуни и детергенти, препарати за чистење и полирање
20.42	Производство на парфеми и тоалетни препарати	20.420	Производство на парфеми и тоалетни препарати
20.51	Производство на експлозиви	20.590	Производство на други хемиски производи, н.д.м.

20.52	Производство на лепаци	20.590	Производство на други хемиски производи, н.д.м.
20.53	Производство на етерични масла	20.590	Производство на други хемиски производи, н.д.м.
20.59	Производство на други хемиски производи, неспомнати на друго место	20.590	Производство на други хемиски производи, н.д.м.
		20.510	Производство на течни биогорива
20.60	Производство на вештачки влакна	20.600	Производство на вештачки влакна
21.10	Производство на основни фармацевтски производи	21.100	Производство на основни фармацевтски производи
21.20	Производство на фармацевтски препарати	21.200	Производство на фармацевтски препарати
22.11	Производство на надворешни и внатрешни гуми за возила; протектирање на гуми за возила (надворешни гуми)	22.110	Производство, протектирање и обновување надворешни гуми и производство на внатрешни гуми
22.19	Производство на други производи од гума	22.120	Производство на други производи од гума
		15.200	Производство на обувки
22.21	Производство на плочи, листови, цевки и профили од пластични маси	22.210	Производство на плочи, листови, цевки и профили од пластични маси
		22.250	Обработка и доработка на производи од пластични маси
22.22	Производство на амбалажа од пластични маси за пакување	22.220	Производство на амбалажа од пластични маси
		22.250	Обработка и доработка на производи од пластични маси
22.23	Производство на предмети за вградување (градежна стока) од пластични маси	22.230	Производство на врати и прозорци од пластични маси
		22.240	Производство на производи од пластични маси за градежништво
		22.250	Обработка и доработка на производи од пластични маси

		23.660	Производство на други производи од бетон, цемент и гипс
22.29	Производство на други производи од пластични маси	22.260	Производство на други производи од пластични маси
		15.200	Производство на обувки
		22.210	Производство на плочи, листови, цевки и профили од пластични маси
		22.250	Обработка и доработка на производи од пластични маси
23.11	Производство на рамно стакло	23.110	Производство на рамно стакло
23.12	Обликување и обработка на рамно стакло	23.120	Обликување и обработка на рамно стакло
		29.320	Производство на други делови и дополнителен прибор за моторни возила
23.13	Производство на шупливо стакло	23.130	Производство на шупливо стакло
23.14	Производство на стаклени влакна	23.140	Производство на стаклени влакна
23.19	Производство и обработка на друго стакло, вклучувајќи и техничка стаклена стока	23.150	Производство и обработка на друго стакло, вклучувајќи и техничка стаклена стока
23.20	Производство на огноотпорни производи	23.200	Производство на огноотпорни производи
23.31	Производство на керамички плочки и подни плочи	23.310	Производство на керамички плочки и подни плочи
23.32	Производство на цигли, ќерамиди и производи од печена глина за градежништвото	23.320	Производство на цигли, ќерамиди и производи од печена глина за градежништвото
23.41	Производство на керамички предмети за домаќинствата и керамички украсни предмети	23.410	Производство на керамички предмети за домаќинствата и керамички украсни предмети
23.42	Производство на керамички санитарни уреди	23.420	Производство на керамички санитарни уреди

		31.000	Производство на мебел
23.43	Производство на керамички изолатори и изолационен прибор	23.430	Производство на керамички изолатори и прибор за изолација
23.44	Производство на други технички производи од керамика	23.440	Производство на други технички производи од керамика
23.49	Производство на други керамички производи	23.450	Производство на други керамички производи
23.51	Производство на цемент	23.510	Производство на цемент
23.52	Производство на вар и гипс	23.520	Производство на вар и гипс
23.61	Производство на производи од бетон за градежни цели	23.610	Производство на производи од бетон за градежни цели
23.62	Производство на производи од гипс за градежни цели	23.620	Производство на производи од гипс за градежни цели
23.63	Производство на готова бетонска смеса	23.630	Производство на готова бетонска смеса
23.64	Производство на малтер	23.640	Производство на малтер
23.65	Производство на влакнест цемент	23.650	Производство на влакнест цемент
23.69	Производство на други производи од бетон, гипс и цемент	23.660	Производство на други производи од бетон, цемент и гипс
23.70	Сечење, обликување и доработка на камен	23.700	Сечење, обликување и доработка на камен
23.91	Производство на абразивни (брусни) производи	23.910	Производство на абразивни производи
23.99	Производство на други неметални минерални производи, неспомнато на друго место	23.990	Производство на други неметални минерални производи, н.д.м.
24.10	Производство на сурово железо, челик и феролегури	24.100	Производство на сурово железо, челик и феролегури
24.20	Производство на цевки, шупливи (издлабени) профили и слични производи од челик	24.200	Производство на цевки, шупливи профили и слични производи од челик
24.31	Ладно влечење на прачки	24.310	Ладно влечење прачки

24.32	Ладно валање на тесни ленти	24.320	Ладно валање тесни ленти
24.33	Ладно обликување и свиткување	24.330	Ладно обликување или свиткување
24.34	Ладно извлекување на жица	24.340	Ладно извлекување жица
24.41	Производство на благородни метали	24.410	Производство на благородни метали
24.42	Производство на алуминиум	24.420	Производство на алуминиум
24.43	Производство на олово, цинк и калај	24.430	Производство на олово, цинк и калај
24.44	Производство на бакар	24.440	Производство на бакар
24.45	Производство на други обоени метали	24.450	Производство на други обоени метали
24.46	Преработка на нуклеарно гориво	24.460	Преработка на нуклеарно гориво
24.51	Леење на железо	24.510	Леење железо
24.52	Леење на челик	24.520	Леење челик
24.53	Леење на лесни метали	24.530	Леење лесни метали
		24.540	Леење други обоени метали
24.54	Леење на други обоени метали	24.540	Леење други обоени метали
25.11	Производство на метални конструкции и делови на конструкции	25.110	Производство на метални конструкции и делови на конструкции
25.12	Производство на метални врати и прозорци	25.120	Производство на врати и прозорци од метал
25.21	Производство на радијатори и котли за централно греење	25.210	Производство на радијатори, парни котли и котли за централно греење
		28.210	Производство на печки, горилници и опрема за греење на домаќинствата
25.29	Производство на други цистерни, резервоари и садови од метал	25.220	Производство на други цистерни, резервоари и садови од метал
25.30	Производство на парни котли, освен котли за централно греење со топла вода	25.210	Производство на радијатори, парни котли и котли за централно греење

25.40	Производство на оружје и муниција	25.300	Производство на оружје и муниција
25.50	Ковање, пресување, штанцување и валање на метали; металургија на прав	25.400	Ковање и обликување метал и металургија на прав
25.61	Обработка и пресвлекување на метали	25.510	Пресвлекување метали
		25.520	Топлинска обработка на метали
		25.530	Машинска обработка на метали
25.62	Општи машински работи	25.530	Машинска обработка на метали
25.71	Производство на сечила	25.610	Производство на кујнски прибор и сечила
25.72	Производство на брави и шарки	25.620	Производство на брави и шарки
25.73	Производство на алати	25.630	Производство на алати
25.91	Производство на сандаци и слична амбалажа од челик	25.910	Производство на челични буриња и слични садови
25.92	Производство на амбалажа за пакување од лесни метали	25.920	Производство на амбалажа за пакување од лесни метали
25.93	Производство на жичани производи, синџири и пружини	25.930	Производство на жичени производи, синџири и пружини
25.94	Производство на сврзувачки елементи и завртни машински производи	25.940	Производство на сврзувачки елементи и завртни машински производи
25.99	Производство на други фабрикувани метални производи, неспомнати на друго место	25.990	Производство на други фабрикувани метални производи, н.д.м.
26.11	Производство на електронски составни делови (компоненти)	26.110	Производство на електронски составни делови (компоненти)
26.12	Производство на полни електронски плочи	26.120	Производство на полни електронски плочи
26.20	Производство на компјутери (сметачки машини) и периферна (дополнителна) опрема	26.200	Производство на компјутери и периферна опрема
		26.400	Производство на електроника за широка потрошувачка

26.30	Производство на опрема за комуникација	26.300	Производство на опрема за комуникација
		26.510	Производство на инструменти и апарати за мерење, испитување и навигација
26.40	Производство на електроника за широка потрошувачка	26.400	Производство на електроника за широка потрошувачка
26.51	Производство на инструменти и апарати за мерење, испитување и навигација	26.510	Производство на инструменти и апарати за мерење, испитување и навигација
26.52	Производство на саати и часовници	26.520	Производство на часовници и рачни часовници
26.60	Производство на опрема за зрачење, електромедицинска и електротерапевтска опрема	26.600	Производство на опрема за зрачење, електромедицинска и електротерапевтска опрема
26.70	Производство на оптички инструменти и фотографска опрема	26.700	Производство на оптички инструменти, магнетни и оптички медиуми и фотографска опрема
26.80	Производство на магнетски и оптички медиуми	26.700	Производство на оптички инструменти, магнетни и оптички медиуми и фотографска опрема
27.11	Производство на електромотори, генератори и трансформатори	27.110	Производство на електромотори, генератори и трансформатори
		29.100	Производство на моторни возила
27.12	Производство на апарати за дистрибуција и контрола на електричната енергија	27.120	Производство на апарати за дистрибуција и контрола на електричната енергија
		27.110	Производство на електромотори, генератори и трансформатори
27.20	Производство на батерии и акумулатори	27.200	Производство на батерии и акумулатори
27.31	Производство на кабли од оптички влакна	27.310	Производство на кабли од оптички влакна
27.32	Производство на други електронски и електрични жици и кабли	27.320	Производство на други електронски и електрични жици и кабли

27.33	Производство на електроинсталациски материјал	27.330	Производство на електроинсталациски материјал
27.40	Производство на електрична опрема за осветлување	27.400	Производство на опрема за осветлување
27.51	Производство на електрични апарати за домаќинството	27.510	Производство на електрични апарати за домаќинството
27.52	Производство на неелектрични апарати за домаќинството	27.520	Производство на неелектрични апарати за домаќинството
27.90	Производство на друга електрична опрема	27.900	Производство на друга електрична опрема
		27.110	Производство на електромотори, генератори и трансформатори
		29.310	Производство на електрична и електронска опрема за моторни возила
		32.990	Останато производство, н.д.м.
28.11	Производство на мотори и турбини, освен мотори за авиони и моторни возила	28.110	Производство на мотори и турбини, освен мотори за авиони и моторни возила
		29.320	Производство на други делови и дополнителен прибор за моторни возила
		30.910	Производство на мотоцикли
28.12	Производство на хидраулични погонски уреди (хидраулична опрема)	28.120	Производство на хидраулични погонски уреди (хидраулична опрема)
28.13	Производство на други пумпи и компресори	28.130	Производство на други пумпи и компресори
28.14	Производство на други славини и вентили	28.140	Производство на други славини и вентили
28.15	Производство на лежишта, преносници, како и преносни и погонски елементи	28.150	Производство на лежишта, преносници, како и преносни и погонски елементи

28.21	Производство на печки и горилници	28.210	Производство на печки, горилници и опрема за греење на домаќинствата
		28.250	Производство на опрема за климатизација која не е за примена во домаќинството
28.22	Производство на уреди за кревање и пренесување	28.220	Производство на уреди за кревање и пренесување
28.23	Производство на канцелариски машини и опрема (освен производство на компјутери и периферна опрема)	28.230	Производство на канцелариски машини и опрема, освен производство на компјутери и периферна опрема
		26.200	Производство на компјутери и периферна опрема
28.24	Производство на механизирани рачни алати	28.240	Производство на механизирани рачни алати
28.25	Производство на разладна и вентилациска опрема која не е за примена во домаќинството	28.250	Производство на опрема за климатизација која не е за примена во домаќинството
		29.320	Производство на други делови и дополнителен прибор за моторни возила
28.29	Производство на други машини за општа намена, неспомнати на друго место	28.290	Производство на други машини за општа намена, н.д.м.
		28.930	Производство на машини за индустријата за храна, пијалаци и тутун
28.30	Производство на машини за земјоделството и шумарството	28.300	Производство на машини за земјоделството и шумарството
28.41	Производство на алатни машини за обработка на метал	28.410	Производство на машини за обликување метали и алатни машини за обработка на метал
28.49	Производство на други алатни машини	28.420	Производство на други алатни машини
		27.900	Производство на друга електрична опрема
		28.410	Производство на машини за обликување метали и алатни машини за обработка на метал

28.91	Производство на машини за металургијата	28.910	Производство на машини за металургијата
28.92	Производство на машини за рударство, каменоломи и градежништво	28.920	Производство на машини за рударство, вадење камен и градежништво
		28.300	Производство на машини за земјоделството и шумарството
28.93	Производство на машини за индустријата за храна, пијалаци и тутун	28.930	Производство на машини за индустријата за храна, пијалаци и тутун
28.94	Производство на машини за индустријата за текстил, облека и кожа	28.940	Производство на машини за индустријата за текстил, облека и кожа
28.95	Производство на машини за индустријата за хартија и картон	28.950	Производство на машини за индустријата за хартија и картон
28.96	Производство на машини за обработка на пластика и гума	28.960	Производство на машини за обработка на пластика и гума
		28.970	Производство на машини за адитивно производство
28.99	Производство на други специјализирани машини, неспомнати на друго место	28.990	Производство на други машини за посебни намени, н.д.м.
		28.970	Производство на машини за адитивно производство
29.10	Производство на моторни возила	29.100	Производство на моторни возила
29.20	Производство на каросерии за моторни возила, приколки и полуприколки	29.200	Производство на каросерии за моторни возила; производство на приколки и полуприколки
29.31	Производство на електрична и електронска опрема за моторни возила	29.310	Производство на електрична и електронска опрема за моторни возила
29.32	Производство на други делови и дополнителен прибор за моторни возила	29.320	Производство на други делови и дополнителен прибор за моторни возила
30.11	Изградба на бродови и пловечки објекти	30.110	Изградба на цивилни бродови и пловни објекти
		30.130	Изградба на воени бродови и пловни објекти

30.12	Изградба на чамци за рекреација и спортски чамци	30.120	Изградба на чамци за рекреација и спортски чамци
30.20	Производство на железнички локомотиви и шински возила	30.200	Производство на железнички локомотиви и шински возила
30.30	Производство на воздухопловни и вселенски летала како и сродна машинерија	30.310	Производство на цивилни воздухопловни и вселенски летала и сродна машинерија
		30.320	Производство на воени воздухопловни и вселенски летала и сродна машинерија
30.40	Производство на воени борбени возила	30.400	Производство на воени борбени возила
		33.180	Поправка и одржување воени борбени возила, бродови, чамци, авиони и вселенски летала
30.91	Производство на мотоцикли	30.910	Производство на мотоцикли
		30.920	Производство на велосипеди и инвалидски колички
30.92	Производство на велосипеди и инвалидски колички	30.920	Производство на велосипеди и инвалидски колички
30.99	Производство на други превозни средства, неспомнати на друго место	30.990	Производство на други превозни средства, н.д.м.
31.01	Производство на канцелариски мебел и мебел за продавници	31.000	Производство на мебел
31.02	Производство на кујнски мебел	31.000	Производство на мебел
31.03	Производство на душеци	31.000	Производство на мебел
31.09	Производство на друг мебел	31.000	Производство на мебел
32.11	Производство на пари (монети)	32.110	Производство на монети
32.12	Производство на накит и слични производи	32.120	Производство на накит и слични производи

32.13	Производство на бижутерија и слични производи	32.130	Производство на бижутерија и слични производи
32.20	Производство на музички инструменти	32.200	Производство на музички инструменти
32.30	Производство на спортска опрема	32.300	Производство на спортска опрема
		32.990	Останато производство, н.д.м.
32.40	Производство на игри и играчки	32.400	Производство на игри и играчки
32.50	Производство на медицински и стоматолошки инструменти	32.500	Производство на медицински и стоматолошки инструменти и средства
		26.600	Производство на опрема за зрачење, електромедицинска и електротерапевтска опрема
32.91	Производство на метли и четки	32.910	Производство на метли и четки
32.99	Останато производство, неспомнато на друго место	32.990	Останато производство, н.д.м.
		32.500	Производство на медицински и стоматолошки инструменти и средства
33.11	Поправка на фабрикувани производи од метал	33.110	Поправка и одржување фабрикувани производи од метал
		03.300	Помошни дејности во риболовот и аквакултурата
		33.170	Поправка и одржување други цивилни превозни средства
33.12	Поправка на машини	33.120	Поправка и одржување машини
		33.150	Поправка и одржување цивилни бродови и чамци
		33.180	Поправка и одржување воени борбени возила, бродови, чамци, авиони и вселенски летала
33.13	Поправка на електронска и оптичка опрема	33.130	Поправка и одржување електронска и оптичка опрема
33.14	Поправка на електрична опрема	33.140	Поправка и одржување електрична опрема

33.15	Поправка и одржување на чамци и бродови	33.150	Поправка и одржување цивилни бродови и чамци
		33.180	Поправка и одржување воени борбени возила, бродови, чамци, авиони и вселенски летала
33.16	Поправка и одржување на воздухопловни и вселенски летала	33.160	Поправка и одржување цивилни авиони и вселенски летала
		33.180	Поправка и одржување воени борбени возила, бродови, чамци, авиони и вселенски летала
33.17	Поправка и одржување на други превозни средства	33.170	Поправка и одржување други цивилни превозни средства
33.19	Поправка на останата опрема	33.190	Поправка и одржување останата опрема
		91.300	Конзерваторски, реставраторски и други помошни дејности од областа на културното наследство
33.20	Инсталирање на индустриски машини и опрема	33.200	Инсталирање индустриски машини и опрема
35.11	Производство на електрична енергија	35.110	Производство на електрична енергија од необновливи извори
		35.120	Производство на електрична енергија од обновливи извори
		35.160	Складирање електрична енергија
35.12	Пренос на електрична енергија	35.130	Пренос на електрична енергија
35.13	Дистрибуција на електрична енергија	35.140	Дистрибуција на електрична енергија
35.14	Трговија на електрична енергија	35.150	Трговија со електрична енергија
		35.400	Дејности на брокери и застапници за електрична енергија и гас
35.21	Производство на гас	35.210	Производство на гас
35.22	Дистрибуција на гасовити горива преку дистрибутивните системи	35.220	Дистрибуција на гасовити горива преку дистрибутивните системи

35.23	Трговија на гас преку дистрибутивните системи	35.230	Трговија на гас преку дистрибутивните системи
		35.400	Дејности на брокери и застапници за електрична енергија и гас
35.30	Снабдување со пареа и климатизација	35.300	Снабдување со пареа и климатизација
36.00	Собирање, обработка и снабдување со вода	36.000	Собирање, обработка и снабдување со вода
37.00	Отстранување на отпадни води	37.000	Отстранување отпадни води
38.11	Собирање на безопасен отпад	38.110	Собирање безопасен отпад
38.12	Собирање на опасен отпад	38.120	Собирање опасен отпад
38.21	Обработка и отстранување на безопасен отпад	38.210	Обновување материјали од отпадот
		38.220	Обновување енергија од отпадот
		38.230	Друго обновување на отпадот
		38.310	Согорување отпад без обновување енергија
		38.320	Отстранување или трајно складирање на отпадот
		38.330	Друго отстранување отпад
38.22	Обработка и отстранување на опасен отпад	38.220	Обновување енергија од отпадот
		38.230	Друго обновување на отпадот
		38.310	Согорување отпад без обновување енергија
		38.320	Отстранување или трајно складирање на отпадот
		38.330	Друго отстранување отпад
38.31	Демонтирање на крш	38.210	Обновување материјали од отпадот
38,32	Обновување на посебно издвоени материјали	38.210	Обновување материјали од отпадот
		20.160	Производство на пластични маси во примарни облици
39.00	Дејности за санација и останати услуги за управување со отпад	39.000	Дејности за санација и останати услуги за управување со отпад

41.10	Развој на градежни проекти	68.120	Изработка на градежни проекти
41.20	Изградба на станбени и нестанбени згради	41.000	Изградба на станбени и нестанбени згради
		43.990	Други специјализирани градежни работи, н.д.м.
		91.300	Конзерваторски, реставраторски и други помошни дејности од областа на културното наследство
42.11	Изградба на патишта и автопати	42.110	Изградба на патишта и автопати
		43.500	Специјализирани градежни работи во нискоградба
42.12	Изградба на железници и подземни железници	42.120	Изградба на железници и подземни железници
42.13	Изградба на мостови и тунели	42.130	Изградба на мостови и тунели
42.21	Изградба на комунални објекти за течности	42.210	Изградба на комунални објекти за течности
42.22	Изградба на електрични водови и телекомуникациски линии	42.220	Изградба на електрични водови и телекомуникациски линии
42.91	Изградба на хидроградежни објекти	42.910	Изградба на хидроградежни објекти
42.99	Изградба на други објекти од нискоградба, неспомнати на друго место	42.990	Изградба на други објекти од нискоградба, н.д.м.
		68.120	Изработка на градежни проекти
43.11	Уривање	43.110	Уривање
43.12	Подготвителни работи на градилиште	43.120	Подготвителни работи на градилиште
43.13	Пробно дупчење и сондирање	43.130	Пробно дупчење и сондирање
43.21	Електроинсталатерски работи	43.210	Електроинсталатерски работи
43.22	Поставување на инсталации за водовод, канализација и плин и инсталации за греење и клима-уреди	43.220	Поставување водоводни и канализациски инсталации и инсталации за греење и клима-уреди
43.29	Други градежно-инсталатерски работи	43.240	Други градежни инсталатерски работи

		43.230	Работи за поставување изолација
43.31	Малтерисување	43.310	Малтерисување
43.32	Поставување на столарија	43.320	Поставување столарија
43.33	Поставување на подни и ѕидни облоги	43.330	Поставување подни и ѕидни облоги
43.34	Бојадисување и застаклување	43.340	Бојадисување (Молерисување) и застаклување
43.39	Останати завршни градежни работи	43.350	Други завршни градежни работи
		43.230	Работи за поставување изолација
		43.310	Малтерисување
		43.320	Поставување столарија
		43.330	Поставување подни и ѕидни облоги
		43.340	Бојадисување (Молерисување) и застаклување
		81.220	Останати дејности на чистење згради и индустриско чистење
43.91	Дејности на покривни конструкции	43.410	Покривни работи
43.99	Останати специјализирани градежни работи, неспомнати на друго место	43.990	Други специјализирани градежни работи, н.д.м.
		42.990	Изградба на други објекти од нискоградба, н.д.м.
		43.220	Поставување водоводни и канализациски инсталации и инсталации за греење и клима-уреди
		43.230	Работи за поставување изолација
		43.350	Други завршни градежни работи
		43.410	Покривни работи
		43.420	Други специјализирани градежни работи во изградба на објекти
		43.500	Специјализирани градежни работи во нискоградба
		43.910	Ѕидарски работи
		81.220	Останати дејности на чистење згради и индустриско чистење
45.11		46.710	Трговија на големо со моторни возила

	Трговија со автомобили и моторни возила од лесна категорија	47.810	Трговија на мало со моторни возила
		46.180	Посредување во трговијата на големо со останати посебни производи
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
45.19	Трговија со останати моторни возила	46.710	Трговија на големо со моторни возила
		47.810	Трговија на мало со моторни возила
		46.180	Посредување во трговијата на големо со останати посебни производи
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
45.20	Одржување и поправка на моторни возила	95.310	Поправка и одржување моторни возила
45.31	Трговија на големо со делови и прибор за моторни возила	46.720	Трговија на големо со делови и прибор за моторни возила
		46.180	Посредување во трговијата на големо со останати посебни производи
45.32	Трговија на мало со делови и прибор за моторни возила	47.820	Трговија на мало со делови и прибор за моторни возила
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
45.40	Трговија со мотоцикли и делови и прибор за мотоцикли, одржување и поправка на мотоцикли	46.730	Трговија на големо со мотоцикли и делови и прибор за мотоцикли
		47.830	Трговија на мало со мотоцикли, нивни делови и прибор
		46.180	Посредување во трговијата на големо со останати посебни производи

		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
		95.320	Поправка и одржување мотоцикли
46.11	Посредување во трговијата со земјоделски суровини, живи животни, текстилни суровини и полупроизводи	46.110	Посредување во трговијата на големо со земјоделски суровини, живи животни, текстилни суровини и полупроизводи
46.12	Посредување во трговијата со горива, руди, метали и индустриски хемикалии	46.120	Посредување во трговијата на големо со горива, руди, метали и индустриски хемикалии
46.13	Посредување во трговијата со дрво, дрвена граѓа и градежен материјал	46.130	Посредување во трговија на големо со дрво и градежни материјали
46.14	Посредување во трговијата со машини, индустриска опрема, бродови и воздухопловни средства	46.140	Посредување во трговијата на големо со машини, индустриска опрема, бродови и авиони
46.15	Посредување во трговијата со мебел, предмети за домаќинствата, метална и железна стока	46.150	Посредување во трговијата на големо со мебел, производи за домаќинството и железарија
46.16	Посредување во трговијата со текстил, облека, крзно, обувки и предмети од кожа	46.160	Посредување во трговијата на големо со текстил, облека, крзно, обувки и производи од кожа
46.17	Посредување во трговијата со храна, пијалаци и тутун	46.170	Посредување во трговијата на големо со храна, пијалаци и тутун
46.18	Посредување специјализирано за трговија со останати посебни производи или групи на производи	46.180	Посредување во трговијата на големо со останати посебни производи
46.19	Посредување во трговијата со разновидни производи	46.190	Посредување во неспецијализирана трговија на големо
46.21	Трговија на големо со жита, суров тутун, семе и добиточна храна	46.210	Трговија на големо со жита, суров тутун, семе и добиточна храна

46.22	Трговија на големо со цвеќе и садници	46.220	Трговија на големо со цвеќе и садници
46.23	Трговија на големо со живи животни	46.230	Трговија на големо со живи животни
46.24	Трговија на големо со сурова, недовршена и довршена кожа	46.240	Трговија на големо со сурова, недовршена и довршена кожа
46.31	Трговија на големо со овошје и зеленчук	46.310	Трговија на големо со овошје и зеленчук
46.32	Трговија на големо со месо и производи од месо	46.320	Трговија на големо со месо, производи од месо, риба и производи од риба
46.33	Трговија на големо со млечни производи, јајца и масла и масти за јадење	46.330	Трговија на големо со млечни производи, јајца и масла и масти за јадење
46.34	Трговија на големо со пијалаци	46.340	Трговија на големо со пијалаци
46.35	Трговија на големо со производи од тутун	46.350	Трговија на големо со производи од тутун
46.36	Трговија на големо со шеќер, чоколада и слатки од шеќер	46.360	Трговија на големо со шеќер, чоколада и слатки од шеќер
46.37	Трговија на големо со кафе, чај, какао и зачини	46.370	Трговија на големо со кафе, чај, какао и зачини
46.38	Трговија на големо со друга храна, вклучувајќи и риба, лушпари и мекотели	46.380	Трговија на големо со друга храна
		46.320	Трговија на големо со месо, производи од месо, риба и производи од риба
46.39	Неспецијализирана трговија на големо со храна, пијалаци и тутун	46.390	Неспецијализирана трговија на големо со храна, пијалаци и тутун
46.41	Трговија на големо со текстил	46.410	Трговија на големо со текстил
46.42	Трговија на големо со облека и обувки	46.420	Трговија на големо со облека и обувки
46.43	Трговија на големо со електрични апарати за домаќинствата	46.430	Трговија на големо со електрични апарати за домаќинствата

		46.490	Трговија на големо со друга стока за домаќинствата
		46.640	Трговија на големо со други машини и опрема
46.44	Трговија на големо со порцелан, стакларија и средства за чистење	46.440	Трговија на големо со порцелан, стакларија и средства за чистење
46.45	Трговија на големо со парфимериски и козметички препарати	46.450	Трговија на големо со парфимериски и козметички препарати
46.46	Трговија на големо со фармацевтски производи	46.460	Трговија на големо со фармацевтски и медицински производи
46.47	Трговија на големо со мебел, подни прекривки и опрема за осветлување	46.470	Трговија на големо со мебел за домаќинства, канцеларии и продавници, теписи и опрема за осветлување
46.48	Трговија на големо со часовници и накит	46.480	Трговија на големо со рачни часовници и накит
46.49	Трговија на големо со друга стока за домаќинствата	46.490	Трговија на големо со друга стока за домаќинствата
46.51	Трговија на големо со компјутери, компјутерска периферна опрема и софтвер	46.500	Трговија на големо со информатичка и комуникациска опрема
46.52	Трговија на големо со електронска и телекомуникациска опрема и делови	46.500	Трговија на големо со информатичка и комуникациска опрема
46.61	Трговија на големо со земјоделски машини, прибор и опрема	46.610	Трговија на големо со земјоделски машини, опрема и прибор
46.62	Трговија на големо со алатни машини	46.620	Трговија на големо со алатни машини
46.63	Трговија на големо со машини за рударството и градежништвото	46.630	Трговија на големо со машини за рударството и градежништвото
46.64	Трговија на големо со машини за текстилната	46.640	Трговија на големо со други машини и опрема

	индустрија, машини за шиење и плетење		
46.65	Трговија на големо со канцелариски мебел	46.470	Трговија на големо со мебел за домаќинства, канцеларии и продавници, теписи и опрема за осветлување
46.66	Трговија на големо со останати канцелариски машини и опрема	46.500	Трговија на големо со информатичка и комуникациска опрема
46.69	Трговија на големо со други машини и опрема	46.640	Трговија на големо со други машини и опрема
46.71	Трговија на големо со цврсти, течни и гасовити горива и слични производи	46.810	Трговија на големо со цврсти, течни и гасовити горива и слични производи
46.72	Трговија на големо со метали и метални руди	46.820	Трговија на големо со метали и метални руди
46.73	Трговија на големо со дрва, градежен материјал и санитарна опрема	46.830	Трговија на големо со дрва, градежен материјал и санитарна опрема
46.74	Трговија на големо со метална стока, цевки, уреди и опрема за водовод и централно греење	46.840	Трговија на големо со метална стока, цевки, уреди и опрема за водовод и централно греење
46.75	Трговија на големо со хемиски производи	46.850	Трговија на големо со хемиски производи
46.76	Трговија на големо со останати полупроизводи	46.860	Трговија на големо со останати полупроизводи
46.77	Трговија на големо со отпадоци и остатоци	46.870	Трговија на големо со отпадоци и остатоци
		46.890	Друга специјализирана трговија на големо, н.д.м.
46.90	Неспецијализирана трговија на големо	46.900	Неспецијализирана трговија на големо
47.11	Трговија на мало во неспецијализирани продавници, претежно со храна, пијалаци и тутун	47.110	Неспецијализирана трговија на мало претежно со храна, пијалаци и тутун
		47.910	Дејности за посредување во неспецијализирана трговија на мало

47.19	Друга трговија на мало во неспецијализирани продавници	47.120	Друга неспецијализирана трговија на мало
		47.910	Дејности за посредување во неспецијализирана трговија на мало
47.21	Трговија на мало со овошје и зеленчук во специјализирани продавници	47.210	Трговија на мало со овошје и зеленчук
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.22	Трговија на мало со месо и производи од месо во специјализирани продавници	47.220	Трговија на мало со месо и производи од месо
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.23	Трговија на мало со риби, лушпари и мекотели во специјализирани продавници	47.230	Трговија на мало со риби, ракови и мекотели
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.24	Трговија на мало со леб, печива, колачи и слатки во специјализирани продавници	47.240	Трговија на мало со леб, печива, колачи и слатки
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.25	Трговија на мало со пијалаци во специјализирани продавници	47.250	Трговија на мало со пијалаци
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.26	Трговија на мало со производи од тутун во специјализирани продавници	47.260	Трговија на мало со производи од тутун
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.29	Друга трговија на мало со храна во специјализирани продавници	47.270	Трговија на мало со други прехранбени производи
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало

47.30	Трговија на мало со моторни горива и мазива во специјализирани продавници	47.300	Трговија на мало со моторни горива и мазива
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.41	Трговија на мало со компјутери, периферни единици и софтвер во специјализирани продавници	47.400	Трговија на мало со информатичка и комуникациска опрема
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.42	Трговија на мало со телекомуникациска опрема во специјализирани продавници	47.400	Трговија на мало со информатичка и комуникациска опрема
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.43	Трговија на мало со аудио и видеоопрема во специјализирани продавници	47.400	Трговија на мало со информатичка и комуникациска опрема
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.51	Трговија на мало со текстил во специјализирани продавници	47.510	Трговија на мало со текстил
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.52	Трговија на мало со метална стока, бои и стакло во специјализирани продавници	47.520	Трговија на мало со метална стока, градежни материјали, бои и стакло
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.53	Трговија на мало со килими, теписи, ѕидни и подни облоги во специјализирани продавници	47.530	Трговија на мало со килими, теписи, ѕидни и подни облоги
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало

47.54	Трговија на мало со електрични апарати за домаќинствата во специјализирани продавници	47.540	Трговија на мало со електрични апарати за домаќинствата
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.59	Трговија на мало со мебел, опрема за осветлување и други предмети за домаќинствата, во специјализирани продавници	47.550	Трговија на мало со мебел, опрема за осветлување, кујнски садови и прибор и други производи за домаќинството
		47.520	Трговија на мало со метална стока, градежни материјали, бои и стакло
		47.690	Трговија на мало со производи за култура и рекреација, н.д.м.
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.61	Трговија на мало со книги во специјализирани продавници	47.610	Трговија на мало со книги
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.62	Трговија на мало со весници и канцелариски прибор во специјализирани продавници	47.620	Трговија на мало со весници и други периодични списанија и канцелариски материјал
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.63	Трговија на мало со музички и видео записи во специјализирани продавници	47.690	Трговија на мало со производи за култура и рекреација, н.д.м.
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.64	Трговија на мало со спортска опрема во специјализирани продавници	47.630	Трговија на мало со спортска опрема
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.65		47.640	Трговија на мало со игри и играчки

	Трговија на мало со игри и играчки во специјализирани продавници	47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.71	Трговија на мало со облека во специјализирани продавници	47.710	Трговија на мало со облека
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.72	Трговија на мало со обувки и предмети од кожа во специјализирани продавници	47.720	Трговија на мало со обувки и предмети од кожа
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.73	Аптеки	47.730	Трговија на мало со фармацевтски производи
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.74	Трговија на мало со медицински препарати и ортопедски помагала во специјализирани продавници	47.740	Трговија на мало со медицински препарати и ортопедски помагала
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.75	Трговија на мало со козметички и тоалетни препарати во специјализирани продавници	47.750	Трговија на мало со козметички и тоалетни препарати
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.76	Трговија на мало со цвеќе, садници, семе, ѓубриво, домашни миленици и храна за нив во специјализирани продавници	47.760	Трговија на мало со цвеќе, садници, ѓубриво, домашни миленици и храна за домашни миленици
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.77	Трговија на мало со часовници и накит во специјализирани продавници	47.770	Трговија на мало со рачни часовници и накит
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало

47.78	Друга трговија на мало со нови производи во специјализирани продавници	47.780	Трговија на мало со останати нови производи
		47.550	Трговија на мало со мебел, опрема за осветлување, кујнски садови и прибор и други производи за домаќинството
		47.630	Трговија на мало со спортска опрема
		47.690	Трговија на мало со производи за култура и рекреација, н.д.м.
		47.740	Трговија на мало со медицински препарати и ортопедски помагала
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.79	Трговија на мало со половни стоки во специјализирани продавници	47.790	Трговија на мало со половни производи
		47.910	Дејности за посредување во неспецијализирана трговија на мало
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
47.81	Трговија на мало со храна, пијалаци и тутунски производи на тезги и пазари	47.110	Неспецијализирана трговија на мало претежно со храна, пијалаци и тутун
		47.210	Трговија на мало со овошје и зеленчук
		47.220	Трговија на мало со месо и производи од месо
		47.230	Трговија на мало со риби, ракови и мекотели
		47.240	Трговија на мало со леб, печива, колачи и слатки
		47.250	Трговија на мало со пијалаци
		47.260	Трговија на мало со производи од тутун

		47.270	Трговија на мало со други прехранбени производи
47.82	Трговија на мало на тезги и пазари со текстил, облека и обувки	47.120	Друга неспецијализирана трговија на мало
		47.510	Трговија на мало со текстил
		47.710	Трговија на мало со облека
		47.720	Трговија на мало со обувки и предмети од кожа
		47.790	Трговија на мало со половни производи
47.89	Трговија на мало со други стоки на тезги и пазари	47.120	Друга неспецијализирана трговија на мало
		47.400	Трговија на мало со информатичка и комуникациска опрема
		47.520	Трговија на мало со метална стока, градежни материјали, бои и стакло
		47.530	Трговија на мало со килими, теписи, ѕидни и подни облоги
		47.540	Трговија на мало со електрични апарати за домаќинствата
		47.550	Трговија на мало со мебел, опрема за осветлување, кујнски садови и прибор и други производи за домаќинството
		47.610	Трговија на мало со книги
		47.620	Трговија на мало со весници и други периодични списанија и канцелариски материјал
		47.630	Трговија на мало со спортска опрема
		47.640	Трговија на мало со игри и играчки
		47.690	Трговија на мало со производи за култура и рекреација, н.д.м.
		47.740	Трговија на мало со медицински препарати и ортопедски помагала

		47.750	Трговија на мало со козметички и тоалетни препарати
		47.760	Трговија на мало со цвеќе, садници, ѓубриво, домашни миленици и храна за домашни миленици
		47.770	Трговија на мало со рачни часовници и накит
		47.780	Трговија на мало со останати нови производи
		47.790	Трговија на мало со половни производи
47.91	Трговија на мало преку пошта и интернет	47.910	Дејности за посредување во неспецијализирана трговија на мало
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
		47.110	Неспецијализирана трговија на мало претежно со храна, пијалаци и тутун
		47.120	Друга неспецијализирана трговија на мало
		47.210	Трговија на мало со овошје и зеленчук
		47.220	Трговија на мало со месо и производи од месо
		47.230	Трговија на мало со риби, ракови и мекотели
		47.240	Трговија на мало со леб, печива, колачи и слатки
		47.250	Трговија на мало со пијалаци
		47.260	Трговија на мало со производи од тутун
		47.270	Трговија на мало со други прехранбени производи
		47.400	Трговија на мало со информатичка и комуникациска опрема

		47.510	Трговија на мало со текстил
		47.520	Трговија на мало со метална стока, градежни материјали, бои и стакло
		47.530	Трговија на мало со килими, теписи, ѕидни и подни облоги
		47.540	Трговија на мало со електрични апарати за домаќинствата
		47.550	Трговија на мало со мебел, опрема за осветлување, кујнски садови и прибор и други производи за домаќинството
		47.610	Трговија на мало со книги
		47.620	Трговија на мало со весници и други периодични списанија и канцелариски материјал
		47.630	Трговија на мало со спортска опрема
		47.640	Трговија на мало со игри и играчки
		47.690	Трговија на мало со производи за култура и рекреација, н.д.м.
		47.710	Трговија на мало со облека
		47.720	Трговија на мало со обувки и предмети од кожа
		47.730	Трговија на мало со фармацевтски производи
		47.740	Трговија на мало со медицински препарати и ортопедски помагала
		47.750	Трговија на мало со козметички и тоалетни препарати
		47.760	Трговија на мало со цвеќе, садници, ѓубриво, домашни миленици и храна за домашни миленици
		47.770	Трговија на мало со рачни часовници и накит

		47.780	Трговија на мало со останати нови производи
		47.790	Трговија на мало со половни производи
		60.390	Други дејности за дистрибуција на содржини
47.99	Друга трговија на мало вон продавници, тезги и пазари	47.110	Неспецијализирана трговија на мало претежно со храна, пијалаци и тутун
		47.120	Друга неспецијализирана трговија на мало
		47.210	Трговија на мало со овошје и зеленчук
		47.220	Трговија на мало со месо и производи од месо
		47.230	Трговија на мало со риби, ракови и мекотели
		47.240	Трговија на мало со леб, печива, колачи и слатки
		47.250	Трговија на мало со пијалаци
		47.260	Трговија на мало со производи од тутун
		47.270	Трговија на мало со други прехранбени производи
		47.400	Трговија на мало со информатичка и комуникациска опрема
		47.510	Трговија на мало со текстил
		47.520	Трговија на мало со метална стока, градежни материјали, бои и стакло
		47.530	Трговија на мало со килими, теписи, ѕидни и подни облоги
		47.540	Трговија на мало со електрични апарати за домаќинствата
		47.550	Трговија на мало со мебел, опрема за осветлување, кујнски садови и прибор и други производи за домаќинството

		47.610	Трговија на мало со книги
		47.620	Трговија на мало со весници и други периодични списанија и канцелариски материјал
		47.630	Трговија на мало со спортска опрема
		47.640	Трговија на мало со игри и играчки
		47.690	Трговија на мало со производи за култура и рекреација, н.д.м.
		47.710	Трговија на мало со облека
		47.720	Трговија на мало со обувки и предмети од кожа
		47.740	Трговија на мало со медицински препарати и ортопедски помагала
		47.750	Трговија на мало со козметички и тоалетни препарати
		47.760	Трговија на мало со цвеќе, садници, ѓубриво, домашни миленици и храна за домашни миленици
		47.770	Трговија на мало со рачни часовници и накит
		47.780	Трговија на мало со останати нови производи
		47.790	Трговија на мало со половни производи
		47.910	Дејности за посредување во неспецијализирана трговија на мало
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
49.10	Патнички железнички транспорт, меѓуградски	49.110	Национален и меѓународен железнички транспорт на патници
		49.120	Друг железнички транспорт на патници

49.20	Товарен железнички транспорт	49.200	Товарен железнички транспорт
49.31	Градски и приградски патнички копнен транспорт	49.310	Линиски патен транспорт на патници
		49.120	Друг железнички транспорт на патници
		49.340	Транспорт на патници со жичници и ски-лифтови
49.32	Такси служба	49.330	Дејности за транспорт на патници на барање, со возило со возач
		52.320	Дејности за посредување во патничкиот транспорт
49.39	Друг патнички копнен транспорт, неспомнат на друго место	49.390	Друг патнички копнен транспорт, н.д.м.
		49.310	Линиски патен транспорт на патници
		49.320	Повремен патен транспорт на патници
		49.340	Транспорт на патници со жичници и ски-лифтови
49.41	Товарен патен транспорт	49.410	Товарен патен транспорт
		52.240	Претовар на товар
49.42	Услуги за преселување	49.420	Услуги за преселување
49.50	Цевоводен транспорт	49.500	Цевководен транспорт
50.10	Поморски и крајбрежен патнички воден транспорт	50.100	Поморски и крајбрежен патнички воден транспорт
50.20	Поморски и крајбрежен товарен воден транспорт	50.200	Поморски и крајбрежен товарен воден транспорт
50.30	Внатрешен патнички воден транспорт	50.300	Внатрешен патнички воден транспорт
50.40	Внатрешен товарен воден транспорт	50.400	Внатрешен товарен воден транспорт
51.10	Патнички воздухопловен транспорт	51.100	Патнички воздухопловен транспорт
51.21	Товарен воздухопловен транспорт	51.210	Товарен воздухопловен транспорт
51.22	Вселенски транспорт	51.220	Вселенски транспорт
52.10	Складирање на стока	52.100	Складирање стока

		63.100	Компјутерска инфраструктура, обработка на податоци, серверски услуги и сродни дејности
		35.240	Складирање гас како дел од услугите за снабдување преку мрежа
52.21	Услужни дејности поврзани со копнениот превоз	52.210	Услужни дејности поврзани со копнениот транспорт
52.22	Услужни дејности поврзани со водниот превоз	52.220	Услужни дејности поврзани со водниот транспорт
52.23	Услужни дејности поврзани со воздухопловниот превоз	52.230	Услужни дејности поврзани со воздухопловниот транспорт
52.24	Претовар на товар	52.240	Претовар на товар
52.29	Останати придружни дејности во превозот	52.260	Други помошни дејности во транспортот
		52.250	Услужни дејности во логистиката
		52.310	Дејности за посредување во товарниот транспорт
		52.320	Дејности за посредување во патничкиот транспорт
53.10	Дејности за давање на универзални поштенски услуги	53.100	Дејности за давање универзални поштенски услуги
53.20	Дејности за давање на останати поштенски и курирски услуги	53.200	Дејности за давање други поштенски и курирски услуги
55.10	Хотели и слични објекти за сместување	55.100	Хотелско и слично сместување
55.20	Одморалишта и останати објекти за пократок престој	55.200	Сместување во одморалишта и останати објекти за пократок престој
55.30	Кампови, автокампови и простори за кампирање	55.300	Кампови, автокампови и простори за кампирање
55.90	Друг вид на сместување	55.900	Друг вид сместување
56.10	Ресторани и останати објекти за подготовка и послужување на храна	56.110	Дејности на ресторани
		56.120	Дејности на подвижни објекти за послужување храна

56.21	Услуги на доставување на храна и пијалаци за посебни прилики (кетеринг)	56.210	Дејности за кетеринг за различни настани
56.29	Останати услуги за подготвување и служење на храна	56.220	Дејности за кетеринг врз основа на договори и други дејности за подготовка и послужување храна
56.30	Подготовка и послужување на пијалаци	56.300	Подготовка и послужување пијалаци
58.11	Издавање на книги	58.110	Издавање книги
58.12	Издавање на именици и списоци на адреси	58.190	Други издавачки дејности, освен издавање софтвер
58.13	Издавање на весници	58.120	Издавање весници
58.14	Издавање на списанија и периодични публикации	58.130	Издавање списанија и периодични публикации
58.19	Други издавачки дејности	58.190	Други издавачки дејности, освен издавање софтвер
58.21	Издавање на компјутерски игри	58.210	Издавање видеоигри
58.29	Издавање на останата програмска опрема	58.290	Друго издавање софтвер
59.11	Дејности на производство на филмови, видеофилмови и телевизиска програма	59.110	Продукција на филмови, видео и телевизиска програма
59.12	Дејности кои следат после производството на филмови и видеофилмови и телевизиска програма	59.120	Постпродукција на филмови, видео и телевизиска програма
59.13	Дејности за дистрибуција на филмска, видео и телевизиска програма	59.130	Дистрибуција на филмови и видео
59.14	Прикажување на филмови	59.140	Дејности за прикажување филмови
59.20	Снимање на звучни записи и издавање на музички записи	59.200	Дејности за снимање звучни записи и издавање музички записи
60.10	Емитување на радиопрограма	60.100	Дејности за емитување радиопрограма и дистрибуција на аудиосодржина

60.20	Дејности на телевизиската програма и емитување	60.200	Дејности за емитување телевизиски програми и дистрибуција на видеосодржина
61.10	Дејности на жичани телекомуникации	61.100	Жичени, безжични и сателитски телекомуникациски дејности
61.20	Дејности на безжични телекомуникации	61.100	Жичени, безжични и сателитски телекомуникациски дејности
		61.900	Други телекомуникациски дејности
61.30	Дејности на сателитска телекомуникација	61.100	Жичени, безжични и сателитски телекомуникациски дејности
61.90	Други телекомуникациски дејности	61.900	Други телекомуникациски дејности
		61.200	Дејности на препродажба на телекомуникациски услуги и дејности за посредување во телекомуникациските дејности
62.01	Компјутерско програмирање	62.100	Компјутерско програмирање
62.02	Компјутерски консултантски дејности	62.200	Компјутерски конултантски дејности и дејности за управување со компјутерска опрема
62.03	Дејности на управување со компјутерска опрема	62.200	Компјутерски конултантски дејности и дејности за управување со компјутерска опрема
62.09	Останати услуги во врска со информатичката технологија и компјутерите	62.900	Останати дејности поврзани со информатичка технологија и компјутери
63.11	Обработка на податоци, хостирање и слични дејности	63.100	Компјутерска инфраструктура, обработка на податоци, серверски услуги и сродни дејности
		60.200	Дејности за емитување телевизиски програми и дистрибуција на видеосодржина
		60.390	Други дејности за дистрибуција на содржини

63.12	Интернет портали	63.910	Дејности на интернетски портали
		60.390	Други дејности за дистрибуција на содржини
63.91	Дејности на новинските агенции	60.310	Дејности на новински агенции
63.99	Останати информативни услужни дејности, неспомнати на друго место	63.920	Други информациски услужни дејности
64.11	Централна банка	64.110	Дејност на централната банка
64.19	Друго монетарно посредување	64.190	Друго монетарно посредување
64.20	Дејности на холдинг-друштвата	64.210	Дејности на холдинг-друштва
		64.220	Дејности на канали за финансирање
64.30	Трустови, останати фондови и слични финансиски субјекти	64.320	Дејности на трустови, имотни сметки и сметки за застапување
		64.310	Дејности на парични и непарични инвестициски фондови
64.91	Финансиски лизинг	64.910	Финансиски лизинг
64.92	Друго кредитно посредување	64.920	Друго кредитно посредување
64.99	Други финансиско-услужни дејности, освен осигурување и пензиски фондови, неспомнати на друго место	64.990	Други финансиско-услужни дејности, освен осигурување и пензиски фондови, н.д.м.
		64.220	Дејности на канали за финансирање
		64.920	Друго кредитно посредување
65.11	Осигурување на живот	65.110	Осигурување на живот
65.12	Неживотно осигурување	65.120	Неживотно осигурување
65.20	Реосигурување	65.200	Реосигурување
65.30	Пензиски фондови	65.300	Пензиски фондови
66.11	Управување со финансиски пазари	66.110	Управување со финансиски пазари
66.12	Дејности на посредување во работењето со хартии од вредност и стокови договори	66.120	Дејности на посредување во работењето со хартии од вредност и стоковни договори

66.19	Останати помошни дејности кај финансиските услуги, освен осигурување и пензиски фондови	66.190	Останати помошни дејности кај финансиските услуги, освен осигурување и пензиски фондови
		66.300	Дејности на управување со фондови
66.21	Процена на ризици и штети	66.210	Процена на ризици и штети
66.22	Дејности на застапници во осигурување и осигурителни посредници	66.220	Дејности на застапници во осигурување и осигурителни посредници
66.29	Помошни дејности во осигурувањето и пензиските фондови	66.290	Помошни дејности во осигурувањето и пензиските фондови, н.д.м.
66.30	Дејности на управување со фондови	66.300	Дејности на управување со фондови
68.10	Купување и продажба на сопствен недвижен имот	68.110	Купување и продажба на сопствен недвижен имот
68.20	Издавање и управување со сопствен недвижен имот или недвижен имот земен под закуп (лизинг)	68.200	Изнајмување и управување со сопствен недвижен имот или недвижен имот под закуп (лизинг)
		55.900	Друг вид сместување
68.31	Агенции за недвижен имот	68.310	Дејности за посредување во дејноста со недвижен имот
		68.320	Останати дејности поврзани со недвижен имот врз основа на надомест или договор
68.32	Управување со недвижен имот со хонорар или врз база на договор	68.320	Останати дејности поврзани со недвижен имот врз основа на надомест или договор
69.10	Правни работи	69.101	Адвокатски дејности
		69.102	Нотари
		69.103	Извршители
		69.104	Арбитри и медијатори
69.20	Сметководствени, книговодствени и ревизорски работи; даночно советување	69.200	Сметководствени, книговодствени и ревизорски дејности; даночно советување
70.10	Управувачки дејности	70.100	Управувачки дејности

70.21	Односи со јавноста и дејности на информирање	73.300	Дејности за односи со јавноста и комуникации
70.22	Дејности на советување во врска со работењето и останато управување	70.200	Дејности на советување во врска со работењето и останато управување
71.11	Архитектонски дејности	71.110	Архитектонски дејности
71.12	Инженерство и со него поврзано техничко советување	71.120	Инженерски дејности и поврзано техничко советување
71.20	Техничко испитување и анализа	71.200	Техничко испитување и анализа
72.11	Истражување и експериментален развој во биотехнологијата	72.100	Истражување и експериментален развој во природните, техничките и технолошките науки
72.19	Други истражувања и експериментален развој во природните, техничките и технолошките науки	72.100	Истражување и експериментален развој во природните, техничките и технолошките науки
72.20	Истражувања и експериментален развој во општествените и хуманитарните науки	72.200	Истражувања и експериментален развој во општествените и хуманстички науки
73.11	Агенција за маркетинг	73.110	Дејности на рекламни агенции
73.12	Огласување преку медиуми	73.120	Огласување преку медиуми
73.20	Истражување на пазарот и испитување на јавното мислење	73.200	Истражување на пазарот и испитување на јавното мислење
74.10	Специјализирани дизајнерски дејности	74.110	Дејности за индустриски и моден дизајн
		74.120	Дејности за графички дизајн и визуелни комуникации
		74.130	Дејности за внатрешен дизајн
		74.140	Други специјализирани дизајнерски дејности
74.20	Фотографски дејности	74.200	Фотографски дејности
		18.120	Друго печатење
74.30	Преведувачки дејности и услуги на преведувачите	74.300	Дејности за преведување и толкување

74.90	Останати стручни, научни и технички дејности, неспомнати на друго место	74.990	Сите останати стручни, научни и технички дејности, н.д.м.
		74.910	Дејности за посредување и маркетинг на интелектуална сопственост
		80.090	Заштитни дејности, н.д.м.
75.00	Ветеринарни дејности	75.000	Ветеринарни дејности
77.11	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) на автомобили и моторни возила од лесна категорија	77.110	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) на автомобили и моторни возила од лесна категорија
77.12	Изнајмување и давање под закуп на камиони	77.120	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) на камиони
		77.110	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) на автомобили и моторни возила од лесна категорија
77.21	Изнајмување и давање под закуп на опрема за рекреација и спорт	77.210	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) опрема за рекреација и спорт
77.22	Изнајмување на видеоленти и дискови	77.220	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) останати предмети за лична употреба и за домаќинствата
77.29	Изнајмување и давање под закуп на останати предмети за лична и семејна употреба	77.220	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) останати предмети за лична употреба и за домаќинствата
77.31	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) на земјоделски машини и опрема	77.310	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) земјоделски машини и опрема
77.32	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) на машини и опрема за градежништвото и инженерството	77.320	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) машини и опрема за градежништвото и инженерството
77.33	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) на канцелариски машини и	77.330	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) канцелариски машини, опрема и компјутери

	опрема, вклучувајќи и компјутери		
77.34	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) на водни сообраќајни средства	77.340	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) водни превозни средства
77.35	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) на воздушни превозни средства	77.350	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) воздушни превозни средства
77.39	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) на останати машини, опрема и материјални добра, неспомнати на друго место	77.390	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) останати машини, опрема и материјални добра, н.д.м.
		77.110	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) на автомобили и моторни возила од лесна категорија
		77.120	Изнајмување и давање под закуп (лизинг) на камиони
77.40	Лизинг на производи од интелектуална сопственост и слични производи, освен авторски дела	77.400	Давање под закуп (лизинг) на правото на користење интелектуална сопственост и слични производи, освен дела кои се заштитени со авторски права
78.10	Дејности на агенциите за вработување	78.100	Дејности на агенциите за вработување
78.20	Дејности на агенциите за привремено вработување	78.200	Дејности на агенциите за привремени вработувања и друго обезбедување човечки ресурси
78.30	Останато отстапување на човечки ресурси	78.200	Дејности на агенциите за привремени вработувања и друго обезбедување човечки ресурси
79.11	Дејности на туристичките агенции	79.110	Дејности на туристички агенции
		52.320	Дејности за посредување во патничкиот транспорт
		55.400	Дејности за посредување во сместувањето

		77.510	Дејности за посредување при изнајмување и давање под закуп (лизинг) автомобили, кампинг-возила и приколки
79.12	Дејности на организаторите на патувања (туроператорите)	79.120	Дејности на организатори на патувања (туроператори)
79.90	Останати резервациски услуги и дејности поврзани со нив	79.900	Останати резервациски услуги и дејности поврзани со нив
		52.320	Дејности за посредување во патничкиот транспорт
		55.400	Дејности за посредување во сместувањето
		56.400	Дејности за посредување при подготовка и послужување храна и пијалаци
		77.510	Дејности за посредување при изнајмување и давање под закуп (лизинг) автомобили, кампинг-возила и приколки
		82.400	Дејности за посредување во деловно-помошните дејности, н.д.м.
80.10	Дејности на приватна заштита	80.010	Истражни дејности и дејности за приватна заштита
80.20	Услуги за заштита со помош на сигурносни системи	80.090	Заштитни дејности, н.д.м.
80.30	Истражни дејности	80.010	Истражни дејности и дејности за приватна заштита
81.10	Комбинирани помошни дејности на објектите	81.100	Комбинирани помошни дејности на објектите
81.21	Основно чистење на згради	81.210	Основно чистење згради
		96.910	Обезбедување лични услужни дејности на домаќинствата
81.22	Останати дејности на чистење на згради и објекти	81.220	Останати дејности на чистење згради и индустриско чистење
81.29	Останати услуги на чистење, неспомнати на друго место	81.230	Останати дејности на чистење

81.30	Услужни дејности за уредување и одржување на животната средина	81.300	Услужни дејности за уредување и одржување на животната средина
82.11	Комбинирани канцелариски и административни услужни дејности	82.100	Канцелариско-административни и помошни дејности
82.19	Фотокопирање, подготовка на документи и останати специјализирани канцелариски помошни дејности	82.100	Канцелариско-административни и помошни дејности
		18.120	Друго печатење
82.20	Дејности на повикувачки центри	82.200	Дејности на повикувачки центри
82.30	Организација на состаноци и деловни саеми	82.300	Организација на конвенции и деловни саеми
		93.290	Забавни и рекреативни дејности, н.д.м.
82.91	Дејности на агенциите за собирање и наплата на сметки и кредитни канцеларии	82.910	Дејности на агенциите за прибирање и наплата на сметки и кредитни бироа
82.92	Дејности на пакување	82.920	Дејности на пакување
82.99	Останати деловни помошни услужни дејности, неспомнати на друго место	82.990	Останати деловно-помошни дејности, н.д.м.
		43.600	Дејности за посредување при обезбедување специјализирани градежни услуги
		46.110	Посредување во трговијата на големо со земјоделски суровини, живи животни, текстилни суровини и полупроизводи
		46.120	Посредување во трговијата на големо со горива, руди, метали и индустриски хемикалии
		46.130	Посредување во трговија на големо со дрво и градежни материјали
		46.140	Посредување во трговијата на големо со машини, индустриска опрема, бродови и авиони

		46.150	Посредување во трговијата на големо со мебел, производи за домаќинството и железарија
		46.160	Посредување во трговијата на големо со текстил, облека, крзно, обувки и производи од кожа
		46.170	Посредување во трговијата на големо со храна, пијалаци и тутун
		46.180	Посредување во трговијата на големо со останати посебни производи
		46.190	Посредување во неспецијализирана трговија на големо
		47.910	Дејности за посредување во неспецијализирана трговија на мало
		47.920	Дејности за посредување во специјализирана трговија на мало
		53.300	Дејности за посредување во обезбедувањето поштенски и курирски услуги
		61.200	Дејности на препродажба на телекомуникациски услуги и дејности за посредување во телекомуникациските дејности
		77.510	Дејности за посредување при изнајмување и давање под закуп (лизинг) автомобили, кампинг-возила и приколки
		77.520	Дејности за посредување при изнајмување и давање под закуп (лизинг) останати материјални добра и нефинансиски нематеријални средства
		82.400	Дејности за посредување во деловно-помошните дејности, н.д.м.

		82.910	Дејности на агенциите за прибирање и наплата на сметки и кредитни бироа
		85.610	Дејности за посредување за курсеви и менторство
		86.970	Дејности за посредување за медицински, стоматолошки и други здравствени услуги
		87.910	Дејности за посредување за дејностите на социјалната заштита со сместување
		95.400	Дејности за посредување во поправка и одржување на компјутери, предмети за лична употреба и за домаќинствата и моторни возила и мотоцикли
		96.400	Дејности за посредување во личните услуги
84.11	Општи дејности на јавната управа	84.110	Општи дејности на јавната управа
84.12	Регулирање на дејностите на институциите кои обезбедуваат здравствена заштита, образование и култура и други социјални услуги, исклучувајќи го задолжителното социјално осигурување	84.120	Регулирање здравствени, образовни, културни и други социјални услуги
84.13	Управување и давање помош за поуспешно деловно работење	84.130	Регулирање и давање помош за поуспешно деловно работење
84.21	Надворешни работи	84.210	Надворешни работи
84.22	Работи на одбраната	84.220	Дејности на одбраната
84.23	Судски и правосудни дејности	84.230	Судски и правосудни дејности
84.24	Работи на јавниот ред и безбедноста	84.240	Дејности на јавниот ред и безбедноста
84.25	Дејности на пожарникарската служба	84.250	Дејности на пожарникарската служба

84.30	Дејности на задолжителното социјално осигурување	84.300	Дејности на задолжителното социјално осигурување
85.10	Претшколско образование	85.100	Предучилишно образование
85.20	Основно образование	85.200	Основно образование
85.31	Општо средно образование	85.310	Средно општо образование
85.32	Техничко и стручно средно образование	85.320	Средно стручно образование
85.41	Образование после средното, кое не е високо	85.330	Постсредно образование кое не е високо
85.42	Високо образование	85.400	Високо образование
85.51	Спортско и рекреативно образование	85.510	Образование и настава од областа на спортот и рекреацијата
		93.130	Дејности на фитнес-центри
85.52	Образование во културата	85.520	Образование и настава од областа на културата
85.53	Дејност на школите за возачи	85.530	Дејност на школите за возачи
85.59	Друго образование, неспомнато на друго место	85.590	Останато образование, н.д.м.
85.60	Помошни услуги во образованието	85.690	Помошни дејности во образованието, н.д.м.
86.10	Дејности на болниците	86.100	Дејности на болниците
86.21	Дејности на општа медицинска пракса	86.210	Дејности на општа медицинска пракса
86.22	Дејности на специјалистичка медицинска пракса	86.220	Дејности на специјалистичка медицинска пракса
86.23	Дејности на стоматолошка пракса	86.230	Дејности на стоматолошка пракса
86.90	Други дејности за здравствена заштита	86.990	Останати дејности за здравствена заштита, н.д.м.
		86.910	Услуги за дијагностичко снимање и дејности на медицински лаборатории
		86.920	Превоз на пациенти со итна помош
		86.930	Дејности на психолози и психотерапевти, освен доктори на медицина

		86.940	Дејности на медицински сестри и акушерки
		86.950	Дејности на физиотерапевти
		86.960	Дејности на традиционална, комплементарна и алтернативна медицина
87.10	Дејности на социјалната заштита со сместување и нега	87.100	Дејности на социјалната заштита со сместување и нега
87.20	Дејности на социјалната заштита и сместување на лица со интелектуална и/или телесна попреченост, душевно болни и лица зависници од алкохол, дрога и други опојни средства	87.200	Дејности на социјалната заштита со сместување за луѓе кои страдаат од недијагностицирана или дијагностицирана ментална болест или зависност од алкохол, дрога и други опојни средства
87.30	Дејности на социјалната заштита со сместување на стари и изнемоштени лица	87.300	Дејности на социјалната заштита со сместување на стари лица или лица со телесен инвалидитет
87.90	Останати дејности на социјалната заштита со сместување, неспомнати на друго место	87.990	Останати дејности на социјалната заштита со сместување
88.10	Дејности на социјалната заштита без сместување на стари и изнемоштени лица	88.100	Дејности на социјалната заштита без сместување за стари лица или лица со попреченост
88.91	Дејности на дневна социјална заштита на деца	88.910	Дејности за дневна социјална заштита на деца
		85.100	Предучилишно образование
88.99	Останати дејности на социјалната заштита без сместување, неспомнати на друго место	88.990	Останати дејности на социјалната заштита без сместување, н.д.м.
90.01	Изведувачка уметност	90.200	Изведувачки уметности
90.02	Помошни дејности во изведувачката уметност	90.390	Останати помошни дејности во уметничкото творештво и изведувачките уметности
90.03	Уметничко творештво	90.110	Литературно и музичко творештво

		90.120	Визуелни уметности
		90.130	Останато уметничко творештво
		91.300	Конзерваторски, реставраторски и други помошни дејности од областа на културното наследство
90.04	Дејности на објектите за културни манифестации	90.310	Работење на објекти за уметнички настани
91.01	Дејности на библиотеките и архивите	91.110	Дејности на библиотеки
		91.120	Дејности на архиви
91.02	Дејности на музеите	91.210	Дејности на музеи и збирки
91.03	Заштита на историски места и градби, како и слични знаменитости за посетители	91.220	Дејности на историски локалитети и споменици на културата
91.04	Дејности на ботанички и зоолошки градини и природни резервати	91.410	Дејности на ботанички и зоолошки градини
		91.420	Дејности на природни резервати
92.00	Дејности на коцкање и обложување	92.000	Дејности на игри на среќа
93.11	Работа на спортските објекти	93.110	Работа на спортски објекти
		93.120	Дејности на спортски клубови
		93.290	Забавни и рекреативни дејности, н.д.м.
93.12	Дејности на спортските клубови	93.120	Дејности на спортски клубови
93.13	Објекти за фитнес	93.130	Дејности на фитнес-центри
93.19	Останати спортски дејности	93.190	Спортски дејности, н.д.м.
		93.290	Забавни и рекреативни дејности, н.д.м.
93.21	Дејности на забавни и тематски паркови	93.210	Дејности на забавни и тематски паркови
		93.290	Забавни и рекреативни дејности, н.д.м.
93.29	Останати забавни и рекреативни дејности, неспомнати на друго место	93.290	Забавни и рекреативни дејности, н.д.м.
		84.250	Дејности на пожарникарската служба
		93.110	Работа на спортски објекти
		93.120	Дејности на спортски клубови

		93.190	Спортски дејности, н.д.м.
94.11	Дејности на деловни организации и организации на работодавци врз база на зачленување	94.110	Дејности на деловни организации и организации на работодавци врз база на зачленување
94.12	Дејности на струковни организации врз база на зачленување	94.120	Дејности на професионални организации врз база на зачленување
94.20	Дејности на синдикатите	94.200	Дејности на синдикатите
94.91	Дејности на верски организации	94.910	Дејности на верски организации
94.92	Дејности на политички организации	94.920	Дејности на политички организации
94.99	Дејности на други организации врз база на зачленување, неспомнати на друго место	94.990	Дејности на други организации врз база на зачленување, н.д.м.
95.11	Поправка на компјутери и периферна (дополнителна компјутерска) опрема	95.100	Поправка и одржување компјутери и комуникациска опрема
95.12	Поправка на опрема за комуникации	95.100	Поправка и одржување компјутери и комуникациска опрема
95.21	Поправка на електронски уреди за широка потрошувачка	95.210	Поправка и одржување електронски уреди за широка потрошувачка
95.22	Поправка на апарати за домаќинства како и опрема за домови и градини	95.220	Поправка и одржување апарати за домаќинството и опрема за домови и градини
95.23	Поправка на обувки и производи од кожа	95.230	Поправка и одржување обувки и производи од кожа
95.24	Поправка на мебел и покуќнина	95.240	Поправка и одржување мебел и покуќнина
95.25	Поправка на рачни часовници, саати и накит	95.250	Поправка и одржување часовници, рачни часовници и накит
95.29	Поправка на други предмети за лична употреба и за домаќинствата	95.290	Поправка и одржување предмети за лична употреба и за домаќинствата, н.д.м.

96.01	Перење и хемиско чистење на текстилни и крзнени производи	96.100	Перење и чистење текстилни и крзнени производи
		53.200	Дејности за давање други поштенски и курирски услуги
		96.910	Обезбедување лични услужни дејности на домаќинствата
96.02	Фризерски салони и салони за разубавување	96.210	Дејности на фризерски салони и берберници
		96.220	Дејности на салони за убавина и други третмани за убавина
96.03	Погребни и слични дејности	96.300	Погребни и слични дејности
96.04	Дејности за нега и одржување на телото	96.230	Дејности на дневни спа-третмани, сауни и парни бањи
96.09	Останати лични услужни дејности, неспомнати на друго место	96.990	Останати лични услужни дејности, н.д.м.
97.00	Дејности на домаќинствата кои вработуваат послуга (домашен персонал)	97.000	Дејности на домаќинствата како работодавачи што вработуваат послуга
98.10	Дејности на приватните домаќинства кои произведуваат разновидна стока за сопствени потреби	98.100	Дејности на приватните домаќинства што произведуваат разновидна стока за сопствени потреби
98.20	Дејности на приватните домаќинства кои вршат различни услуги за сопствени потреби	98.200	Дејности на приватните домаќинства што вршат различни услуги за сопствени потреби
99.00	Дејности на екстратериторијални организации и тела	99.000	Дејности на екстратериторијални организации и тела

ТЕКОВНИ ИНФОРМАЦИИ

КОЕФИЦИЕНТ НА МДБ

Коефициент на МДБ за месец НОЕМВРИ 2024 изнесува (3,3%)

Врз основа на член 44 од Законот за Данок на добивка ("Службен весник на РСМ" 112/2014...151/21, 199/23), Државниот завод за статистика, го утврдува и објавува:

ПРОЦЕНТОТ НА ПОРАСТ НА ЦЕНИТЕ НА МАЛО ВО РСМ ЗА МЕСЕЦ НОЕМВРИ 2024 ГОДИНА

Р.бр.	*ОПИС*	*ПОРАСТ*
1.	Кумулативен порат на цените на мало во РСМ, за периодот ***НОЕМВРИ 2024 година,*** во однос на просечните цени на мало, ***во 2023 година, изнесува:***	***3,5%***
2.	Коефициентот за пораст на даночната основица за плаќање на данок на добивка за месец ***НОЕМВРИ 2024 година,*** **изнесува**:	***3,5%***

Бидејки коефициентот на **МДБ за месец *НОЕМВРИ 2024 година,*** е **ПОЗИТИВЕН,** месечната аконтација на данокот на добивка, ке се пресмета како ***1/12*** **од Годишниот данок утврден во Даночниот биланс за оданочување на добивката за 2023** година, од ***(АОП/56 - Пресметан данок по намалување), помножен со 3,5%.***

КОЕФИЦИЕНТ НА МДБ

Коефициент на МДБ за месец ДЕКЕМВРИ 2024 изнесува (3,4%)

Врз основа на член 44 од Законот за Данок на добивка (“Службен весник на РСМ” 112/2014...151/21, 199/23), Државниот завод за статистика, го утврдува и објавува:

ПРОЦЕНТОТ НА ПОРАСТ НА ЦЕНИТЕ НА МАЛО ВО РСМ ЗА МЕСЕЦ ДЕКЕМВРИ 2024 ГОДИНА

Р.бр.	*ОПИС*	*ПОРАСТ*
1.	Кумулативен порат на цените на мало во РСМ, за периодот ***ДЕКЕМВРИ 2024 година,*** во однос на просечните цени на мало, ***во 2023 година, изнесува:***	***3,8%***
2.	Коефициентот за пораст на даночната основица за плаќање на данок на добивка за месец ***ДЕКЕМВРИ 2024 година,*** **изнесува**:	***3,8%***

Бидејќи коефициентот на **МДБ за месец *ДЕКЕМВРИ 2024 година,*** е **ПОЗИТИВЕН,** месечната аконтација на данокот на добивка, ќе се пресмета како ***1/12*** **од Годишниот данок утврден во Даночниот биланс за оданочување на добивката за 2023** година, од ***(АОП/56 - Пресметан данок по намалување), помножен со 3,8%.***

КОЕФИЦИЕНТИ НА ПОРАСТ НА ЦЕНИТЕ ЗА МЕСЕЦ НОЕМВРИ 2024 ГОДИНА

Месечен коефициент за НОЕМВРИ/2024 (0,007).
Кумулативен коефициент од I до XI 2024 (0,054).

1. ЦЕНИТЕ НА ПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ НА ИНДУСТРИСКИ ПРОИЗВОДИ

Р.бр	ОПИС	*Коефициент*
1.	Месечен коефициент на пораст на цените на производителите на индустриски производи во ***НОЕМВРИ/2024*** година, во однос на ***ОКТОМВРИ/2024*** година.	*0,007*
2.	Коефициент на пораст на цените на производителите на индустриски производи ***од почетокот на годината*** до крајот на ***НОЕМВРИ/2024 година***.	*0,054*
3.	Коефициент на пораст на цените на производителите на индустриски производи во ***НОЕМВРИ/2024 година*** во однос на ***НОЕМВРИ/2023 година***..	*0,056*

2. ЦЕНИ НА МАЛО

Р.бр	ОПИС	*Коефициент*
1.	Месечен коефициент на пораст на цените на мало во ***НОЕМВРИ/2024 година***, во однос на ***ОКТОМВРИ/2024 година***.	*0,003*
2.	Коефициент на пораст на цените на мало од ***почетокот на годината до крајот на НОЕМВРИ/2024 година.***	*0,030*

3.	Коефициент на пораст на цените на мало во **НОЕМВРИ*/2024 година*** во однос на ***НОЕМВРИ/2023 година***.	***0,040***
4.	Коефициент на пораст на трошоците на живот во Република Македонија во период ***од почетокот на годината*** до крајот на ***НОЕМВРИ/2024 година во однос на просекот на трошоците на живот во 2023 година.***	***0,035***

3. ТРОШОЦИ НА ЖИВОТ – ИНФЛАЦИЈА

Р.бр.	***ОПИС***	***Коефициент***
1.	Месечен коефициент на пораст на цените на мало во ***НОЕМВРИ/2024 година***, во однос на ***ОКТОМВРИ/2024 година.***	***0,010***
2.	Коефициент на пораст на цените на мало од ***почетокот на годината до крајот на НОЕМВРИ/2024 година.***	***0,041***
3.	Коефициент на пораст на цените на мало во ***НОЕМВРИ/2024 година*** во однос на ***НОЕМВРИ/2023 година***.	***0,041***
4.	Коефициент на пораст на трошоците на живот во Република Македонија во период ***од почетокот на годината*** до крајот на ***НОЕМВРИ/2024 година во однос на просекот на трошоците на живот во 2023 година.***	***0,033***

ПРЕГЛЕД НА ВИСИНА НА СТАПКА НА КАЗНЕНА И ДОГОВОРНА КАМАТА ОД 01.02.2010 ДО 30.06.2025 година

Период	Референтна каматна стапка	Казнена камата правно и правно	Казнена камата правно и физичко	Објава на НБРМ	Стапка на ЕУРИБОР	Правно и правно	Правно и физичко
1	2	3=(2+10%)	4=(2+8%)	5	6	7=(6+10%)	8=(6+8%)
01.02-30.06. 2010	8,5%	18,5%	16,5%	**8562 30.12.2009**	0,453%	10,453%	8,453%
01.07-31.12. 2010	5%	15%	13%	**4474 30.06.2010**	0,485%	10,485%	8,485%
01.01-30.06. 2011	4%	14%	12%	**2521 29.12.2010**	0,782%	10,782%	8,782%
01.07-31.12. 2011	4%	14%	12%	**5978 30.06.2011**	1,325%	11,325%	9,325%
01.01-30.06. 2012	4%	13,75%	12%	**9901 28.12.2011**	1,024%	11,024%	9,024%
01.07-31.12. 2012	3,75%	13,75%	11,75%	**5631 29.06.2012**	0,373%	10,373%	8,373%
01.01-30.06. 2013	3,75%	13,75%	11,75%	**10257 31.12.2012**	0,109%	10,109%	8,109%
01.07-31.12. 2013	3,50%	13,50%	11,50%	**23009 28.06.2013**	0,123%	10,123%	8,123%
01.01-30.06. 2014	3,25%	13,25%	11,25%	**40842 31.12.2013**	0,216%	10,216%	8,216%
01.07-31.12. 2014	3,25%	13,25%	11,25%	**21389 25.06.2014**	0,099%	10,099%	8,099%
01.01-30.06. 2015	3,25%	13,25%	11,25%	**40009 29.12.2014**	0,018%	10,018%	8,018%
01.07-31.12. 2015	3,25%	13,25%	11,25%	**22941 29.06.2015**	-0,064%	9,936%	7,936%
01.01-30.06. 2016	3,25%	13,25%	11,25%	**41260 29.12.2015**	-0,205%	9,795%	7,795%
01.07-31.12. 2016	4%	14%	12%	**21125 27.06.2016**	-0,364%	9,636%	7,636%
01.01-30.06. 2017	3,75%	13,75%	11,75%	**38458 30.12.2016**	-0,368%	9,632%	7,632%

01.07-31.12. 2017	3,25%	13,25%	11,25%	**21905 29.06.2017**	-0,373%	9,627%	7,627%
01.01-30.06. 2018	3,25%	13,25%	11,25%	**39714 26.12.2017**	-0,368%	9,632%	7,632%
01.07-31.12. 2018	3,00%	13,00%	11,00%	**22066 27.06.2018**	-0,370%	9,630%	7,630%
01.01-30.06. 2019	2,50%	12,50%	10,50%	**40459 26.12.2018**	-0,363%	9,637%	7,637%
01.07-31.12. 2019	2,25%	12,25%	10,25%	**21235 26.06.2019**	-0,388%	9,612%	7,612%
01.01-30.06. 2020	2,25%	12,25%	10,25%	**21235 26.06.2019**	-0,438%	9,562%	7,562%
03.04-30.04. 2020 **(вонред-на состојба)**	1,75%	6,75%	5,75%	**11011 03.04.2020**	-0,423%	4,577%	3,577%
01.05-31.05. 2020 (**вонред-на состојба**)	1,75%	6,75%	5,75%	**12262 29.04.2020**	-0,460%	4,540%	3,540%
01.06-30.06. 2020 **(вонред-на состојба)**	1,50%	6,50%	5,50%	**14004 29.05.020**	-0,482%	4,518%	3,518%
01.07-31.12. 2020	1,50%	11,50%	9,5%	**15997 30.06.2020**	-0,510%	9,490%	7,490%
01.01-30.06. 2021	1,50%	11,50%	9,5%	**31368 24.12.2020**	-0,554%	9,446%	7,446%
01.07-31.12. 2021	1,25%	11,25%	9,25%	**19476 29.06.2021**	-0,555%	9,445%	7,445%
01.01-30.06. 2022	1,25%	11,25%	9,25%	**37790/1 28.12.2021**	-0,583%	9,417%	7,417%
01.07-31.12. 2022	2%	12%	10%	**21955/1 17.06.2022**	-0,508%	9,492%	7,492%
01.01-30.06. 2023	4,75%	14,75%	12,75%	**42045/1 22.12.2022**	1,884%	11.884%	9.884%
01.07-31.12. 2023	6%	16%	14%	**22731/1 26.06.2023**	3,399%	13,399%	11,399%
01.01-30.06. 2024	6,30%	16,30%	14,30%	**42628/1 28.12.2023**	3,845%	13,845%	11,845%
01.07-31.12. 2024	6,30%	16,30%	14,30%	**22635/1 17.06.2024**	3,845%	13,845%	11,845%
01.01.-31.06.2025-	**5,55%**	**15,55%**	**13,55%**	**22635/1 17.06.2024**	**3,845%**	**13,845%**	**11,845%**

РОКОВИ ПРИ ЗАДОЛЖИТЕЛНО ПОДНЕСУВАЊЕ НА ОБРАСЦИ ЗА ФЕВРУАРИ/2025 ГОДИНА

Даночниот роковник е потсетник за навремено поднесување на даночните пријави во законски предвидените рокови. Во календарот даден е преглед на даночните обврски и роковите во кои треба да ја поднесете даночната пријава по одделни видови даноци.

Доколку рокот до кога треба да се поднесе соодветната даночна пријава **е Сабота, Недела или Државен празник**, тогаш тој **се поместува за првиот следен работен ден**.

Но, сепак се препорачува даночните обврски да ги исполнат пред навршувањето на крајните рокови, прикажани во Табелата.

ОБВРСКА	РОК НА ДОСТАВУВАЊЕ
ОБРАЗЕЦ: **МПИН – Поднесување на** Месечна пресметка за интегрирана наплата на плата за ***ЈАНУАРИ 2025* година.** **Доставување**: **Електронски до УЈП**.	**До 10 ФЕВРУАРИ**
Поднесување на пресметки од физички лица кои остваруват доход за кој Данокот на личен доход не се плаќа по Одбивка *(закупнини, капитални добивки, друг доход)* за доход остварени ***во ДЕКЕМВРИ/2024***	**До 10 ФЕВРУАРИ**
ОБРАЗЕЦ: **МПИН – Плаќање по основ на** Месечна пресметка за интегрирана наплата на плата за **ЈАНУАРИ/2025 година.** **Доставување**: **Електронски до УЈП**.	**До 15 ФЕВРУАРИ**
ОБРАЗЕЦ: ДД-И Извештај за уплатен данок по задршка **ОБВРЗНИЦИ:** Правни лица кои вршат исплата на приходи на странски правни лица кои се оданочиви по задршка. **("Данок на задршка**") **ДОСТАВУВАЊЕ: Електронски до УЈП преку http://etax.ujp.gov.mk**	**До 15 ФЕВРУАРИ**

ПЛАКАЊЕ на МЕСЕЧНА Аконтација на ДАНОК НА ДОБИВКА (МДБ) за I/2025 **ОБВРЗНИЦИ:** Сите правни субјекти освен обврзник со посебен даночен статус (***заштитно друштво за вработување на инвалиди, стопанска единица на КПУ, или корисник на технолошко индустриска зона, како и трговските друштва кои се обврзници на паушал на вкупен приход***). **НАПОМЕНА: Образецот *„МДБ" немате обврска да го доставувате до УЈП.***	**До 15 ФЕВРУАРИ**
ПЛАКАЊЕ на МЕСЕЧНА Аконтација на ДАНОК НА ЛИЧЕН ДОХОД (ДЛД-ДБ) преку реализација на ПП53 налогор од електронска пресметка МДЛД (**за I/2025**) **ОБВРЗНИЦИ:** Трговец – поединец и **САМОСТОЕН ВРШИТЕЛ НА ДЕЈНОСТ.**	**До 15 ФЕВРУАРИ**
ПЛАЌАЊА на Месечната аконтација за данокот на личен доход од вршење самостојна дејност преку реализација на ПП53 налогот од Електронски пресметки (е-ППД), кои се прилог кон решенијата за утврдување на годишниот данок за доходот остварен од вршење дејност во системот **https://e-ppd.ujp.gov.mk** **ОБВРЗНИЦИ: Паушалисти**	**До 15 ФЕВРУАРИ**
ОБРАЗЕЦ*: ВХВ-1/И*звештај за состојба и промени на вложувања во сопственички хартии од вредност и удели во инвестициски фондови и **ВХВ-2**/Извештај за состојба и промени на вложувања во должнички извештај за состојба и промени на вложувања во должнички хартии од вредност за ***ЈАНУАРИ/2025 година.*** **ОБВРЗНИЦИ**: Резиденти кои можат да вложуваат во хартии од вредност на странски финансиски пазари. **ДОСТАВУВАЊЕ**: **до НБРМ.**	**До 20 ФЕВРУАРИ**
ОБРАЗЕЦ: МИ – Месечен извештај за трансакции за во странство. **ОБВРЗНИЦИ:** Резиденти кои имаат сметки во странство, евидентни сметки или имаат одобрение	**До 20 ФЕВРУАРИ**

за девизен максимум, односно во работењето вршат наплата и плаќање во ефективни странски пари. **ДОСТАВУВАЊЕ: до НБРМ**	
ОБРАЗЕЦ: **ДДВ/04** **ОБВРЗНИЦИ**: **МЕСЕЧНИ** даночни обврзници. **ДОСТАВУВАЊЕ**: Електронски до УЈП.	**До** **25 ФЕВРУАРИ**
ПОДНЕСУВАЊЕ на Годишна сметка за 2024 година (во хартиена форма МАЛИ СУБЈЕКТИ)	**До** **28 ФЕВРУАРИ**
ПОДНЕСУВАЊЕ на Годишна сметка за 2024 година за НЕПРОФИТНИ организации, БУЏЕТСКИ корисници, ОПШТИНИ и ЈЗУ)	**До** **28 ФЕВРУАРИ**
ОБРАЗЕЦ: ДБ – Поднесување на Даночен биланс за оданочување на добивката **ОБВРЗНИЦИ**: Правни лица/резиденти на РСМ - кои остваруваат добивка од вршење на дејност во земјата и странство или постојана деловна единица на нерезидент - кој остварува добивка од вршење на дејност на територија на РСМ, поднесуваат Даночен биланс за оданочување на добивка **(Образец “ДБ**”), заради утврдување на данокот на добивка. Доколку Годишната сметка до Централниот регистар ја имате доставено во електронска форма, рокот за доставување на “ДБ“ е до 15-ти Март. **ДОСТАВУВАЊЕ: Електронски до УЈП преку http://etax.ujp.gov.mk**	**До** **28 ФЕВРУАРИ**
ОБРАЗЕЦ: ДБ-ВП – ПОДНЕСУВАЊЕ на Даночен биланс на Вкупен приход **ОБВРЗНИЦИ**: Правни лица доколку ги исполнувате условите за влез во „поедноставениот даночен режим за трговски друштва“ за оданочување со данок на вкупен приход односно сте оствариле вкупен приход во претходната година **до 3 милиони денари на годишно ниво** или пак **од 3 000 001 до 6 000 000 денари на годишно ниво** и сакате да се определите за пресметување и плаќање на годишен данок на вкупен приход, поднесете **(Образец “ДБ-ВП“).** Доколку Годишната сметка до Централниот регистар ја	**До** **28 ФЕВРУАРИ**

имате доставено **во електронска форма**, рокот за доставување на **“ДБ-ВП“ е до 15-ти Март.** **ДОСТАВУВАЊЕ: Електронски до УЈП преку http://etax.ujp.gov.mk**	
ОБРАЗЕЦ: ДБ-НП/ВП – Поднесување на Даночен биланс на Непрофитни организации **ОБВРЗНИЦИ:** Здруженија на граѓани и фондации како и нивните сојузи и други облици на здружување или поврзување, стопанската интересна заедница, политичките партии, верските заедници, религиозните групи, Црвениот крст на РС Македонија, здруженија на странци, странски и меѓународни невладини организации, хуманитарни организации и здруженија, синдикатите, коморите и други правни лица основани со посебни прописи од кои произлегува дека се непрофитни организации, доколку **вкупниот годишен приход од стопанската дејност е поголем од 1.000.000 денари.** **ДОСТАВУВАЊЕ: Електронски до УЈП преку http://etax.ujp.gov.mk**	**До 28 ФЕВРУАРИ**

ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ

дипл.економист: Ромео Костадинов

ПРИХОДИ ОД СУБВЕНЦИИ И ДОТАЦИИ И ПРАГ НА РЕГИСТРАЦИЈА ЗА ДДВ

ПРАШАЊЕ:

Фирма од редовното работење во 2024 година има остварено приходи во износ од 1.942.800 денари, во 2024 година има вработено лице кое било технолошки вишок за кое од Агенцијата за вработување примил субвенција во износ од 62.186 денари. Со овие приходи го надминува прагот од 2.000.000 денари. Дали треба да се регистрира за ДДВ обврзник?

ОДГОВОР:

Согласно одредбите од член 51 од Законот за ДДВ, сите даночни обврзници, чиј вкупен промет во текот на претходната година надминал над 2 милиони МКД, се обврзани за регистрација за цели на ДДВ.

Под промет кој се вклучува во прагот од 2 милиони МКД, се подразбира прометот кој е предмет на оданочување со одредбите од Законот за ДДВ. Во наведениот праг не се вклучува и прометот кој е ослободен од ДДВ без право на одбивка на претходен ДДВ, односно прометот кој е ослободен спред член 23 од Законот за ДДВ.

Согласно наведеното, субвенциите кои се добиени од државни тела и институции не претставуваат промет кој се вклучува во определениот праг за регистрација за цели на ДДВ.

Врз основа на доставените податоци, бидејќи износот од 62.186,00 МКД не се вклучува во оданочив промет, не сте обврзани да поднесете пријава за регистрација на ДДВ обврзник во 2025 година, од причина што не го надминувате прагот од 2.000.000,00 МКД.

ДЛД ЗА КОРИСТЕЊЕ СЛУЖБЕНИ ВОЗИЛА ЗА ПРИВАТНИ ПОТРЕБИ НА ВРАБОТЕНИ И УПРАВНИ ОРГАНИ

ПРАШАЊЕ:

Дали и за 2025 година на службените возила кои се користат од и до работа и после работното време се пресметува 1% од сегашната вредност и како се пресметува обврската за превозните средства кои се со нула сегашна вредност?

ОДГОВОР:

Согласно одредбите од член 15 став 1 точка 12-б од Законот за ДЛД за доход од работа се смета:

- користење на станбени згради или станови кои се во сопственост на работодавачот или кои работодавачот ги користи по основ на закуп или по друг основ;

- користење на службени моторни возила или други превозни средства за приватни цели, вклучувајќи и превоз од и до работно место;

- стекнување со хартии од вредност и учество во капиталот на работодавачот и кај поврзани лица со работодавачот, без надоместок или по цена пониска од пазарната.

Основа за пресметување на данокот на доход од работа претставува износот од 1% од сметководствената вредност на моторното возило на 31 декември во претходната година, а доколку вработениот платил надоместок за користење, намален за износот на надоместокот што вработениот го платил за користењето, месечно, согласно одредбите од член 16 став 1 точка 2-б.

Во случај на сегашна вредност на возилата на 31.12.2024 се пресметува и плаќа на износот од 1% од сметководствената вредност, 10% данок на личен доход.

При непостоење на даночна основа, односно кога возилата се целосно амортизирани и сегашна, односно сметководствена вредност на 31.12.2024 година е нула (0,00) денари, не се пресметува и плаќа данок на личен доход по наведениот основ.

ИСПЛАТА НА НАДОМЕСТОК ЗА ПЛАТА - БОЛЕДУВАЊЕ ЗА НЕГА НА ДЕТЕ

ПРАШАЊЕ:

Дали за нега на дете до тригодишна возраст, надоместокот на плата го исплатува Фондот за здравствено осигурување или пак работодавецот?

ОДГОВОР:

Согласно член 13 став 1 точка 4 од Законот за здравствено осигурување („Службен весник на РМ 25/00...171/17) и , („Службен весник на РСМ 279/19, 77/21, 60/23, 154/23, 209/23), право на паричен надоместок на плата за време на привремена спреченост за работа поради болест и повреда, можат да остварат осигурениците за:

- **Негување на болно дете до тригодишна возраст или**
- **Неопходно придружување на болно дете до тригодишна возраст, додека е на болничко лекување, но најмногу до 30 дена.**

Според овие законски одредби, а во согласнот со членот 18 од Законот за здравствено осигурување, надоместокот на плата за **првите 30 дена** спреченост на работа – **БОЛЕДУВАЊЕ** го утврдува и исплатува **работодавецот од своите средства, а над 30 дена Фондот.**

По исклучок, надоместокот на плата, се исплатува од средствата на Фондот **од ПРВИОТ ДЕН на привремена спреченост за работа БОЛЕДУВАЊЕ во случај на:**

- **Нега на болно дете до тригодишна возраст**,
- **Доброволно давање крв, ткиво или орган, како и**
- **Отсуство од работа поради бременост, раѓање и мајчинство.**

Согласно наведените законските прописи, **ЗА НЕГА НА ДЕТЕ ДО ТРИГОДИШНА ВОЗРАСТ**, правото на надоместок на плата за привремена спреченост на работа - Боледување се остварува веднаш **од ПРВИОТ ДЕН спреченост на работа, а доколку станува збор за:**

- **Неопходно придружување на болно дете до тригодишна возраст додека е НА БОЛНИЧКО ЛЕКУВАЊЕ, но најмногу до 30 дена,**

НАДОМЕСТОК НА ПЛАТА за привремена спреченост на работа - Боледување, се остварува **до 30 дена на товар на работодавачот**, а **над 30 дена на товар на Фондот за здравствено осигурување.**

КОРИСТЕЊЕ ОТСУСТВО ОД РАБОТА ЗА РОДИТЕЛСТВО ОД СТРАНА НА ТАТКО ИЛИ ПОСВОИТЕЛ НА ДЕТЕ

ПРАШАЊЕ:

Дали може да се користи отсуство од работа поради родителство, односно породилно отуство од страна на татко или посвоител на дете?

ОДГОВОР:

Согласно член 167 од ***Законот за работни односи („Службен весник на РСМ" 62/05...111/23)***, доколку отсуството од работа за родителство не го користи работничката, правото на отсуство од работа за родителство **го користи таткото или посвоителот на детето.**

Значи право на отсуство од работа за родителство може да го користи таткото на детето, **само доколку мајката не го користи, независно од кои причини.**

Иако во Законот не е наведено кога може да го користи ова право таткото, сепак согласно одредбата на член 166 од Законот, работничка која користи отсуство поради бременост, раѓање и родителство, ако сака може да се врати на работа и пред истекот на отсуството, **но не и пред 45 дена од денот на раѓање на детето.**

Согласно оваа одредба сметаме дека таткото може да да користи породилното отсуство **почнувајќи од 45-от ден од раѓањето на детето**, бидејќи се смета дека тоа е период за физичко и ментално опоравување на родилката и детето, **освен доколку мајката починала за време на породувањето или детето е посвоено.**

За остварување на ова право до ФЗО се поднесува **БАРАЊЕ после 45-от ден од користењето на породилното отсуство на мајката,** за надоместок на плата поради отсуство од работа за родителство на таткото/посвоителот на детето **(ОБРАЗЕЦ – Н5), кон кое Барање се приложуваат следните документи:**

1. **Извештај за привремена спреченост за работа-образец - ИСР од избран лекар;**
2. **Извод од книгата на родените за детето (копија);**
3. **Решение за адаптација – посвојување од Центар за социјални работи (само за посвоеното дете;**
4. **Изјава заверена на нотар за трансакциските сметки на правното лице;**
5. **Копија од изводи за промет и состојба на трансакциските сметки (само за правно лице со еден вработен);**
6. **Доказ за трансакциска сметка на подносителот на барањето.**

НАПОМЕНА: **Доколку осигуреникот не го приложи документот, ФЗОМ ќе го обезбеди по службена должност.**

РЕГИСТАР ЗА 2024 ГОДИНА ЗА ДЕЛОВНИ ИНФОРМАЦИИ

ДАНОК НА ДОДАДЕНА ВРЕДНОСТ		**Бр.**	**Стр.**
1.	ДДВ и оданочување на услуги	1	5
2.	ДДВ при оданочување на услуги	5	5
ДАНОК НА ЛИЧЕН ДОХОД		**Бр.**	**Стр.**
1.	Донации во Јавен и приватен сектор, обврски и даночен третман	7	5
ДИЛЕМА		**Бр.**	**Стр.**
1.	Дали внесените средства како основен влог, подлежат на ДДВ	3	5
2.	Закон за забрана на нефер трговски практики во синџирот на снабдување на земјоделски прехрамбени производи	4	5
3.	Дали има разлика во оданочување со ДДВ, при фактурирање на ино партнер вршител на дејност и субјект кој не е вршител на дејност	8	5
4.	Постапки по донесени одлуки за регулирање на цени	9	5
ДАНОК НА ДОБИВКА		**Бр.**	**Стр.**
1.	Реинвестирана добивка	2	5
2.	Дивиденди	8	19
3.	Користење на сопствен автомобил за потреби на работодавачот и службени возила за приватни цели	8	38
ДЕВИЗНО РАБОТЕЊЕ		**Бр.**	**Стр.**
1	Услови за отварање, посредување и работење со сметки во странство на небанкарски субјекти, резиденти на РМ	9	16
ИНФОРМАЦИИ		**Бр.**	**Стр.**
1.	Регистар за 2023 година за Деловни информации	1	89

2.	Валоризациони коефицинети за пресметување на платите од поранешните години за утврдување на пензиска основа на ниво на платите од 2023 година, за пензиите остварени во 2024 година.	3	78
3.	Најкуси патни растојаниа	12	51
4.	Програма на неработни денови 2025 година	12	195
ЈАВЕН СЕКТОР		**Бр.**	**Стр.**
1.	Надоместоци од плата кај буџетските корисници согласно Законот за извршување на Буџетот за 2024	1	19
2.	Услови и начин на вршење на волонтерска работа за 2024 г.	2	60
3.	Право на додаток на плата на вработените во Буџетските корисници единки корисници и фондовите	3	52
КОЕФИЦИЕНТ НА МДБ		**Бр.**	**Стр.**
1.	МДБ коефициент Ноември 2023	1	63
2.	МДБ коефициент Декември 2023	1	64
3.	МДБ коефициент Јануари 2024	2	96
4.	МДБ коефициент Февруари 2024	3	83
5.	МДБ Коефициент Март 2024	4	89
6.	МДБ коефициент Април 2024	5	94
7.	МДБ коефициент Мај 2024	6	77
8.	МДБ коефициент Јуни 2024	7	128
9.	МДБ коефициент Јули 2024	8	104
10.	МДБ коефициент Август 2024	9	92
11.	МДБ коефициент Септември 2024	10-11	133
12.	МДБ коефициент Октомври 2024	10-11	134
13.	Кумулативен пораст на цените на мало **(МДБ)** за период (***Јануари-Декември/2024 година)***	12	54
14.	Животни трошоци и пораст на платите за период (***Јануари-Декември 2024 година)***	12	54

КОЕФИЦИЕНТИ ЗА ПОРАСТ НА ЦЕНИТЕ		**Бр.**	**Стр.**
1.	**НОЕМВРИ/**2023	1	65
2.	**ДЕКЕМВРИ/**2023	1	67
3.	**ЈАНУАРИ/**2024	2	97
4.	**ФЕВРУАРИ/**2024	3	84
5.	**МАРТ/**2024	4	90
6.	**АПРИЛ/**2024	5	95
7.	**МАЈ**/2024	7	129
8.	**ЈУНИ**/2024	8	105
9.	**ЈУЛИ**/2024	9	93
10.	**СЕПТЕМВРИ**/2024	10-11	135
11.	**ОКТОМВРИ**/2024	10-11	137
12.	Коефициенти за пораст на цените на индустриски производи и цените на мало за период (***Јануари-Декември 2024 година)***	12	53
КУРСНИ ЛИСТИ		**Бр.**	**Стр.**
1.	Курсни листи од 01.01 до 31.01.2024	1	72
2.	Курсни листи од 01.02 до 29.02.2024	2	102
3.	Курсни листи од 01.03 до 01.04.2024	3	91
4.	Курсни листи од 02.04 до 30.04/2024	4	95
5.	Курсни листи од 01.05 до 31.05.2024	5	100
6.	Курсни листи од 01.06 до 01.07.2024	6	82
КАМАТНА СТАПКА		**Бр.**	**Стр.**
1.	Затезна каматна стапка од 01.01. – 30.06.2024.	1, 2, 3, 4, 5, 6	69, 99, 88, 92, 97, 78
2.	Затезна каматна стапка од 01.07. – 31.12.2024	8, 9, 12	107, 95, 55

ПЛАТИ, ПРИДОНЕСИ И НАДОМЕСТОЦИ ОД ПЛАТА		Бр.	Стр.
1.	Плата за **ЈАНУАРИ 2024** година	1	42
2.	Плата за **ФЕВРУАРИ 2024** година	2	75
3.	Минимална плата за 2024 година	3	22
4.	Пресметка на плата и месечни аконтации кај самостојните вршители на дејност	3	29
5.	Плата за **МАРТ/2024** година	3	57
6.	Пресметка на бонус за прекувремена работа, работна успешност и деловна успешност на работодавачот	4	38
7.	Извршување на практиканска работа, согласно законот за практиканство во 2024 година	4	50
8.	Плата за **АПРИЛ/2024** година	4	68
9.	Враќање на повеќе/погрешно уплата од плата	5	57
10.	Плата за **МАЈ/2024** година	5	73
11	Извршување на дополнителна работа кај втор работодавач	6	40
12	Плата за **ЈУНИ/2024 година**	6	56
13.	Одвоен живот и теренски додаток	7	32
14.	Плата за **ЈУЛИ/2024 година**	7	106
15	Плата за **АВГУСТ/2024 година**	8	82
16	Пресметка на плата и надоместоци при скратено работно време и при намален фонд на работни денови во месецот	9	35
17.	Плата за **СЕПТЕМВРИ/2024** година	9	69
18.	Новогодишен надоместок, 13-та плата, бонус за деловна успешност и регрес за годишен одмор	10-11	21
19.	Пресметка на плата кај заштитни друштва кои вработуваат инвалидни лица	10-11	45

20.	Утврдување на стаж на осигурување на осигуреник за кој не е платен придонес за ПИО	10-11	78
21.	Плата за **ОКТОМВРИ/2024** година	10-11	87
22.	Плата за **НОЕМВРИ/2024** година	10-11	110
20.	Плата за **ДЕКЕМВРИ/2024** година	12	5
21.	Плати и надоместоци од плати	12	34
ПРАВО И ЛЕГИСЛАТИВА		**Бр.**	**Стр.**
1.	Пренос на Договорите за вработување во случај на статусни промени кај друштвото	1	35
2.	Стечај и видови стечајни постапки согласно законот за стечај	2	43
3.	Работен однос со лице помало од 18 години (младо лице)	3	46
4.	Годишно акционерско собрание	5	40
5.	Организација на државна управа	7	63
6.	Неподнесување годишна сметка и постапка на бришење од регистар на трговски друштва	8	76
7.	Паричен надоместок за време на невработеност	9	58
ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ		**Бр.**	**Стр.**
1.	Набавка на половни возила и ДДВ	1	82
2.	ДДВ регистрација и изнајмување апартмани	1	83
3.	Пресметка на плата за 2024 година и поднесување пресметки од плата за минат период	1	84
4.	Враќање на ДД по основ платени аконтации	2	112
5.	Повеќе платен данок на добивка и аконтации во 2024 година	2	114
6.	Отуѓување опрема за која е користено ослободување по основ реинвестирана добивка	2	115
7.	Примена на даночно намалување при пресметка на заостанати плати	2	116

8.	Пресметка и исплата на плата два или повеќе пати во месецот	2	119
9.	Ослободување од плаќање аконтации за ДД за друштво кое нема да има активности во 2024 година	3	102
10.	Потпишување на Годишна сметка кај Јавно трговско друштво	3	103,
11.	Данок на личен доход на трошоци за хотелско сметување	3	106
12.	Вршење на градежни работи по член 32-а согласно законот за ДДВ	4	103
13.	Неработни денови за време на избори во 2024 година	4	105
15.	Надоместок во случај на смрт на вработен и член на потесно семејство во приватен и јавен сектор	4	107
16.	ДДВ и вложување во туѓи објекти	5	108
17.	ДДВ и вредносни ваучери	5	109
18.	Финансиска помош дадена на физички лица за лекување	5	111
19.	Гратис, рабати и попусти	6	91
20.	Девизен курс при надворешно трговско работење	6	92
21.	Аудио визуелни услуги од нерезидент и задржан данок	6	94
22.	Разлика помеѓу практиканство и практична обука на ученици и студенти	6	95
23.	Промет од провизија за извршена услуга во странство	7	135
24.	Користење на здравствени услуги за граѓани кои не се здравствено осигурани	7	136
25.	Здравствено осигурување на член од семејство	7	137
26.	Користење на здравствени услуги во странство во случај на стручно усовршување, школување, службено или приватно патување (***користење на итна медицинска помош)***	7	138

27.	Плаќање обврска на рати	8	113
28.	ДЛД при продажба на стан	8	114
29.	Даночен третман во 2024 година на уплатени премии за животно осигурување, доброволно (**приватно**) здравствено осигурувањее и уплатен придонес во доброволен пензиски фонд **(трет столб**)	8	116
30.	Права на работниците кои работат ноќно време	9	101
31.	Фотоволтаици и ПДО за ДДВ	9	102
32	Продажба и предавање на храна за консумација на лице место	9	103
33.	Систематски прегледи на вработените	9	104
34.	Безбедност и здравје при работа	9	105
35	Трошоци за реновирање и чистење на објектот и право на намалување на основица за ДЛД	10-11	146
36	Уплати кон трет пензиски столб	10-11	147
37.	ДЛД и ДД за патничко осигурување за вработен	10-11	148
38.	Запирање на пензија на пензионери за приходи остварени по основ на договор за дело, авторски договор и/или друг договор	10-11	150
39.	Договор на дело за пензионер сопственик на фирма	10-11	150
40.	Право на годишен одмор на пензионер	10-11	151
41.	Глоба за неисплатување на отпремнина при заминување во пензија	10-11	153
РАБОТНИ ОДНОСИ		**Бр.**	**Стр.**
1.	Остварување на правата од повреда при работа и професионална болест	2	24
2.	Регрес за годишен одмор	6	5
3.	Годишен одмор	6	27

РОКОВИ ЗА ПОДНЕСУВАЊЕ		**Бр.**	**Стр.**
1.	Рокови за поднесување на обрасци во **ЈАНУАРИ /2024**	1	79
2.	Рокови за поднесување на обрасци во **ФЕВРУАРИ/2024**	2	109
3.	Рокови за поднесување на обрасци во **МАРТ/2024**	3	98
4.	Рокови за поднесување на обрасци во **АПРИЛ/2024**	4	101
5.	Рокови за поднесување на обрасци во **МАЈ/2024.**	5	106
6.	Рокови за поднесување на обрасци во **ЈУНИ/2024.**	6	89
7.	Рокови за поднесување на обрасци во **ЈУЛИ/2024**	7	133
8.	Рокови за поднесување на обрасци во **АВГУСТ/2024**	8	111
9.	Рокови за поднесување на обрасци во **СЕПТЕМВРИ/2024**	9	99
10.	Рокови за поднесување на обрасци во **ОКТОМВРИ/2024**	10-11	142
11.	Рокови за поднесување на обрасци во **НОЕМВРИ/2024**	10-11	144
12.	Рокови за поднесување на обрасци во **ЈАНУАРИ/2025**	12	28
СМЕТКОВОДСТВО		**Бр.**	**Стр.**
1.	Работни податоци и информации за период Јануари-Јуни 2024	7	84
2.	Благајничко работење и благајнички максимум за 2025 г.	10-11	5
3.	Работни податоци и информации за период Јануари-Декември//2024	12	32
4.	Номенклатура на средства за амортизација и годишните стапки на амортизација за цели на оданочување	12	57

7.	Нормирано кало, растур, крш и расипување во трговијата	12	59
8.	Дневници за службени патувања во странство	12	77
9.	Шифрарник на уплатни сметки за Јавни приходи	12	94
10.	Преглед на пресметани и пропишани стапки за пресметување на данок на личен доход за 2024 година и ознаки во ЕПДД	12	125
11.	Преглед на даночни стапки од меѓународните договори за одбегнување на двојно оданочување	12	134
10.	Шифри на плаќање во земјата	12	138
11.	Шифри на основи за наплата и плаќања во странство	12	153
12.	Шифри на земји и држави	12	170
13.	Шифри на валути	12	179
14.	Преглед на статистички показатели што се користат во сметководството за период од 2014 до 2024 година	12	181
ТАКСИ		**Бр.**	**Стр.**
1.	Такса за привремен престој	9	52
ФИНАНСИИ		**Бр.**	**Стр.**
1.	Начин на пресметка на казнена камата (за период 01.07 до 31.12. 2024)	7	47
2.	Дневници и други трошоци за службени патувања во странство	8	60
ЦЕНИ НА НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ		**Бр.**	**Стр.**
1.	Цени на гориво од 03.01 до 31.01.2024	1	71
2.	Цени на гориво од 03.02 до 27.02.2024	2	101

3.	Цени на гориво од 01.03.до 01.04.2024	3	90
4.	Цени на гориво од 02.04.до 30.04.2024	4	94
5.	Цени на гориво од 08.05 до 28.05. 2024	5	99
6.	Цени на гориво од 04.06 до 25.06.2024	6	80
7.	Цени на гориво од 02.07 до 30.07.2024	7	131
8.	Цени на гориво од 06.08 до 20.08.2024	8	109
15.	Цени на гориво од 03.09 до 24.09.2024	9	98
16.	Цени на гориво од 01.10 до 28.10. 2024	10-11	141
17.	Цени на гориво за период од Јануари-Декември/2024 година	12	43